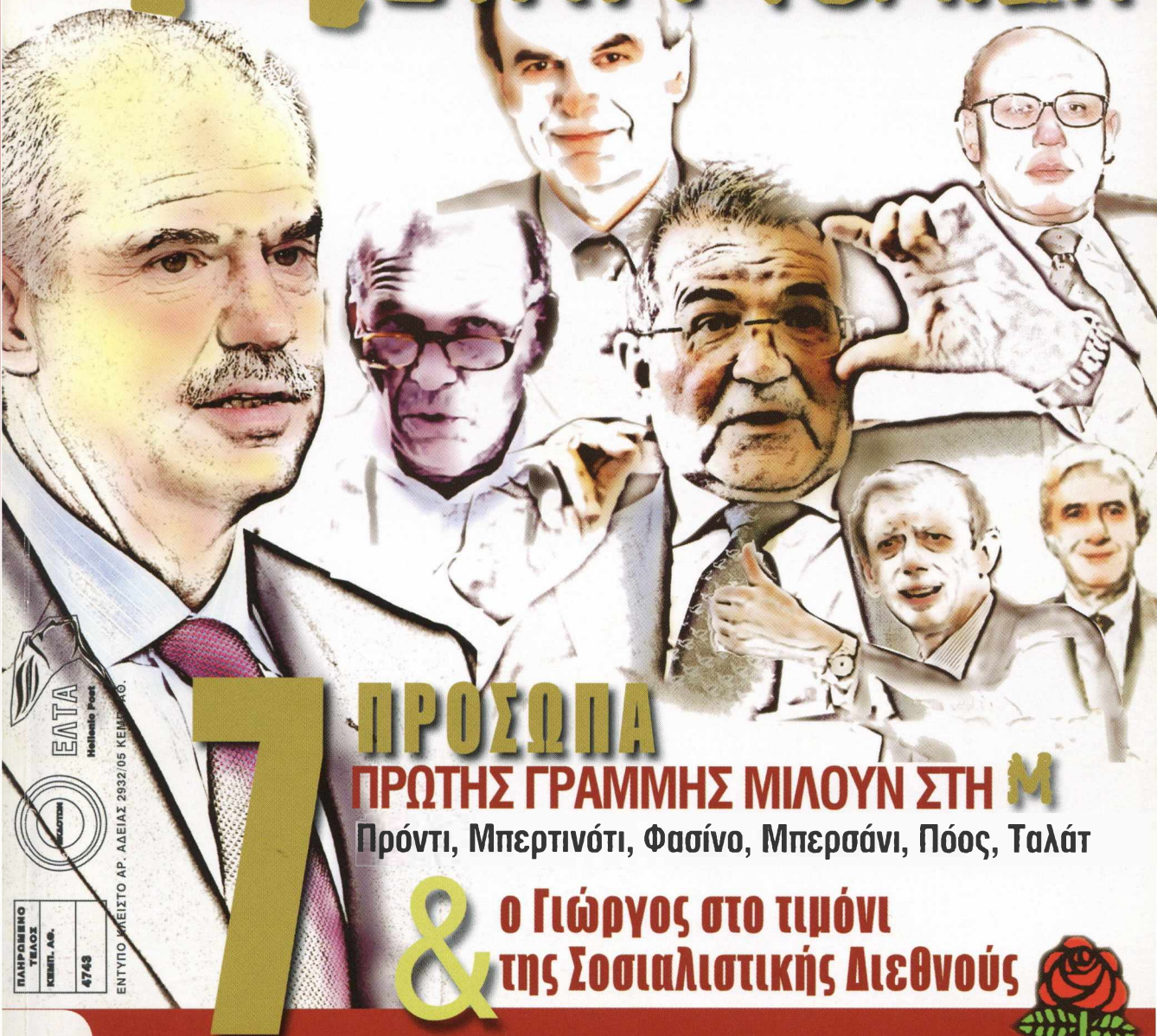

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

7 ΠΡΟΣΩΠΑ
ΠΡΩΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗ Μ
Πρόντι, Μπερτινότη, Φασίνο, Μπερσάνι, Πόος, Ταλάτ
& ο Γιώργος στο τιμόνι
της Σοσιαλιστικής Διεθνούς

Κυπριακό: λύση ή διχοτόμηση;

ΑΛΕΞΗΣ ΚΟΚΚΟΣ

Εκπαίδευση Ενηλίκων

Ανιχνεύοντας το πεδίο

Εκπαίδευση Ενηλίκων Ανιχνεύοντας το πεδίο

 METALIMIO

ΤΙΜΗ 18,00 €
ΣΕΛ. 176

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

- Η Εκπαίδευση Ενηλίκων ως διακριτό θεσμικό και επιστημονικό πεδίο
- Θεωρητικό πλαίσιο
- Χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευομένων και προϋποθέσεις αποτελεσματικής εκπαίδευσης

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

- Οι στάσεις των Ελλήνων απέναντι στην τυπική και άτυπη εκπαίδευση ενηλίκων
- Οι εκπαιδευτές ενηλίκων στην Ελλάδα

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
www.metaixmio.gr

METRIX3M

edito

ΕΝΑ ΠΑΡΑΘΥΡΟ στον κόσμο ανοίγει για την Ελλάδα η εκλογή του Γιώργου Παπανδρέου στη θέση του Προέδρου της Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Ταυτόχρονα, λειτουργεί ευεργετικά για το ΠΑΣΟΚ, καθώς το φέρνει στην πρώτη γραμμή του σοσιαλιστικού χώρου, συνδέοντάς το -όπως τονίζει ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ στη Μ-με μιά δεξαμενή ιδεών που θα προσδιορίσουν την πορεία του σοσιαλισμού τον 21^ο αιώνα.

ΠΑΡΑΘΥΡΟ στον κόσμο επιχειρεί ν' ανοίξει με το τρίτο τεύχος της και η «Μεταρρύθμιση», φιλοξενώντας αποκλειστικές συνεντεύξεις και παρεμβάσεις έξι προσώπων πρώτης γραμμής.

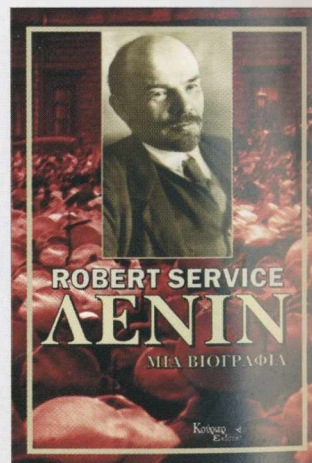
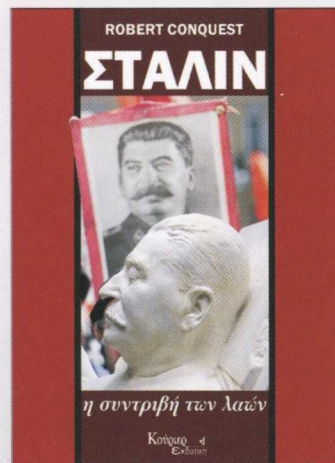
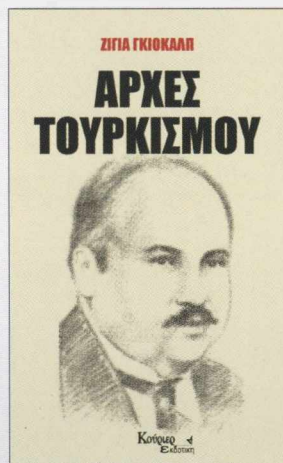
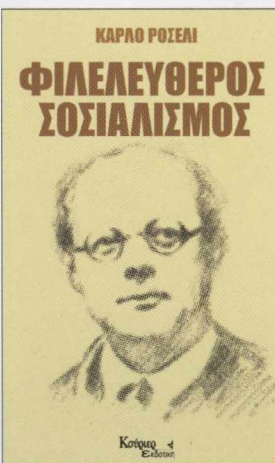
ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ της μεγάλης εκλογικής αναμέτρησης στην Ιταλία, ο επικεφαλής της κεντροαριστεράς Ρομάνο Πρόντι μιλάει για το νέο προοδευτικό πρόγραμμα, ενώ τις απόψεις τους καταθέτουν άλλα τρία σημαντικά πρόσωπα της ιταλικής πολιτικής σκηνής, ο Φάουστο Μπερτινότι, ο Πιέρο Φασίνο και ο Λουίτζι Μπερσάνι..

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, στο μεγάλο αφιέρωμα που παρουσιάζουμε σ' αυτό το τεύχος για το Κυπριακό, εκτός από την αρθρογραφία γνωστών αναλυτών και πολιτικών, φιλοξενείται ένα σημαντικό άρθρο του πρώην υπουργού Εξωτερικών του Λουξεμβούργου Ζακ Πόρος, καθώς και μία συνέντευξη του τουρκοκύπριου ηγέτη Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, που θεωρούμε ότι θα συζητηθεί.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού και οι συνεργάτες του αισθάνονται την ανάγκη να ευχαριστήσουν δημόσια τις φίλες και τους φίλους για τη θέρμη με την οποία υποδέχονται το εγχείρημά μας.

Κούριερ Τζωρτζ 10, Αθήνα 106 77, τηλ.: 210 3832726, φαξ: 210 3831740
ΕΚΔΟΣΤΙΚΗ www.imn.gr, e-mail: marketing@imn.gr

4 - 11
ΕΝ ΠΛΩ

Γράφουν:
Μπίστης, Μποτόπουλος,
Κολιοπάνος, Μανδραβέλης,
Καλοκαιρινός, Καμπουράκης,
Καριπίδης.

18 - 19

“Για μια διακυβέρνηση
δίκαιης ανάπτυξης”, του
Γιώργου Πασχαλίδη

20 - 43
ΦΑΚΕΛΟΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΟ
- Λύση ή διχοτόμηση
Γράφουν: Μ. Δρουσιώτης,
Jacques Roos, Κ. Ζέπος,
Μ. Παπαπέτρου,
Α. Σπηλιωτόπουλος,
Ρ. Σωμερίτης, Τ. Παππάς,
Α. Ηρακλείδης.
Συνέντευξη με τον Ταλάτ

66

“Αποστρατιωτικοποίηση
του Υπουργείου
Εμπορικής Ναυτιλίας”
του Κώστα Χλωμούδη.

67 - 68
Εκδηλώσεις

12 - 15

Γιώργος Παπανδρέου:
“Να απαντήσουμε στο
νεοσυντηρητισμό”.
“Η Σοσιαλιστική Διεθνής και
η σημασία της ηγεσίας της”,
του Κώστα Μποτόπουλου

44 - 47

“TV - Ο Θεός των «μικρών»
ανθρώπων”, της Δήμητρας
Μποφυλάτου

48 - 51

“Ευρώπη και
μεταρρυθμίσεις”,
του Σωτήρη Βαλντέν.

52 - 53

ΘΕΣΜΟΓΡΑΦΙΕΣ
Παλινωδίες
και αναταράξεις

16 - 17

“Πολιτική - Παραπολιτική -
Μετα-πολιτική...
Α-πολιτική” της Άννας
Διαμαντοπούλου.

54 - 55

“Ελεύθερος χρόνος, Μαρξ
και πολυκαταστήματα”,
του Γιώργου Θωμά

56 - 57

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΙΤΑΛΙΑ: Νέα πρόκληση
για την Κεντροαριστερά.
Συνεντεύξεις με τους:
Romano Prodi,
Fausto Bertinotti – άρθρο
του Pier Luigi Bersani

92 - 93

Ο “Εκσυγχρονιστής”
του Γιάννη Μειμάρογλου

94 - 95

Επικοινωνία
με τους αναγνώστες.

96

Προσεχώς

Μεταρρύθμιση

Μηνιαίο πολιτικό περιοδικό
Λαμπάκου 5, Αθήνα 11528

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:

Αστική μη κερδοσκοπική
εταιρία «Πολιτική και Κοινωνική Μεταρρύθμιση»

ΙΔΡΥΤΗΣ

Γιάννης Μειμάρογλου

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

από ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Παρασκευάς Αυγερινός, Σωτήρης Βαλντέν,
Βασίλης Βουτσάκης, Χρήστος Δερβένης,
Μυρσίνη Ζορμπά, Κώστας Ζώρας,
Γιώργος Θωμάς, Γιάννης Καλογήρου,
Αλέξης Καλοκαιρινός, Γιώργος Καριπίδης,
Στέφανος Μανίκας, Γιάννης Μειμάρογλου,
Νίκος Μπίστης, Κώστας Μποτόπουλος,
Τερέζα Μπούκη, Γιάννης Μυλόπουλος,
Ριχάρδος Σωμερίτης, Κωστας Χλωμούδης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Μιχάλης Κυριακίδης

CREATIVE ART DIRECTOR

Λιάνα Ιωαννίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Μάνος Τρανταλίδης

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ

Δήμητρα Μποφιλιάτου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ

Ελένη Αποστολοπούλου

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Λιάνα Ιωαννίδου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Άρης Κορμάς

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Ευφροσύνη Παυλακούδη

ΤΗΛ: 210-7706221

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Τεχνικές Εκδόσεις Α.Ε

Η «ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ» διανέμεται
από το πρακτορείο “Άργος”

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, ολική ή μερική,
με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή εγκρίση
της εκδότριας εταιρείας.

τα αυτονόητα που τρέφουν τη συντηρητική παράταξη

Ν.Δ. αποκλείει το χωρισμό Κράτους-Εκκλησίας και ορισμένα στελέχη του ΠΑΣΟΚ ανησυχούν μήπως ο Γ. Παπανδρέου ανακινήσει το θέμα στη συνταγματική αναθεώρηση, με αποτέλεσμα το διχασμό του λαού και κατ' επέκταση, της εκλογικής τους βάσης.

Στη χώρα μας, η εκδήλωση του θρησκευτικού συναισθήματος που αποτελεί δικαίωμα αναφαίρετο του πιστού, δεν περιορίζεται στους

χώρους λατρείας, αλλά μέσω ενός τελετουργικού που γίνεται δεκτό ως αυτονόητο επιβάλλεται σε όλη τη σφαίρα της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής. Πολλές φορές μάλιστα, με έξοδα του δημοσίου. Αυτό το κακώς νοούμενο αυτονόητο αγωνίζεται

να μην απωλέσει η ηγεσία της Εκκλησίας, επισημαίνοντας στην προσπάθεια αυτή και τη συστηματική πλαστογράφηση της Ιστορίας. Ποιοι θα τολμήσουν να καταλύσουν τους δεσμούς εκκλησίας και έθνους, κινδυνολόγησε από άμβωνος ο αρχιεπίσκοπος, λοιδорώντας τους οπαδούς του ορθολογισμού, που με απόλυτο σεβασμό προς τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των πιστών απαιτούν τον συνταγματικό εκσυγχρονισμό με τον θρησκευτικό αποχρωματισμό του κράτους.

Είναι πελώρια τα θέματα δημοκρατικής τάξης και παραβίασης των ατομικών δικαιωμάτων που εγείρονται στη σκιά του αυτονόητου. Η πολυπολιτισμική γλέν ελληνική κοινωνία, περιλαμβάνει στους κόλπους της πολίτες που πιστεύουν σε άλλα δόγματα, σε άλλους θεούς - ή πολύ απλά, δεν πιστεύουν.

Όσοι από τον προοδευτικό χώρο νομίζουν ότι πρόκειται για άγονη διαμάχη θεωρητικού χαρακτήρα, κάνουν λάθος - ή προετοιμάζουν το έδαφος για την αποστασιοποίησή τους την ώρα της σύγκρουσης, όπως έπραξαν με τις ταυτότητες.

Γιατί στο όνομα της αποφυγής του πολιτικού κόστους και των «άσκοπων» ιδεολογικών αναμετρήσεων θα πληρώσουμε -τουλάχιστον στη Θεσσαλονίκη- πανάκριβο και πολύ από πολιτικό κόστος. Η τουλάχιστον παράδοση παρουσία του κ. Παπαθεμελή στο ΠΑΣΟΚ, δικαιολογείται με μια περίεργη εκδοχή της πολυσυλλεκτικότητας, που επιτρέπει σε σοσιαλιστικό κόμμα εθνικιστικές απόψεις πασπαλισμένες με θρησκευτικό φανατισμό. Όταν Εκκλησία και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση συστηματικά καλλιεργούσαν -με αφορμή τις πολύπλοκες σχέσεις με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τους μετανάστες, τους Αλβανούς σημαιοφόρους, τα ανεπιθύμητα βιβλία και άλλα πολλά- ένα κλίμα μισαλλοδοξίας, η αντίδραση των προοδευτικών δυνάμεων της πόλης ήταν εξαιρετικά χαλαρή. Αμαχητί και ανεπαισθήτως, η πόλη αλώθηκε από ακραία συντηρητικές απόψεις και τώρα ο κ. Καρατζαφέρης ανεβαίνει να εισπράξει τα αποτελέσματα μιας ιδεολογικής απόσυρσης που κρατάει χρόνια.

Ανακεφαλαιώνουμε. Το αυτονόητο για μια σοσιαλιστική δύναμη είναι να υπερασπίζεται τα ατομικά δικαιώματα και τον λαϊκό χαρακτήρα του κράτους. Αν δεν το κάνει, δεν χάνει μόνο την ψυχή της. Αργά ή γρήγορα, χάνει και ψήφους.

* Ο Νίκος Μπίστης είναι μέλος του Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

εν πλω

απαντώντας στο κενό

Εξαγγελθείσα - επ' ευκαιρία, ή μάλλον στη θέση του προϋπολογισμού - συνταγματική μεταρρύθμιση, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι προσχηματική και απροετοίμαστη. Αντικειμενικό επίσης δεδομένο αποτελεί το ότι παρουσιάζει, σε σχέση με τις δύο άλλες αναθεωρήσεις που έχει υποστεί το παρόν Σύνταγμα (1986, 2001), δυο καινοφανή και διόλου ένδοξα χαρακτηριστικά: δεν τη στηρίζει κανένα

γενικότερο πολιτειακό σχέδιο ή ανάγκη και ξεκινά ακριβώς πέντε χρόνια μετά την προηγούμενη αναθεώρηση, σαν αυτή να ήταν η μείζων εκκρεμότητα της ελληνικής πολιτικής ζωής. Παρ' όλα αυτά, τώρα που ο κύβος ερρίφθη, άλλη είναι η ουσία του θέματος.

Πρόκειται για την ανάγκη σοβαρής επεξεργασίας και στήριξης θέσεων, ώστε αυτή η αχρεία αναθεώρηση να μην καταστεί στην πράξη καταστροφική. Ασχέτως του τι τελικώς θα προτείνει η για μια ακόμα φορά αμήχανη μπροστά στις ίδιες της τις πρωτοβουλίες πλειοψηφία -ή μάλλον, σε σχέση με αυτά που θα προτείνει, αλλά υπερβαίνοντάς τα- οι άλλες πολιτικές δυνάμεις οφείλουν να καταθέσουν τις δικές τους ολοκληρωμένες και αιτιολογημένες προτάσεις: το επιτρέπει η διαδικασία της πρώτης φάσης της αναθεώρησης, το επιβάλλει ο πολιτειακός τους ρόλος και το στηρίζει ο στρατηγικός στόχος κατ' αντιπαράβολήν ανάδειξης των αδυναμιών της κυβερνητικής κίνησης.

Ειδικά το ΠΑΣΟΚ, πρέπει να λάβει αποφάσεις - που δεν θα είναι εύκολες - σε τρία κυρίως μέτωπα. Σε τι βάθος θα ήθελε τη νέα αναθεώρηση, δεδο-

μένης της ευρύτητας της προηγούμενης διαδικασίας που άγγιξε κοντά στα 90 από τα 120 άρθρα του Συντάγματος, αλλά και του εγγενούς χαρακτήρα των συνταγματικών διατάξεων, που μπορούν κάλλιστα να εξελίσσονται εσωτερικά χωρίς να μεταβάλλουν εξωτερική μορφή; Με πόση κριτική διάθεση είναι έτοιμο να αντιμετωπίσει τη «δική» του αναθεώρηση του 2001, δεδομένου ότι, για

(...οι πολιτικές δυνάμεις οφείλουν να καταθέσουν τις δικές τους ολοκληρωμένες προτάσεις)

εν πλω

αρκετές από τις διατάξεις που θα συζητηθούν ξανά, εκείνο ήταν -ως τότε πλειοψηφία και στις δύο Βουλές- που συγκρότησε ή σφράγισε τις λύσεις; Και πόσο αποφασισμένο είναι να προβάλει αυτή τη φορά, αντιστάμενο στην πρόκληση μιας χαλαρής και εν πολλοίς επίπλαστης «συναίνεσης», ιδεολογικά συνεπείς με το γενικότερο προσανατολισμό του -τη ριζοσπαστική σοσιαλδημοκρατία- πολιτειακές θέσεις (λόγου χάριν, όσον αφορά τις σχέσεις κοσμικής Πολιτείας και Εκκλησίας, την ισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και την «ασφάλεια», την υποδοχή του διαφορετικού, την ουσιαστική ενδυνάμωση του κοινοβουλευτισμού); Ένα σοβαρό κόμμα, δε μπορεί βέβαια να απαντήσει στο κενό. Έχει χρέος όμως να το καλύψει.

* Ο Κ. Β. Μποτόπουλος είναι συνταγματολόγος, μέλος του Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΣΟΚ

στον αιώνα του έρπητος

στην εποχή των θρυμματισμένων ιδεολογιών, των παροπλισμένων οραμάτων και του ανεξάντλητου τηλεοπτικού αυνανισμού, ποιες είναι άραγε οι προοπτικές ενός λαού ωσάν τον δικό μας και μπορεί αυτός να τις ψηλαφίσει, παραπαιώντας στη γλοιώδη επιφάνεια της ψευδοπραγματικότητας;

Από ποιους, φευ, να αντλήσει ενέργεια για το σωστό βηματισμό του; Από τους αμαθείς παντογνώστες της τηλεοπτικής παραδημοσιογραφίας; Από τους τυποτόφρονες πετεινούς της πολιτικής; Ή από τους κατά παραγγελίαν δημοσκόπους; Τριάντα και κάτι χρόνια από τη μεταπολίτευση, η Ελληνική κοινωνία εκτίει τη μοιραία ειρ-

**[Εκεί, στη .gr γενιά
των Ελλήνων ίσως
είναι κρυμμένη η ελπίδα]**

κή της παρακμής. Η απαξία και ο μηδενισμός συμβαδίζουν με τη λογική της «κονόμας» και του πάσει δυνάμει βολέματος. Το πάλαι ποτέ «υγιές» αξιακό σύστημα του ελεύθερου τύπου, των αδιάφθορων πολιτικών κομμάτων και προσώπων και της θηρεύουσας ιδανικά κοινωνίας, έχει κατεδαφιστεί σε ένα σωρό σκουπιδιών στη χωματερή του απωλεσθέντος ονείρου. Βαδίζουμε κατά τύχη κι ό,τι βγει.

Όσοι, λοιπόν, αγωνιούν για τα μελλούμενα και αναζητούν λύσεις, ας μην ψάχνουν στα γνωστά στερεότυπα - είναι πλέον μηδενικής αξίας ακόμα και ως υλικά συσκευασίας. Της οποιασδήποτε επαγγελίας.

Το πτώμα της μεταπολίτευσης είναι εδώ και καιρό άταφο. Και όζει. Ας το ενταφιάσουμε επιτέλους με τους πρέποντες επικηδείους. Και να πάμε παρακάτω. Στους βωβούς ψιθύρους των νέων γενεών των διαδικτυομένων. Εκεί όπου η κραυγή παρέλκει και το δήθεν, απογυμνώνεται. Εκεί στη .gr γενιά των Ελλήνων ίσως είναι κρυμμένη η ελπίδα. Αλλιώς ματαιοπονούμε. Όσες αναθεωρήσεις συνταγμάτων και αν κάνουμε. Όσα συντάγματα βολεμένων και αν εκθρέψουμε. Έτσι κι αλλιώς, η ζωή συνεχίζεται. Είτε περπατώντας, είτε μπουσουλώντας, είτε έρποντας. Είναι θέμα επιλογής. Ατομικής και συλλογικής. Και εκεί βρίσκεται η Τραγωδία. Αλλά και η Έξοδος.

*Ο Πάνος Κολιοπάνος είναι δημοσιογράφος

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑΣ (I) αναζητώντας τη μαγική λέξη...

στην εξαιρετική παρωδία επιστημονικής φαντασίας «Γυρίστε τον Γαλαξία με Ωτιστόπι», ο Ντάγκλας Άνταμς βάζει ένα υπερυπολογιστή ονόματι «Βαθιά Σκέψη» να ψάχνει επί 7,5 εκατομμυρίων χρόνων την απάντηση στα βασικά ερωτήματα της ζωής. Αφού τροφοδοτείται με ολόκληρη την ιστορία του ανθρώπινου γένους, υπολογίζει κάθε παράμετρο της φύσης, κάνει περιπλοκούς συνδυασμούς και υπολογισμούς, στο τέλος ανακοινώνει στους αιδήμονες γήινους: «Η απάντηση στο μεγάλο ερώτημα για τη ζωή, το σύμπαν και τα πάντα είναι 42».

Η «βαθιά σκέψη» της κεντροαριστεράς βρίσκεται ακόμη στη φάση των υπολογισμών. Ψάχνει τη «μαγική λέξη» που θα συμπυκνώσει την απάντησή της στην πολύπλοκη πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα. Ψάχνει το αντίστοιχο της αλήστου μνήμης «αλλαγής» ή του «εκσυγχρονισμού», λέξεις που έφτασαν να θεωρούνται υπαίτιες για προηγούμενες νίκες στις εκλογές.

Ας δούμε όμως λίγο αυτές τις «μαγικές λέξεις» και πόσο αυτές κέρδισαν εκλογές. Κατ' αρχήν η «Αλλαγή», μπορεί να συνεπήρε τα πλήθη, αλλά δεν αποτέλούσε ξέχωρο σύνθημα του ΠΑΣΟΚ. Το 1981 μέχρι και το ΚΟΔΗΣΟ (και μάλιστα πρώτο αυτό) επαγγέλθηκε την αλλαγή, αλλά το ΠΑΣΟΚ κέρδισε. Ο «εκσυγχρονισμός» ήταν όρος που γεννήθηκε από την πεφωπισμένη Αριστερά, αλλά ποτέ δεν συνεπήρε τα πλήθη. Αντιθέτως, χλευάστηκε επί μακρόν. Δικαιώθηκε όμως στην πορεία από το κυβερνητικό έργο του κ. Κώστα Σημίτη (και το κυβερνητικό υπογραμμισμένο).

Δεύτερον. Υπάρχει και μια πολύ πρόσφατη «μαγική λέξη» που κέρδισε εκλογές, αλλά κανείς δεν την θυμάται σήμερα. Ήταν η «πολιτική αλλαγή» της Νέας Δημοκρατίας. Δεν ήταν απάντηση σε βαθύτερα διλήμματα. Ήταν απλώς το απαραίτητο ολό-

γκαν που πρέπει να έχουν τα τηλεοπτικά σποτ.

Τρίτον. Οι δύο «μαγικές λέξεις» που θυμόμαστε, εξέφρασαν τον ένα πόλο πραγματικών δικασιών στην ελληνική κοινωνία. Υπήρχε η μετεμφυλιακή Δεξιά και η μετεμφυλιακή Αριστερά, υπήρχε η Δύση και η Τζαμαχίρια. Η «αλλαγή» και ο «εκσυγχρονισμός» ήταν θέσεις σε υπαρκτά διλήμματα στρατηγικής της ελληνικής κοινωνίας. Σήμερα, το μόνο υπαρκτό δίλημμα της ελληνικής κοινωνίας είναι μεταξύ φιλελευθερισμού και κρατικοπαρεμβατισμού (τον οποίο πολλοί συγχέουν με τον σοσιαλισμό). Με δεδομένα όμως, αφενός τον ιδεολογικό πολτό της Νέας Δημοκρατίας και αφετέρου τα ιστορικά κόμπλεξ της κεντροαριστεράς απέναντι στην Αριστερά, μάλλον δεν πρέπει να περιμένουμε τη «μαγική λέξη» απ' εκεί.

Το βασικό πρόβλημα σήμερα είναι ότι (πλην του προαναφερθέντος) δεν υπάρχουν μεγάλα διλήμματα στην ελληνική κοινωνία. Υπάρχουν μεγάλα προβλήματα, τα οποία όμως είναι σύνθετα και οι απαντήσεις δεν χωρούν σε μια λέξη. Αν παρά ταύτα κάποιοι θεωρούν ως βασικό πρόβλημα της κεντροαριστεράς σήμερα την απουσία αυτής της μαγικής μονολεκτικής απάντησης, τότε ο Ντάγκλας Άνταμς δείχνει το δρόμο: «Η απάντηση στα μεγάλα προβλήματα για την κοινωνία, την οικολογία και την πολιτική είναι 42...»

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ: Το πραγματικό κοινωνικό πρόβλημα της Κεντροαριστεράς.

*Ο Πάσχος Μανδραβέλης είναι δημοσιογράφος

δυσάρεστες σκέψεις

έρασαν δυο χρόνια από την αλλαγή φρουράς στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, που συνοδεύτηκε από τη ιαχή των ενθουσιασμένων οπαδών «Γιώργο, άλλαξε τα όλα». Οι εκλογές χάθηκαν όπως χάθηκαν, το ΠΑΣΟΚ αυτομαστιγώθηκε και αποδύθηκε σε μια «ριζική» οργανωτική αναδιάρθρωση. Μετά από ενάμιση χρόνο κομματικής γυμναστικής, η κατάσταση έχει περίπου ως εξής:

Στα μεν κατώτερα κλιμάκια, που αντιστοιχούν στην περιφερειακή οργάνωση, τα ίδια πρόσωπα κατέλαβαν τις νέες θέσεις στις δημοτικές οργανώσεις, οι οποίες αντικατέστησαν τις παλιές τοπικές. Τα νέα μέλη και οι φίλοι του κόμματος, που υποτίθε-

ται ότι στρατολογήθηκαν κατά την τελετουργική εκλογή του νέου Προέδρου, έλαμψαν δια της απουσίας τους. Οι παλιές καραβάνες που νέμονται τα τοπικά αξιώματα δεν χρειάστηκε καν να προσπαθήσουν να εμποδίσουν την ανανέωση, αφού σχεδόν κανείς εκτός του σκληρού κομματικού πυρήνα δεν προέβη στην ευγενή προσφορά του εαυτού του υπέρ της νέας πορείας.

Στα ανώτερα κλιμάκια τα πράγματα είναι λίγο διαφορετικά. Μερικές εκατοντάδες στελέχη περιφέρονται με τον τίτλο του μέλους του Εθνικού Συμβουλίου, που είναι αρκετά εύη-

χος για να συνοδεύει την υπογραφή ενός άρθρου, αν και από μόνος του δεν ανοίγει τις πύλες του τηλεοπτικού παραδείσου. Όμως, η παραγωγή πολιτικής θα αναμενόταν από ένα ολιγομελέστερο όργανο, το Πολιτικό Συμβούλιο, που λίγο - πολύ απεικονίζει τις ποικίλες τάσεις μιας δυνητικής ηγετικής ομάδας. Στην πράξη, και μετά από αρκετούς μήνες λειτουργίας, το όργανο αυτό ενσωματώθηκε στην υψηλή κομματική εθιμοτυπία. Στην καλύτερη περίπτωση, λειτουργεί ως θέατρο στο οποίο οι προνομιούχοι συμμετέχοντες εκτελούν εκ περιτροπής από ένα πολιτικό μονόπρακτο με θεατές τους υπόλοιπους που περιμένουν υπομονετικά τη σειρά τους για να ανέβουν στην αυτοσχέδια σκηνή. Το θέμα των παραστάσεων καθορίζεται από τον πολιτικό τους προϊστάμενο, όχι τόσο με βάση τις επιταγές της πολιτικής επικαιρότητας ή μιας μακροπρόθεσμης πολιτικής ατζέντας, όσο με πνεύμα μιας soft πολιτικής.

Κάπως έτσι, το ΠΑΣΟΚ αντί να προχωρήσει στη Νέα Εποχή, προσχώρησε στο New Age. Άλλωστε, στο μυαλό του αρχηγού (ή τουλάχιστον στη ρητορική του), η παραγωγή πολιτικής είναι αντικείμενο των ποικιλώνυμων παρακοιμηματικών ινστιτούτων στα οποία έχουν εγκατασταθεί αρκετοί άνθρωποι του προέδρου. Αυτό το στρατήγημα, με το οποίο παρακάμπνεται τα άλλοτε ισχυρά στελέχη του κόμματος, αρχίζει να λειτουργεί εις βάρος του ίδιου του αρχηγού.

Ο κ Παπανδρέου επιθυμούσε να συνομιλεί μόνος και απ' ευθείας με το λαό. Επί του παρόντος, η απήχηση του λόγου του, μέρα με τη μέρα, μειώνεται.

(το ΠΑΣΟΚ αντί να προχωρήσει στη Νέα Εποχή προσχώρησε στο New Age)

εν πλω

συνταγή ήττας η τακτική του «ώριμου φρούτου»

Το επιτακτικό αίτημα προς τον Γ. Παπανδρέου να αποσαφηνίσει το πολιτικό και ιδεολογικό του στίγμα, δεν αποπνέει μόνο το υπερβολικό άγχος και την αγωνία όσων βρίσκονται γύρω και μέσα στο ΠΑΣΟΚ, όπως υποστηρίζουν στελέχη που κινούνται στο περιβάλλον του.

Είναι αίτημα της κοινωνίας προς μια προοδευτική δύναμη, ένα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα που δεν έχει την πολυτέλεια να πολιτευτεί με την τακτική του «ώριμου φρούτου» - όπως έκανε ο πολιτικός του αντίπαλος - ακόμα και αν θεωρεί ότι και έτσι μπορεί να επικρατήσει στις εκλογές.

Είκοσι και πλέον μήνες διακυβέρνησης από τον Κ. Καραμανλή, το ΠΑΣΟΚ κινείται στη σφαίρα των διαπιστώσεων και των καταγγελιών, ορθών στη συντριπτική τους πλειοψηφία, αλλά και ξεπερασμένων από την ίδια την κοινωνία. Όντως οι προσδοκίες των πολιτών προς την κυβέρνηση Καραμανλή έχουν μειωθεί, όντως στην ελληνική κοινωνία επικρατεί το «κάθε πέρυσι και καλύτερα» και δεν έχει πια και τόση σημασία να τους το υπενθυμίζει η αξιωματική αντιπολίτευση.

Αυτούς τους είκοσι μήνες όμως συμβαίνει και κάτι άλλο πολύ σημαντικό. Με τρόπο πολύ συστηματικό και άριστα καμουφλαρισμένο, η Νέα Δημοκρατία επιχειρεί να χαμηλώσει τον πήχη της πολιτικής. Να πείσει ότι ο βαθμός παρέμβασης των πολιτικών, των κομμάτων και των κυβερνήσεων στα πράγματα, είναι περιορισμένος και ως εκ τούτου δεν πρέπει να περιμένουμε και πολλά από εκείνους που επιλέγουμε να μας κυβερνήσουν. Και κυρίως, δεν πρέπει να περιμένουμε διαφορετικά.

Δυστυχώς το ΠΑΣΟΚ του Γ. Παπανδρέου δε φαίνεται να έχει εκτιμήσει ως σημαντική αυτήν τη ντριπλά του Καραμανλή. Δείχνει ότι αρκείται στα συντριπτικά ποσοστά απογοήτευσης των πολιτών για την κυβέρνηση και περιμένει μοιρολατρικά

τη σειρά του για να αποδείξει ότι τα πράγματα δεν είναι έτσι όπως μας τα λέει η Νέα Δημοκρατία. Ακόμα και αν δικαιωθεί από τις εξελίξεις, με τον τρόπο που κινείται αφαιρεί από τις προοδευτικές δυνάμεις (τις σοσιαλιστικές, τις αριστερές, τις εκσυγχρονιστικές, τις μεταρρυθμιστικές) το βασικό τους συστατικό.

Τη φιλοδοξία να εμπνεύσουν κινητήριες δυνάμεις, υποκαθιστώντας την πολιτική ρητορική των έξυπνων λόγων χωρίς περιεχόμενο. Είναι μειωτικό το σχόλιο για τον Γ. Παπανδρέου ότι διατάζει να αναμετρηθεί με τις παρωχημένες δυνάμεις μέσα και έξω από το κόμμα του και να επιβάλλει αλλαγές σε πρόσωπα και ιδέες - στόχοι που ήταν πυλώνες της δικής του ατζέντας προεκλογικά.

Έχει όμως βάση η κριτική ότι είκοσι και πλέον μήνες μετά τις εκλογές της 7ης Μαρτίου και δέκα μήνες μετά το συνέδριό του, το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται μακριά από το να διεκδικεί επί ίσους όρους με τη Νέα Δημοκρατία τον τίτλο της ηγεμονικής πολιτικής δύναμης του τόπου.

Αντί επιλόγου: Στο βιβλίο του «Η Ελλάδα και το μέλλον, πραγματισμός και ψευδαισθήσεις», ο Τάσος Γιαννίτσας γράφει: «Οι εκλογές μπορούν να ξανακερδηθούν από το σοσιαλιστικό χώρο, όμως ένα πιο ουσιαστικό και ξεχωριστό ζήτημα είναι να ξανακερδηθεί η ιδεολογική και πολιτική - όχι η στενά εκλογική - εμπιστοσύνη των πολιτών» και συνεχίζει: «Εκλογικές νίκες με α-πολιτικό υπόβαθρο, χωρίς ιδεολογικό και πολιτικό στίγμα, είναι διαβρωτικές για τη δημοκρατία, αλλά και για τους πολιτικούς χώρους που ταυτίζονται με αυτές».

*Ο Γιάννης Καμπουράκης είναι δημοσιογράφος

εν πλω

τα πράγματα αλλάζουν

Οι συγκλονιστικές αλλαγές που συμβαίνουν σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής, ανατρέπουν το καθιερωμένο πολιτικό σκηνικό. Η αδυναμία της πολιτικής να απαντήσει σ' αυτές τις ραγδαίες αλλαγές, γίνεται αισθητή στους πολίτες ως κρίση της πολιτικής. Προϋποθέσεις για το ξεπέρασμα της κρίσης είναι η ρεαλιστική αναγνώριση της σημερινής πραγματικότητας και η διάγνωση των τάσεων εξέλιξης.

Οι μεγάλες αλλαγές αφορούν σε τρεις κρίσιμες, αλληλοσυνδεόμενες μεταβάσεις:

1. Από τη βιομηχανική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας.

Από το βιομηχανικό τρόπο ανάπτυξης, στον πληροφορικό τρόπο ανάπτυξης.

Οι καταπληκτικές εξελίξεις στην επιστήμη και στην τεχνολογία, διαμόρφωσαν μια πραγματικότητα όπου κύριος παράγοντας ανάπτυξης δεν είναι πια η ενέργεια και η παραγωγή υλικών αγαθών, αλλά η παραγωγή, επεξεργασία και διακίνηση της πληροφορίας και της γνώσης. Κύρια παραγωγική δύναμη, γίνεται η γνώση. Ταυτόχρονα, μεταβάλλεται η ισορροπία των οικονομιών από τη βάση της μεταποίησης, στη βάση των υπηρεσιών. Οι επιπτώσεις στην κοινωνική διάρθρωση είναι σημαντικές. Η αντίθεση κεφαλαίου-εργασίας υποβαθμίζεται σε σχέση με την αντίθεση ανάμεσα στους κατέχοντες τη γνώση και την πληροφορία και στους μη κατέχοντες. Προκύπτουν νέες κοινωνικές διαιρέσεις: το προλεταριάτο αποσυντίθεται, εμφανίζεται μια νέα δυναμική τεχνοκρατι-

κή, εργατική αριστοκρατία. Στις ανώτερες τάξεις κυριαρχεί μια ελίτ της γνώσης και της πληροφορίας που δρα στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στα πανεπιστήμια. Αλλά η πληροφορία, εκτός από συντελεστή παραγωγής, παράγεται και η ίδια ως εμπόρευμα. Εδώ η πληροφορία είναι η πρώτη ύλη και επίσης το τελικό προϊόν. Από αυτή τη σκοπιά, ο καπιταλισμός διατηρείται, αλλά μεταβάλλεται ουσιαστικά.

β) Από τον «φορντισμό» στην ευέλικτη παραγωγή.

Από την τυποποιημένη, μαζική παραγωγή μεγάλης κλίμακας για ομοιόμορφες αγορές υψηλής ζήτησης, στην ευέλικτη μεταποίηση για αγορές πλουραλιστικές και κυμαινόμενες. Από την ομοιομορφία στην ποικιλία. Από την «τεηλορικά» διασπασμένη εργασία ρουτίνας ενός εργάτη-εξάρτημα της μηχανής, στον πολυειδικευμένο εργάτη που χειρίζεται γνώσεις και πληροφορίες.

Στην ανάπτυξη του, ο φορντισμός επηρέασε σοβαρά την κοινωνική ζωή. Οι συλλογικές συμβάσεις, τα επιδόματα ανεργίας, τα μαζικά κλαδικά συνδικάτα αλλά και οι αγορές με δόσεις και η καθοδήγηση της αγοράς μέσω της διαφήμισης, συνδέθηκαν με αυτό το παραγωγικό πρότυπο. Το κοινωνικό συμβόλαιο του φορντισμού διαμορφώθηκε μέσω του κείνσιανισμού: συνέχιση της καπιταλιστικής συσσώρευσης, με αντάλλαγμα τη σχετικά υψηλή αμοιβή εργασίας και τις πολιτικές προστασίας του εργατικού εισοδήμα-

(το κράτος υπονομεύεται από την παγκοσμιοποίηση)

τος. Η παρέμβαση του κράτους με την εισοδηματική και κοινωνική του πολιτική, καθώς και με την πολιτική δασμολογικής προστασίας, διασφάλιζε την ισορροπία προσφοράς-ζήτησης και την εξομάλυνση του οικονομικού κύκλου.

Κατά κάποιο τρόπο ήταν μια έμπρακτη αμφισβήτηση του μαρξισμού. Ο εργάτης δεν αρειβόταν μόνο για την αναπαραγωγή της εργατικής του δύναμης (και την υπόλοιπη αξία καρπώνονταν ο καπιταλιστής σαν υπεραξία). Ο εργάτης δεν έπρεπε να είναι μόνο παραγωγός. Έπρεπε να γίνει και καταναλωτής. Άρα, έπρεπε να αρειβείται καλά για να αυξησει τις ανάγκες του πολύ πέραν της αναπαραγωγής της εργατικής του δύναμης και έτσι, ως αγοραστής των προϊόντων που ο ίδιος παρήγαγε, να συμβάλει στην επιτάχυνση της κυκλοφορίας του κεφαλαίου.

Η ένταση της εκμετάλλευσης και η εξαθλίωση της εργατικής τάξης, δεν ήταν δομικός όρος του καπιταλισμού για τη συνεχή συσσώρευση κεφαλαίου. Ήταν μόνο μια ειδική, ιστορικά περιορισμένη ανάγκη, λόγω της τεχνολογικής καθυστέρησης στην παραγωγή και της μεταβατικής ακόμη συγκρότησης της καπιταλιστικής κοινωνίας.

Η αυξανόμενη πολυπλοκότητα της αγοράς, η παγκοσμιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες, οδήγησαν στην κατάρρευση τόσο του φορντισμού, όσο και του κείνσιανισμού και του κρατισμού. Η ευέλικτη μεταποίηση ως εναλλακτικό μοντέλο, συνδέεται αναγκαστικά με την πληροφορική τεχνολογική επανάσταση και επιβάλλει σύνθετες και διαρκώς μεταβαλλόμενες εργατικές εξειδικεύσεις. Ο χειρόνακτας εργάτης ωθείται στο περιθώριο της παραγωγής.

3. Από το εθνικό κράτος στην παγκόσμια κοινότητα.

Η παγκοσμιοποίηση είναι η ποιοτική αλλαγή σε μια διαδικασία διεθνοποίησης που αναπτύ-

χθηκε ήδη προκαπιταλιστικά, μέσω του εμπορίου - και εντάθηκε στον καπιταλισμό. Πρόκειται για μια πραγματική συρρίκνωση του χώρου και του χρόνου μέσω των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες και της δομικής εξωστρέφειας των νεωτερικών κοινωνιών. Η παγκόσμια αλληλεξάρτηση εντείνεται όχι μόνο στην οικονομία, αλλά και στην πολιτική, τον πολιτισμό, τις μορφές κοινωνικής οργάνωσης. Η ταχεία -αντικειμενικά ανεμπόδιστη- κίνηση κεφαλαίων, εργασίας, γνώσεων και πληροφοριών, διαμορφώνουν έναν ενιαίο παγκόσμιο χώρο. Πρόκειται για κάτι πολύ περισσότερο από την επέκταση του καπιταλισμού.

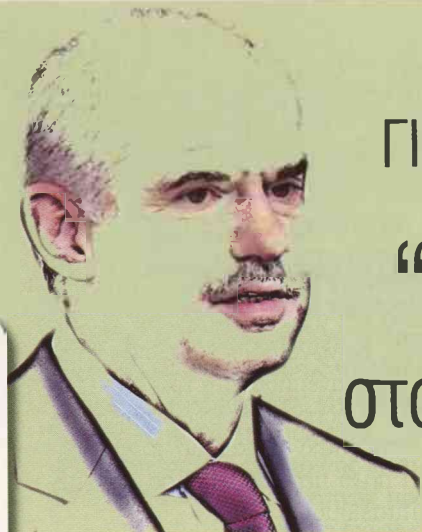
Οι εξελίξεις αυτές αμφισβητούν την επάρκεια, τη μορφή, την αυτονομία και την εξουσία του εθνι-

(η παγκόσμια αλληλεξάρτηση εντείνεται όχι μόνο στην οικονομία, αλλά στην πολιτική και τον πολιτισμό)

κού κράτους. Ήδη άτυπα ή και τυπικά, οι αποφάσεις, οι διαδικασίες και τα αποτελέσματα σ' όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, δεν ορίζονται από το εθνικό κράτος. Η εθνική κοινωνία, η εθνική ιδιαιτερότητα, η ασφάλεια της τοπικότητας, απουσιάζει. Το εθνικό κράτος μαραίνεται. Ουσιαστικά, το κράτος υπονομεύεται από την παγκοσμιοποίηση στο εξωτερικό του και από την πολυπλοκότητα μιας κοινωνίας που μεταβάλλεται, στο εσωτερικό του. Μέχρι χθες, το κλειστό κράτος ήταν προϋπόθεση για την άσκηση κρατικών οικονομικών παρεμβάσεων. Με την παγκοσμιοποίηση, τέτοιου είδους παρεμβάσεις είναι ατελέσφορες. Ο κρατικός προστατευτισμός δεν προσφέρει άμυνα έναντι του ανταγωνισμού της ανοιχτής αγοράς.

Η συζήτηση επί αυτών των θεμάτων δεν είναι πολυτέλεια, είναι αναγκαιότητα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

“Να απαντήσουμε
στο νεοσυντηρητισμό!,,

Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ μιλάει στη «Μεταρρύθμιση» για τη Σοσιαλιστική Διεθνή και εξηγεί πώς αντιλαμβάνεται την εκλογή του στην Προεδρία της

Τι μπορεί να προσφέρει σήμερα η Διεθνής στο σοσιαλιστικό κίνημα;

Η Σοσιαλιστική Διεθνής είναι η μεγαλύτερη πολιτική οργάνωση του πλανήτη. Ιστορικά, έπαιξε σημαντικό ρόλο την εποχή του Ψυχρού Πολέμου προωθώντας τον περιορισμό των εξοπλισμών και το διάλογο με τη Ρωσία και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, ενισχύοντας, ταυτόχρονα, την παρουσία της σε όλες τις ηπείρους μετά τις μεγάλες αλλαγές του 1989. Σήμερα καλείται ν' απαντήσει στην πρόκληση μιας προοδευτικής ατζέντας για την παγκοσμιοποίηση. Η πρόκληση αυτή είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα για τα ευρωπαϊκά κόμματα, μια που η

ΕΕ για να ξεπεράσει πολλά από τα τωρινά της προβλήματα πρέπει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης σε όλα τα επίπεδα.

Πολλά νέα κόμματα επιζητούν να γίνουν μέλη της Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Στη Διεθνή, τα σοσιαλιστικά, σοσιαλδημοκρατικά και εργατικά κόμματα αντλούν από τις διαχρονικές αξίες που προσδιορίζουν την κοινή βάση του ιδεολογικού τους προσανατολισμού. Αναζητούν ταυτόχρονα ένα πεδίο συνάντησης, έναν κόμβο επικοινωνίας που τους επιτρέπει να εμπλουτίσουν τις θέσεις τους μέσα από την εμπειρία άλλων κομμάτων, να διευρύνουν τον ορίζοντά τους. Στο πλαίσιο της Διεθνούς οι σοσιαλιστές βρίσκουν αυτό το πνεύμα αλληλεγγύης που βοηθά ο αγώνας να γίνεται νίκη.

Η Σοσιαλιστική Διεθνής είναι ο κατάλληλος χώρος για να θέσουμε και να αντιμετωπίσουμε σημαντικά προβλήματα, τόσο ιδεολογίας, όσο και πολιτικής και να διαμορφώσουμε θέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

(...όραμά μου, να
δώσουμε απάντηση στο
νεοσυντηρητισμό
σε παγκόσμιο επίπεδο)

Ποιο είναι το όραμα σας για τη Σοσιαλιστική Διεθνή;

Η Σοσιαλιστική Διεθνής είναι μια μεγάλη πολιτική οργάνωση, μια πλούσια δεξαμενή από πολιτικές προσωπικότητες, κόμματα και κινήματα. Μέσα από αυτή τη δεξαμενή μπορούν να βγουν οι ιδέες που θα προσδιορίσουν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του σοσιαλισμού στον 21ο αιώνα, οι πολιτικές που θα αντιμετωπίσουν το νεοσυντηρητισμό, το νεοφασισμό, τον εθνοκεντρισμό. Μέσα από τη Σοσιαλιστική Διεθνή μπορούν να αναδειχθούν τα σημεία επαφής της παγκόσμιας κοινωνίας των προοδευτικών πολιτικών και της παγκόσμιας κοινωνίας των προοδευτικών πολιτών.

Μέσα από το μεγάλο και δυναμικό αυτό δίκτυο μπορούν να δοθούν οι σύγχρονες μάχες για τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ειρήνη. Η ελληνική Προεδρία της Σοσιαλιστικής Διεθνούς οραματίζεται να συνδεθεί με την αξιοποίηση της γνώσης και της εμπειρίας σε μια συλλογική προσπάθεια, βασισμένη στις διαχρονικές μας αξίες, για ένα νέο τρόπο πολιτικής λειτουργίας, μιας πιο συμμετοχικής παγκόσμιας διακυβέρνησης. Οραματίζομαι να συνδεθεί με τη διαμόρφωση μιας νέας πρότασης που θα απαντά στο νεοσυντηρητισμό που βλέπουμε να διαχέεται οικονομικά και κοινωνικά σε παγκόσμιο επίπεδο

Η Σοσιαλιστική Διεθνής και η ηγεσία της

του Κώστα Μποτόπουλου

Δεν υπάρχουν πολλές κοινωνικο-πολιτικές οργανώσεις με το διεθνές εύρος, το κύρος και τη δυνατότητα επιρροής της Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Και δεν υπήρξε καμία μέχρι σήμερα που να επιλέξει -με ανοικτή μάλιστα και εξονυχιστικά αξιολογική διαδικασία- ως Πρόεδρό της έναν Έλληνα. Αυτά και μόνον τα στοιχεία θα αρκούσαν για να προσδώσουν μείζονα πολιτική σημασία στην εκλογή του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ σε αυτή τη θέση. Στη μακάρια όμως χώρα μας και υπό τη σημερινή, κάθε άλλο παρά φιλήμε την ουσία, κυβέρνησή της, ελλοχεύει η τάση υποτίμησης τέτοιων γεγονότων. Ας προσπαθήσουμε λοιπόν ν' αποκαταστήσουμε κάπως την τάξη.

Η αρχή της συνεργασίας μεταξύ των σοσιαλιστικών κομμάτων χρονολογείται από το 1864 με την ίδρυση της Πρώτης Διεθνούς, εντός της οποίας συνυπήρχαν η σοσιαλιστική-ρεφορμιστική, η κολεκτιβιστική-αναρχική και η κομμουνιστική-μαρξιστική συνιστώσα. Η Ιστορία και η διαδρομή των ιδεών, τις έκαναν να χωρίσουν - και όχι εντελώς αναίμακτα: το 1889 ιδρύθηκε η Δεύτερη Διεθνής με καθαρά αντικαπιταλιστικό και φιλεργατικό πνεύμα, ενώ το 1923, μετά τη μεγάλη τομή της Οκτωβριανής Επανάστα-

σης, επισημοποιήθηκε το σχίσμα μεταξύ μιας κομμουνιστικής-επαναστατικής Τρίτης Διεθνούς και της δημοκρατικής Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Μετά από μια περίοδο δυσκολιών, ταλαντεύσεων, εσωτερικών ερίδων και παγκοσμίων πολέμων, η Σοσιαλιστική Διεθνής «επανιδρύθηκε» (να που τον όρο δεν εφηύρε το ΠΑΣΟΚ) το 1951, με το Συνέδριο και τη Διακήρυξη της Φρανκφούρτης, που σηματοδοτούν τη σύγχρονη πορεία της.

Η Διακήρυξη της Φρανκφούρτης έθεσε τις βασικές αρχές και καθόρισε τη φυσιογνωμία της Σοσιαλιστικής Διεθνούς. Ιδεολογία και οργάνωση βρίσκονται η μια στην υπηρεσία της άλλης: οι πολιτικοί στόχοι της δημοκρατίας και της υπεράσπισης της ειρήνης (σε αντιπαραβολή με την κατάληψη της εξουσίας με κάθε είδους βία), της πολυφωνίας (σε αντιπαράθεση με το μονοφωνικό κομμουνιστικό μοντέλο), της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (μακριά από την πολιτική λογική του σκοπού που αγιάζει τα μέσα), της στήριξης σε οργανωμένες εσωτερικές δομές (ως διδάγμα από το πάθημα της Δεύτερης Διεθνούς), έκαναν τη Διεθνή περισσότερο ένα χώρο οργανωμένου και με ορατές συνέπειες διαλόγου και

ανταλλαγής απόψεων. Εξ ου και η σημασία των συμβολισμών (το τριαντάφυλλο, ο ύμνος, ο διεθνιστικός λόγος και πρακτική), η επιλογή της ομοφωνίας ως τρόπου λήψης των αποφάσεων, η αυξημένη κρισιμότητα των άτυπων συνεννοήσεων, σχέσεων και δικτύων, ακόμα και η πληθωρικότητα των οργάνων. Κάθε τρία χρόνια διεξάγεται το Συνέδριο (το 22ο και τελευταίο έγινε το 2002 στο Σάο Πάολο), δυο φορές το χρόνο το Συμβούλιο, στο οποίο λαμβάνουν μέρος όλα τα κόμματα-μέλη, συνήθως δια των αρχηγών τους, οι περισσότερες αποφάσεις όμως δρομολογούνται στη Σύνοδο των Αρχηγών, στην οποία μετέχουν ο Πρόεδρος της Διεθνούς, το 25μελές Προεδρείο με τους ισάριθμους Αντιπροέδρους, μερικά ex officio μέλη, όπως η Πρόεδρος της Σοσιαλιστικής των Γυναικών και ο αντίστοιχος των Νέων, καθώς και ad hoc καλούμενες προσωπικότητες (είναι χαρακτηριστικό ότι, με αυτή την ιδιότητα, ο Ανδρέας Παπανδρέου συμμετείχε στις εργασίες της Διεθνούς ήδη από το 1975, δεκαπέντε δηλαδή ολόκληρα χρόνια πριν από την επίσημη ένταξη του ΠΑΣΟΚ). Εκτελεστικός βραχίονας είναι η μόνιμη Γραμματεία με έδρα το Λονδίνο (σημερινός Γραμματέας ο Χιλανός Λουίς Αγιάλα), ενώ, παράλληλα με τα επίσημα όργανα, λειτουργούν 11 Επιτροπές και 4 διαρκείς ομάδες εργασίας,

στρογγυλά τραπέζια επί ειδικών θεμάτων (πέρσι έλαβαν χώρα στη Ρώμη Συνέδρια για την οικοδόμηση της ειρήνης στο Ιράκ και στη Μέση Ανατολή) και διεθνείς αποστολές ειρηνιστικής συνήθως φύσης.

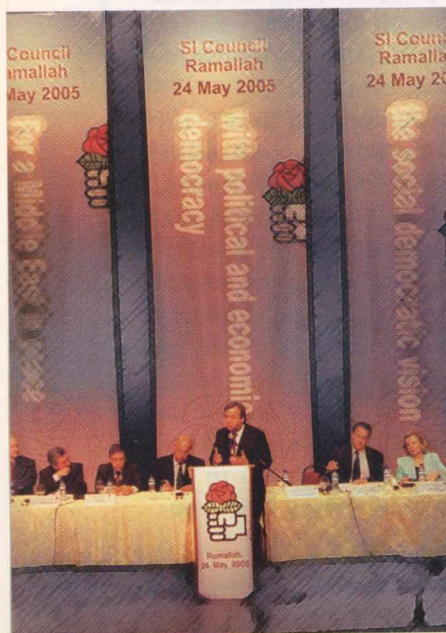
Από τον τρόπο δράσης της Διεθνούς προκύπτει η σημασία της ηγεσίας της, τόσο όσον αφορά την προς τα έξω εικόνα της, όσο και ως προς την κύμανση των ισορροπιών μεταξύ των τριών ιστορικών αξόνων της - του «αγγλοσαξωνικού» (με επικεφαλής το βρετανικό Εργατικό κόμμα), του «σοσιαλδημοκρατικού» (γερμανικό SPD συν αυστριακό, ολλανδικό, σκανδιναβικά κόμματα) και του «μεσογειακού» (Γαλλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα, αλλά και άνοιγμα στο σοσιαλιστικό «τρίτο κόσμο»). Η ηγεσία του μεγάλου Βίλι Μπρατι (1976-1992) προσέδωσε αξεπέραστη αίγλη στη Διεθνή, οδήγησε στην πραγματική επέκταση και διεθνοποίησή της (σήμερα συμμετέχουν 161 κόμματα, από τα οποία 59 μόνο είναι ευρωπαϊκά) κι έθεσε την υπεράσπιση της ειρήνης στον κόσμο στο κέντρο της δράσης της. Οι μεσογειακοί του επίγονοι, ο Πιερ Μορούα (1992-1999), ο Αντόνιο Γκουτέρες (1999-2005) και τώρα ο Γιώργος Παπανδρέου, έχουν αναγκαστικά στο κέντρο της προσπάθειας την προσαρ-

(ειδικά η επιλογή του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, είναι βέβαιο ότι έχει αναζωογονητικό χαρακτήρα και προοπτική)

μογή στις εξελίξεις της εποχής της παγκοσμιοποίησης και τη συγκρότηση νέων πόλων και λύσεων εξουσίας (σήμερα 56 -μόνο;- μέλη της Σοσιαλιστικής Διεθνούς ασκούν την κυβέρνηση στις χώρες τους). Ειδικά η επιλογή του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ, είναι βέβαιο ότι έχει αναζωογονητικό χαρακτήρα και προοπτική. Παρά το ότι το κόμμα

του βρίσκεται στην αντιπολίτευση, θεωρείται ο ηγέτης εκείνος που έχει τη μεγαλύτερη επαφή με τα ρεύματα και τις διεργασίες των καιρών: την εκπόνηση πρακτικών λύσεων για την αποφυγή της απορρύθμισης και της αποσάθρωσης του κράτους-πρόνοιας, τη δημιουργία νέας εσωτερικής και διεθνούς συμμετοχικότητας, την αξιοποίηση της τεχνολογίας και των εξελίξεων στις επικοινωνίες, το άνοιγμα στη διαφορετικότητα και την καινοτομία, τη διατήρηση και ενίσχυση των κατακτήσεων του κράτους δικαίου παρά τις προκλήσεις της «ασφάλειας». Στο χέρι του, αλλά και στο χέρι μας, είναι η έμπνευση από την ηγεσία της Διεθνούς να επιταχύνει και την ολοκλήρωση του νέου ριζοσπαστικού προγράμματος του ΠΑΣΟΚ, μπροστά στη δική του πρόκληση, που δεν είναι τόσο η εξουσία, όσο η αλλαγή πολιτικού παραδείγματος στην Ελλάδα. **Μ**

(ιδεολογία και οργάνωση βρίσκονται η μια στην υπηρεσία της άλλης)

02.40

της Άννας Διαμαντοπούλου*

Πολιτική – Παραπολιτική – Μεταπολιτική... Α-πολιτίκ

Όσο πιο σύνθετα και πολύπλοκα γίνονται τα προβλήματα, τόσο πιο σημαντικός ο ρόλος των πολιτικών. Η συλλογική απαξίωση των πολιτικών και της πολιτικής, αφήνει κοινωνίες ακυβέρνητες, χωρίς πυξίδα και δίνει προβάδισμα σε ομάδες και δυνάμεις που εξ'ορισμού κινούνται από το επί μέρους συμφέρον.

Οι πολιτικοί σήμερα, λόγω της τηλεόρασης, πλησιάζουν τον πολίτη σε επίπεδο ανάσας... Δεν είναι πρόσωπα που η φήμη τους δημιουργεί μύθους, καλούς ή κακούς. Σήμερα, ο πολίτης πλησιάζει τον πολιτικό όπως οι Αθηναίοι στην Αρχαία Αγορά.

Ποιος είναι όμως ο πολιτικός;

Μια ματιά στον «Πολιτικό του Πλάτωνα», δίνει ενδιαφέροντα στοιχεία για τα χαρακτηριστικά του ορισμού σήμερα.

> Ο πολιτικός είναι επιστήμονας – δηλαδή κάποιος που γνωρίζει. Ο αληθινός πολιτικός αντλεί την εγκυρότητα της δράσης του από το πρόνομο που του παρέχει η γνώση της τέχνης του – ένα πρόνομο που ο Πλάτων δεν αναγνώριζε στον καθένα.

> Ο πολιτικός έχει αδήριτο καθήκον να φροντίζει για τη μόρφωση των πολιτών. Η μόρφωση, με την ευρεία έννοια του όρου, δημιουργεί το αντικειμενικό πεδίο για να κριθεί ο πολιτικός και η πολιτική ως τέχνη διακυβέρνησης.

> Ο πολιτικός είναι «εφευρέτης ιδεών». Όταν μπορείς να έχεις ιδέες και να παράγεις το «νέο», τότε τολμάς να το θέσεις στο δημόσιο διάλογο, έτσι και αν έρχεται σε αντίθεση με υπάρχουσες αντιλήψεις.

> Τέλος, πολιτικός είναι αυτός που μπορεί να οργανώσει σε κοινή δράση τους γενναίους και συνετούς!

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά - διότι βέβαια σε αντίθεση με το σήμερα, το ήθος θεωρείται απόλυτη προϋπόθεση και όχι ζητούμενο - μπορούν να κριθούν από πολίτες με υπευθυνότητα και πολιτική παιδεία, στοιχεία για τα οποία επίσης υπεύθυνοι είναι οι πολιτικοί.

Μεταμοντέρνος πολιτικός είναι αυτός που ακολουθεί αδιάκοπα τις εκάστοτε τάσεις, χωρίς αρχές και σταθερά σημεία αναφοράς, με στόχο την εκλογιμότητα, τον εντυπωσιασμό και την «πρωτοτυπία».

Λαϊκιστής πολιτικός, είναι αυτός που απευθύνεται στο συναίσθημα και στο θυμικό και μιλά με συνθήματα, ερεβώδη διλήμματα, μανιχαϊστικές προσεγγίσεις και βεβαίως, λέει αυτό που θα ήθελαν οι πολλοί να ακούσουν.

Παραπολιτική, είναι η διαδικασία ανάδειξης του παρασκηνίου της πολιτικής σε εξόχως ενδιαφέρον στοιχείο του δημόσιου διαλόγου.

Ο κάθε πολιτικός επιλέγει τη σύνθεση των παρα-

(Λαϊκιστής πολιτικός, είναι αυτός που απευθύνεται στο συναίσθημα και στο θυμικό και μιλά με συνθήματα, ερεβώδη διλήμματα...)

πάνω ιδιοτήτων, απορρίπτει κάποιες απ' αυτές ή ταυτίζεται εξ' ολοκλήρου με μια απ' αυτές.

Ο κάθε πολίτης με την ψήφο του, συνδιαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό το κυρίαρχο μοντέλο του πολιτικού που κρίνει ενδεδειγμένο για την εκπροσώπησή του.

Η άρνηση ή η αδυναμία να αντιληφθεί και να αποδεχθεί κανείς την παραπάνω πραγματικότητα, οδηγεί σε απολίτικες κοινωνίες και ισχυροποιεί εξωπολιτικές δυνάμεις.

* Η Άννα Διαμαντοπούλου είναι βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, πρώην Επίτροπος και υπουργός.

Ο Γιώργος Πασχαλίδης είναι πρώην Υπουργός και Βουλευτής

ανάλυση

Για μια διακυβέρνηση δίκαιης ανάπτυξης

Η

διεύρυνση των ανισοτήτων μεταξύ περιοχών και τάξεων, οδηγεί σε εντάσεις που μπορεί να γίνουν ανεξέλεγκτες. Η εξαθλίωση και η απελπισία δεν αντιμετωπίζονται με κατασταλτικά μέτρα, παρά μόνο με πολιτικές που απαντούν στα αίτια που τις δημιουργούν.

Η Ν.Δ. υποκρίνεται όταν επιδίδεται στην ρητορεία των δήθεν μεταρρυθμίσεων, ενώ στην πραγματικότητα καταργεί εργασιακά δικαιώματα, χτίζοντας έναν πελατειακό κρατισμό, προσηλωμένη στο ξεπερασμένο μοντέλο της φτηνής εργασίας.

Είναι καθήκον του σοσιαλιστικού κόμματος αλλά και της ευρύτερης κεντροαριστεράς, να ανατρέψουν αυτήν τη δυσάρεστη εξέλιξη, συνδυάζοντας τα θετικά πεπραγμένα της διακυβέρνησης ΠΑΣΟΚ με τη νέα, βελτιωμένη πολιτική πρόταση, έχοντας στο επίκεντρο του νέου σχεδίου διακυβέρνησης τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Είναι αναγκαίο να ξανασκεφτούμε πολιτικά και ιδεολογικά, παίρνοντας καινούριες πρωτοβουλίες. Επιχειρούμε τη δική μας μετεξέλιξη, τη δική μας μεταρρύθμιση, το δικό μας εκσυγχρονισμό. Πρόσεξα με ενδιαφέρον πως σε μια πρόσφατη έρευνα που δημοσιεύθηκε στο ΒΗΜΑ (23-8-05), το βασικό χαρακτηριστικό που αποδίδουν οι έλληνες πολίτες στο Γιώργο Παπανδρέου, είναι αυτό του

εκσυγχρονιστή. Ο εκσυγχρονισμός είναι μια λέξη με θέμα το χρόνο, παρακολουθεί το χρόνο - και ως πολιτικό σχέδιο έχει προσδιορίσει μεγάλες μεταρρυθμίσεις στην ιστορία της ανθρωπότητας και κάθε χώρας ξεχωριστά. Και επειδή ο χρόνος δεν κλείνεται σε παρενθέσεις, δε σταματά ούτε και ο εκσυγχρονισμός, που τον παρακολουθεί με τα επιμέρους βήματα των μεταρρυθμίσεων. Ο εκσυγχρονισμός είναι μια διαρκής ανάγκη για έγκαιρες-σχεδιασμένες προσαρμογές που απαιτούν οι διεθνείς-παγκόσμιες εξελίξεις.

Πολλοί αναζητούν στο ΠΑΣΟΚ της νέας εποχής τις καινούριες βασικές λέξεις και οι πιο φιλόδοξοι, την κύρια βασική λέξη, τη διάδοχη λέξη της αλλαγής και του εκσυγχρονισμού. Δε μπορούμε να αρνηθούμε το παρελθόν, δεν έχει νόημα να το επαναλάβουμε. Αναζητούμε ένα νέο μονοπάτι, μια νέα κεντρική ιδέα, που θα μας ξανακάνει επικαιρούς και ελκυστικούς. Κυρίως, θα μας κάνει ουσιαστικούς στην επικοινωνία και τη συνεργασία μας με τους πολίτες. Πέρασαμε τη φάση της απορρύθμισης. Τίποτα δεν είναι όπως πριν και δε χρειάζονται πολλά λόγια γι' αυτό. Είπαμε όχι στο δρόμο για ένα άλλο, καινούργιο κόμμα. Επιλέξαμε τη μετεξέλιξη, τη μεταρρύθμιση του ΠΑΣΟΚ με πρόεδρο τον καθολικά εκλεγμένο

(οι μεταρρυθμίσεις δεν είναι πολιτικά ουδέτερες, έχουν χρώμα, παράγουν αποτελέσματα)

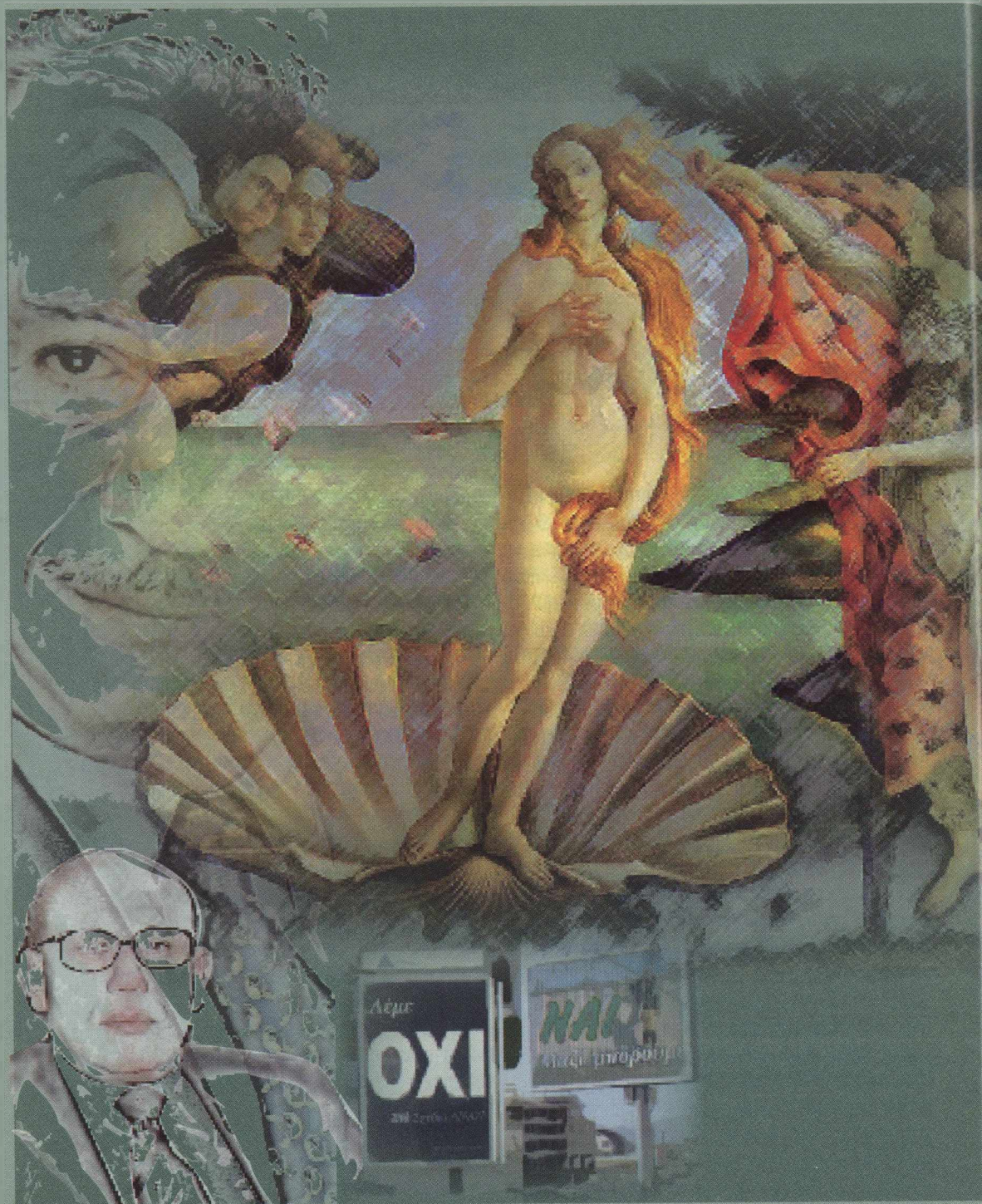

Γιώργο Παπανδρέου. Στηρίζουμε αυτήν τη δύσκολη προσπάθεια, συνεισφέροντας όλοι στο πολιτικό κεφάλαιο της ανανέωσης, σε ιδέες και πρόσωπα, με κανόνες και παραδείγματα. Επιλέγουμε την εκδοχή της χρήσιμης ανανέωσης που προσθέτει και πολλαπλασιάζει τις δυνάμεις μας, χωρίς να διαφεί και να αφαιρεί πολύτιμα στελέχη από τον ζωντανό πολιτικό οργανισμό μας. Λέμε όχι στην ιδιοτελή ανανέωση του τύπου «φύγετε εσείς για να έρθουμε εμείς». Επιλέγουμε το πολιτικό κράμα της μέγιστης ικανότητας και αποτελεσματικότητας, με στόχο τη νίκη στις επόμενες εκλογές. Σ' αυτήν την κατεύθυνση, αυτό που σήμερα χρειάζεται απέναντι στην αντιλαϊκή και αδιέξοδη πολιτική της Ν.Δ., είναι η γενική επιστράτευση και όχι οι επιλεκτικές αποστρατείες. Το κρίσιμο ζήτημα για ένα σοσιαλιστικό κόμμα που θέλει να είναι σύγχρονο, είναι η συμβατότητα της ιδρυτικής ιδεολογίας, δηλαδή του σοσιαλισμού, με τον εκσυγχρονισμό. Υποστηρίζω ότι οι έννοιες σοσιαλισμού- εκσυγχρονισμού είναι συμβατές, καθώς ο εκσυγχρονισμός βοηθάει την επιτάχυνση της ανάπτυξης και δημιουργεί παραγωγικό πλεόνασμα, ενώ ο σοσιαλισμός βοηθάει τη δίκαιη κατανομή του πλούτου και εξυπηρετεί τη δίκαιη ανάπτυξη. Η συναίρεση σοσιαλισμού - εκσυγχρονισμού, μπορεί να δώσει ως κεντρική ιδέα τη δίκαιη ανάπτυξη, κινητοποιώντας μια πλατιά συμμαχία ενεργών πολιτών σ' έναν πολιτικό οργανισμό της σύγχρονης προοδευτικής Αριστεράς. Οι

μεταρρυθμίσεις είναι τα βήματα. Οι μεταρρυθμίσεις δεν είναι πολιτικά ουδέτερες, έχουν χρώμα, παράγουν αποτελέσματα. Οι ψευδομεταρρυθμίσεις της Ν.Δ., εντείνουν τις κοινωνικές ανισότητες, αποδιαιρθώνουν τον κοινωνικό ιστό.

Στο νέο σχέδιο διακυβέρνησης, οι μεταρρυθμίσεις της δίκαιης ανάπτυξης περνούν από την ποιοτική εκπαίδευση για όλους, με διπλασιασμό των πόρων για την παιδεία. Περνούν από ένα σύγχρονο κοινωνικό κράτος, με χρηματοδότηση του 30% του ΑΕΠ, από ένα νέο αποκεντρωμένο κράτος, με ισχυρούς δήμους και αιρετή περιφέρεια.

Στο νέο σχέδιο διακυβέρνησης, ο κοινωνικός διάλογος εμπλουτίζει τη δημοκρατία με τη μέθοδο των διαδοχικών προσεγγίσεων (κερδίζω- κερδίζεις) ανάμεσα στην κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους. Ο κοινωνικός διάλογος έχει ατζέντα μεταρρυθμίσεων, κύκλο συνομιλητών, χρονικό όριο αποφάσεων, αναδεικνύοντας τη στρατηγική της συναίνεσης και της κοινωνικής εμπιστοσύνης, απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του κυβερνητικού προγράμματος που συναντά μη προβλέψιμες δυσκολίες. Παράδειγμα κοινωνικού διαλόγου κυβέρνησης- Μ.Κ.Ο. με την μέθοδο «κερδίζω- κερδίζεις», ήταν η σύνοδος πολιτών τον Ιούνιο 2003 στην Θεσσαλονίκη, με το πρόγραμμα του Υ.ΜΑ.Θ. «φιλοξενία και σεβασμός» **Μ**

ΓΡΑΦΟΥΝ:

Μ. Δρουσιώτης, Jacques Roos, Κ. Ζέππος, Μ. Παπαέτρου,
Α. Σπηλιωτόπουλος, Ρ. Σωμερίτης, Τ. Παππάς, Α. Ηρακλείδης.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ:

Μεχμέτ Αλί Ταλάτ

φάκελος

ΚΥΠΡΙΑΚΟ λύση ή διχοτόμηση;

Κυπριακό

του Μακάριου
Δρουσιώτη*

Παιχνίδια εξουσίας

Η Κύπρος μπήκε ήδη σε περίοδο προεκλογικής εκστρατείας ενόψει των βουλευτικών εκλογών του ερχόμενου Μαΐου. Αν και δευτερευούσης πολιτικής σημασίας, οι επερχόμενες εκλογές θα είναι από τις σημαντικότερες που έγιναν ποτέ στην Κύπρο, επειδή από την έκβασή τους θα κριθούν οι πολιτικές συμμαχίες για τις προεδρικές εκλογές του 2008. Από το ποιος θα είναι ο πρόεδρος μετά το 2008, θα κριθεί και η φύση της λύσης που έτοι κι αλλιώς πλησιάζει.

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος εκλέγεται απευθείας από το λαό για πενταετή θητεία, είναι αυτός που έχει υπό τον απόλυτο έλεγχό του την εκτελεστική εξουσία. Στο κυπριακό πολιτικό σύστημα, ο κοινοβουλευτικός έλεγχος είναι υποτυπώδης και το κράτος μπορεί να λειτουργήσει ακόμη κι αν η πλειοψηφία των βουλευτών είναι στην αντιπολίτευση. Το σύνταγμα πρόβλεψε ως αντίβαρο στην εξουσία του προέδρου το θεσμό του Τούρκου αντιπροέδρου. Όμως, μετά την κατάρρευση των συμφωνιών της Ζυρίχης, ο Πρόεδρος κληρονόμησε όλες τις εξουσίες του αντιπροέδρου και κατέστη παντοδύναμος. Αυτή η παντοδυναμία, σε συνδυασμό με την παρατεταμένη πολιτική ανωμαλία που προκάλεσαν τα δραματικά γεγονότα του 1974, δεν επέτρεψαν στο κυπριακό πολιτικό σύστημα να εξελιχθεί. Σήμερα, ο πρόεδρος της Κύπρου έχει τις περισσότερες πολιτικές εξουσίες από οποιονδήποτε άλλον αρχηγό κράτους στην Ευρώπη.

Μέχρι τη δεκαετία του '80, η πολιτική ζωή στην Κύπρο επισκιάζονταν από την παντοδυναμία του Μακαρίου. Μετά τον θάνατό του, το 1977, τον διαδέχτηκε με μια ιδιόρρυθμη διαδικασία ο Σπύρος Κυπριανού, ο οποίος εξελέγη για δεύτερη θητεία το 1983 με τη στήριξη του ΑΚΕΛ. Το 1988, το κόμμα της Αριστεράς επικεκύρησε τη μεγάλη ρήξη με το παραδοσιακό σύστημα εξουσίας, εκλέγοντας τον Γιώργο Βασιλείου. Όμως, η διαδικασία μεταρρύθμισης του πολιτικού συστήματος διακόπηκε το 1993 με την εκλογή Κληρίδη.

Μέχρι το 1993 το ΑΚΕΛ ήταν ο ρυθμιστής του εκλογικού αποτελέσματος. Η συνταγή ήταν πολύ απλή: Η κοινωνία ήταν βαθιά διχασμένη σε μακαριακούς και αντιμακαριακούς. Από τη μια ήταν ο ΔΗΣΥ, ο οποίος πρόσφερε πολιτική στέγη στα κατάλοιπα της ΕΟΚΑ Β - και από την άλλη, τα «μακαριακά» κόμματα ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ, τα οποία ήταν υποχρεωμένα από το πολιτικό κλίμα της εποχής να αποκλείουν τον ΔΗΣΥ από την εξουσία.

Το ισοζύγιο αυτό ανατράπηκε για πρώτη φορά το 1993, όταν το ΔΗΚΟ έκανε την υπέρβαση και συμμαχισε πολιτικά με τον ΔΗΣΥ, εκλέγοντας Κληρίδη στην προεδρία. Τότε δόθηκαν από τον ΔΗΣΥ στον πρόεδρο του ΔΗΚΟ Σπύρο Κυπριανού κάποιες υποσχέσεις ότι στις επόμενες προεδρικές θα ήταν εκεί-

νος ο κοινός υποψήφιος. Ο ΔΗΣΥ δεν τήρησε την υπόσχεση, διάσπασε το ΔΗΚΟ και συμμαχισε με την ΕΔΕΚ και τους ΕΔΗ του Γ. Βασιλείου, εκλέγοντας τον Κληρίδη για δεύτερη θητεία. Ύστερα και από την υπέρβαση της ΕΔΕΚ και των ΕΔΗ, η «ιερή συμμαχία» των «μακαριακών» κομμάτων διαλύθηκε και το ΑΚΕΛ απώλεσε το ρυθμιστικό του ρόλο.

Το 1990 ο Σ. Κυπριανού παραιτήθηκε από την προεδρία του ΔΗΚΟ και τον διαδέχτηκε ο Τάσος Παπαδόπουλος, ο οποίος έθεσε ευθύς εξαρχής στόχο την εκλογή του στο αξίωμα του προέδρου της Κύπρου. Το ΔΗΚΟ, που είναι κόμμα του 15%, είχε πλέον τη δυνατότητα να συνεργαστεί πολιτικά τόσο με το ΑΚΕΛ όσο και με το ΔΗΣΥ. Τα δύο μεγάλα κόμματα ήλεγχαν περίπου το ένα τρίτο των ψηφοφόρων το καθένα και μαζί με τις ψήφους του ΔΗΚΟ μπορούσαν να εκλέξουν πρόεδρο.

Η συνεργασία ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ είναι εκτός συζήτησης από το ΑΚΕΛ. Από την άλλη, η ηγεσία του κόμματος έθεσε στόχο να επανέλθει, έναντι οποιουδήποτε τμήματος, στην εξουσία. Η προσέγγιση αυτή κατέστησε τον Τάσο Παπαδόπουλο απόλυτο κυρίαρχο του παιχνιδιού. Υπό τον εκβιασμό ότι θα συνεργαζόταν με το ΔΗΣΥ, με δεδομένη τη διακαή επιθυμία του ΑΚΕΛ να κερδίσει ξανά την εξουσία, με ένα δελεαστικό οικονομικό πακέτο (όλα τα έξοδα της εκστρατείας, συν η εξόφληση παλιών χρεών του ΑΚΕΛ) καθώς και την υπόσχεση ότι ο επόμενος υποψήφιος που θα στηρίξει το ΔΗΚΟ θα προέρχεται από το ΑΚΕΛ, έκλεισε τη συμφωνία με τον Δ. Χριστόφια που τον ανέβασε στην εξουσία.

Μεταξύ Παπαδόπουλου και ΑΚΕΛ υπάρχουν ιστορικές διαφορές από την εποχή της ΕΟΚΑ. Ο Παπαδόπουλος υπήρξε ο θεωρητικός των εκτελέσεων στελεχών του ΑΚΕΛ την περίοδο της ΕΟΚΑ, ενώ στη δεκαετία του 1960 υπήρξε ο πιο στενός συνεργάτης του Γιωρκάτζη, ο οποίος καταδίωξε με πείσμα την Αριστερά. Επίσης, ο Παπαδόπουλος, σε αντίθεση με το ΑΚΕΛ, θεωρείται εκφραστής της απορριπτικής σχολής στο Κυπριακό, αφού έχει απορρίψει διαδοχικά όλα τα σχέδια λύσης του Κυπριακού, από τις Συμφωνίες της Ζυρίχης μέχρι το σχέδιο Ανάν.

Το ΑΚΕΛ έπεισε τους ψηφοφόρους του να στηρίξουν τον Παπαδόπουλο, διαβεβαιώνοντάς τους πως η εγγύηση για μειριοπαθή πολιτική στο Κυπριακό ήταν η συμμετοχή του κόμματος στην κυβέρνηση. Τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν καθόλου έτσι. Τρία χρόνια μετά την εκλογή του, ο Τάσος Παπαδόπουλος έχει επιβάλει πλήρως τους όρους του στο ΑΚΕΛ. Ο Δ. Χριστόφιας είναι αποφασισμένος να εξαντλήσει την πενταετία, παρέχοντας στήριξη στον Παπαδόπουλο, με την ελπίδα ότι θα έρθει η δική του σειρά. Από την άλλη, ο Τ. Παπαδόπουλος προ-

τοιμάζεται πυρετωδώς για επανεκλογή. Ο στόχος του είναι να αυξήσει στις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου τα ποσοστά του ΔΗΚΟ και, μαζί με την ΕΔΕΚ και το νέο Ευρωπαϊκό Κόμμα που είναι υπό την επιρροή του, να δημιουργήσει μια πλατφόρμα πέραν του 30%. Με δεδομένη τη δογματική άρνηση του ΑΚΕΛ να συνεργαστεί με τον ΔΗΣΥ, προσπαθεί να εξαναγκάσει το κόμμα της Αριστεράς να τον ψηφίσει για δεύτερη θητεία. ≡

(η προσέγγιση
ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ
κατέστησε
τον Τάσο
Παπαδόπουλο
απόλυτο
κυρίαρχο του
παιχνιδιού)

* Ο Μακάριος Δρουσιώτης είναι δημοσιογράφος

Κυπριακό

του Jacques
F. Poos*

Η επόμενη μέρα μετά το δημοψήφισμα

Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004, ήταν μεγάλη κατάκτηση για την οποία, μια ολόκληρη γενιά πολιτικών από όλα τα κόμματα, έχουν πολλούς λόγους να είναι υπερήφανοι. Όμως, αυτό το ιστορικό βήμα σηματοδεύτηκε από τη σκιά της αποτυχίας του δημοψηφίσματος της 24ης Απριλίου 2004.

Εδώ και πολλά χρόνια, η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών-μελών της ΕΕ, συνηγορούσε -κατά των επιχειρημάτων της τουρκικής πλευράς- με τις Κυπριακές κυβερνήσεις ότι η επανένωση της νήσου, δεν ήταν απαραίτητος όρος για την ένταξη. Αντιθέτως, οι φίλοι της Κύπρου καλλιέργησαν την ελπίδα ότι η πρόοδος της ένταξης θα δρούσε ως καταλύτης για την επανένωση. Ένα τέταρτο πριν το μεσημέρι, η άποψη αυτή κατέρρευσε.

Κοιτάζοντας πίσω σήμερα, μπαίνω στον πειρασμό να συμπεράνω ότι δύο κορυφαία γεγονότα - αυτά της ένταξης και του δημοψηφίσματος - ήταν η κύρια αιτία της απόρριψης του σχεδίου Ανάν από την πλειοψηφία των ελληνοκυπρίων. Οι ψηφοφόροι ήταν διχασμένοι από λογικούς και παράλογους φόβους για τη νέα συνταγματική διευθέτηση, εν μέρει επηρεασμένοι απέξω: Θα μπορούσε η δυσλειτουργία των νέων θεσμών να τους στερήσει από τα οφέλη του πλήρους μέλους; Ενώ οι τέως πρόεδροι κ.κ. Κληρίδης και Βασιλείου ήταν έτοιμοι να δεχτούν το ρίσκο, ο νεοεκλεγμένος Πρόεδρος κ. Παπαδόπουλος δίστασε και δεν ήταν έτοιμος να μοιραστεί την εξουσία. Δυστυχώς, έληξε ο χρόνος για να πάρουμε καθαρές απαντήσεις σε ερωτήματα που προέκυψαν από αρκετές γκρίζες περιοχές του σχεδίου Ανάν. Αντί για έναν ήρεμο διάλογο, οι γκρίνιες και τα εθνικιστικά σλόγκαν, γρήγορα πήραν το πάνω χέρι. Η προεκλογική εκστρατεία για το δημοψήφισμα ήταν πολύ σύντομη και η ημερομηνία της ένταξης ήταν πολύ κοντά. Ο κόσμος διάλεξε τον εύκολο δρόμο: Δέχτηκε τη βεβαιότητα και απέρριψε το ρίσκο.

Ως παρατηρητής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ένταξη της Κύπρου, δεν ενώθηκα με τη χορωδία των οδυρομένων... Μετά από μια επίσκεψη στην Κύπρο -κατά τη διάρκεια των πανηγυρισμών για την ένταξη και μετά από αρκετές συνομιλίες με αντιπροσώπους του πολιτικού φάσματος, οι λόγοι που το 76% των ελληνοκυπρίων ψηφοφόρων απάντησε Όχι στο Σχέδιο Ανάν, έγιναν εμφανείς για μένα: Το δημοψήφισμα δεν έγινε στο σωστό χρόνο. Η συμφωνία δεν ήταν έτοιμη. Τρεις ή έξι μήνες επί πλέον διαπραγματεύσεων και διευκρινίσεων για έναν ορισμένο αριθμό αντιφάσεων στο κείμενο, θα μπορούσαν να καταφέρουν το γκρέμισμα του τείχους μετά την ένταξη!

Αμέσως μετά την τυπική ολοκλήρωση της ένταξης ως πλήρους μέλους, οι Ελληνοκύπριοι ένιωσαν ανακουφισμένοι και ασφαλείς. Είχαν πάψει πια να είναι το μπαλάκι ανάμεσα στις τρεις «προστάτιδες δυνάμεις»: το προσφάτως αποικιακό Ηνωμένο Βασίλειο, το μεγάλο γείτονα - την Τουρκία - και την Ελλάδα. Είχαν κερδίσει μια νέα γεωπολιτική διάσταση μετακινούμενοι κάτω από την Ευρωπαϊκή ομπρέλα.

Εντίμως ομολογώ ότι περίμενα, πως όταν κόπασε η σκόνη από την καμπάνια του δη-

μοψηφίσματος, η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, κανή η Προεδρία της ΕΕ, θα έπαιρναν μια πρωτοβουλία. Το πολιτικό περιβάλλον φαινόταν ευνοϊκό για μια νέα προσπάθεια: Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος επισήμως δήλωνε, πριν και μετά το δημοψήφισμα, ότι ένα Όχι στο Σχέδιο Ανάν δεν ήταν Όχι στην επανένωση. Η Τουρκία δεν είχε πάρει ακόμα ημερομηνία για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Στη βόρεια Κύπρο, το αστέρι του κ. Ντενκτάς έδωε. Ο δυναμικός διάδοχός του κ. Αλί Ταλάτ, είχε κερδίσει ένα 65% για το Σχέδιο Ανάν, με μια καθαρή προ-ευρωπαϊκή προσέγγιση.

Το παράθυρο της ευκαιρίας, παρέμενε κλειστό. Ούτε το παραμικρό σημάδι δεν εμφανίστηκε στους καθαρούς ουρανούς της Κύπρου και της ΕΕ - σε μια από κοινού σιωπηλή συμφωνία. Φαίνεται σαν, οι ηγέτες της Ευρώπης, να έχουν καταχωρήσει την Κύπρο στα «λυμένα προβλήματα».

Δυστυχώς, η δημιουργία μιας διπλωματικής «μαύρης τρύπας», δε λύνει καμιά εκκρεμούσα υπόθεση, ειδικά την επιτακτική ανάγκη να δοθεί ένα τέλος στο στάτους - κβο που επιβλήθηκε δια της βίας!

Έχει έρθει η ώρα να θεθούν ξανά επί τάπητος οι διαπραγματεύσεις. Ειλικρινά πιστεύω ότι οι ηγέτες της εκστρατείας του Όχι, με τον Πρόεδρο Παπαδόπουλο και τον Πρόεδρο Χριστόφια στην πρώτη γραμμή, θα πρέπει να πάρουν τα ηνία. Η μάλα είναι στο γήπεδο. Δεν έχουν απορρίψει τα βασικά, τα θεμελιώδη σημεία του Σχεδίου Ανάν. Έχουν ασκήσει κριτική στις γκρίζες περιοχές του και τις αντιφατικές προτάσεις. Τώρα, πρέπει να βάλουν στο τραπέζι έναν μικρό αριθμό καλά ζυγισμένων τροποποιήσεων, γνωρίζοντας και αποδεχόμενοι ότι η άλλη πλευρά θα παρουσιάσει επίσης τον δικό της κατάλογο. Το μέλος της

Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι αρμόδιο για συνταγματικές υποθέσεις, θα πρέπει να υποδειχθεί ως μεσολαβητής. Θα πρέπει να βεβαιώσει στο τέλος των διαπραγματεύσεων, ότι η συμφωνία ολοκληρώθηκε στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

Το πλαίσιο εργασίας του Σχεδίου Ανάν, π.χ. η οικοδόμηση μιας δημοκρατικής ομόσπονδης Πολιτείας, με μια υπηκοότητα, ένα νόμισμα και μια γλώσσα για τα διεθνή φόρα, έχει γίνει αποδεκτό. Διεθνής νόμος εγγυάται την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και την ενότητα του νησιού. Οπωσδήποτε, η μόνιμη παρουσία τουρκικών στρατευμάτων, είναι ασύμβατη με το νόμο. Είναι επιπροσθέτως απαράδεκτο το γεγονός ότι η Τουρκία διεκδικεί «εγγυήσεις» και έλεγχο στη μελλοντική Δημοκρατία της Κύπρου. Ένα κράτος-μέλος της ΕΕ, δε χρειάζεται εγγυήσεις άλλες από την εγγύηση της Διαπραγματεύσεως. Οι εγγυήσεις της περιόδου των στρατιωτικών, θα πρέπει να ανήκουν στο παρελθόν.

Συμπερασματικά: Η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας θα πρέπει να πάρει την πρωτοβουλία να θέσει επί τάπητος ένα καλά σχεδιασμένο, ισορροπημένο και ολοκληρωμένο χάρτη ενοποίησης. Αυτή η πρόταση θα πρέπει να βασιστεί στο Σχέδιο Ανάν, αλλά να έχει επίσης πάρει υπόψη της τη σημερινή, ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Αμέσως μόλις μια επαφή με τα δύο μέρη πραγματοποιηθεί, η ΕΕ πρέπει να παρέμβει: Το κυπριακό, είναι πολύ περισσότερο από ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα.

Οι δυο λαοί της Κύπρου μπορούν να ζήσουν μαζί, ειρηνικά. Αυτό που τώρα χρειάζονται, είναι μια ηγεσία με όραμα και μια ευρωπαϊκή καθοδήγηση για ένα κοινό μέλλον με ευημερία. ≡

επιμέλεια-μετάφραση
Ελένη Αποστολοπούλου

* Ο Dr. Jacques F. Poos είναι πρόην ΥΠΕΞ του Λουξεμβούργου, και πρόην Ευρωβουλευτής.

(οι ψηφοφόροι
ήταν διχασμένοι
από λογικούς
και παράλογους
φόβους)

Κυπριακό

Μάχες ενός περασμένου πολέμου

Από την τελευταία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ένταξη της Κύπρου σ' αυτήν, μεσολάβησαν ήδη 20 μήνες, στο διάστημα των οποίων η προοπτική λύσης του Κυπριακού, ή της «επανένωσης», όπως θα πρέπει να ορίζεται ο τελικός στόχος, μπήκε στη σκιά άλλων προτεραιοτήτων. Η απόρριψη από την Ελληνοκυπριακή Κοινότητα του σχεδίου του ΟΗΕ για μια «Συνολική Ρύθμιση του Κυπριακού Προβλήματος» έφερε στην επιφάνεια μια σειρά παράπλευρων ζητημάτων, με τα οποία η Κυπριακή Κυβέρνηση βρέθηκε αντιμέτωπη, όπως και με ένα κλίμα δυσπιστίας ως προς την ειλικρίνεια των προθέσεων της για πραγματική λύση.

Σύμφωνα με τους διακηρυγμένους όρους της διεύρυνσης, η Ε.Ε. έπρεπε να αποσύρει την εισαγωγή σ' αυτήν εκκρεμουσών διαφορών και προβλημάτων των νέων χωρών¹. Εξαιρέση από τον κανόνα αυτόν αποτέλεσε η Κύπρος, η οποία εντάχθηκε στην Ε.Ε. χωρίς να έχει προηγηθεί η λύση του Κυπριακού. Το επίτευγμα της ένταξης, ενώ βέβαια έδωσε την ευκαιρία στον πρώτο Κύπριο Επίτροπο να διακριθεί για την υπεύθυνη άσκηση των καθηκόντων του, γενικότερα δε συνοδεύτηκε από την ανανέωση της πολιτικής αντίληψης της κυβερνητικής πλειοψηφίας περί των δυνατοτήτων και των ορίων της νέας διεθνούς θέσης την οποία η Κύπρος έχει καταλάβει. Ενδεικτικά, λείπει ακόμη η διαμόρφωση μιας στρατηγικής προτεραιοτήτων για την απαλλαγή της από τη στρατιωτική κατοχή μέρους του εδάφους της και για το ξεκίνημα ενός νέου διαλόγου με τον γγέτη της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας.

του Κώστα Δ. Ζέππου*

*Ο Κώστας Δ. Ζέπος είναι πρέσβης επί τιμή.

Η Κύπρος δίνει την εντύπωση ότι συνεχίζει να δίνει μάχες ενός περασμένου πολέμου. Σε δύο περιπτώσεις είναι αυτό ορατό. Η πρώτη, αφορά τον ακόμη μη συμφωνημένο τρόπο εφαρμογής μέτρων διακίνησης εμπορίου, μεταφορών και οικονομικής βοήθειας, με σκοπό τη σταδιακή οικονομική σύγκλιση του βόρειου, υπό «υποτελή τοπική διοίκηση»² τμήματος, με το νότιο ελεύθερο τμήμα της χώρας. Στο επίπεδο αρχών, η Λευκωσία συμφωνεί με τους λοιπούς εταίρους της. Αντιδρά όμως σε προτεινόμενες ρυθμίσεις που κατά την άποψή της θα μπορούσαν να θέσουν υπό αμφισβήτηση την αποκλειστική δικαιοδοσία της στο σύνολο της χώρας. Μάχεται για να αποκρούσει το αδιανόητο ενδεχόμενο ότι η ίδια η Ε.Ε. θα μπορούσε να παραβεί το δικό της κανόνα, ότι «η Κύπρος έχει ενταχθεί στην Ε.Ε. στο σύνολό της, με την διευκρίνιση ότι έχει ανασταλεί η εφαρμογή του «κοινοτικού κεκτημένου» στα κατεχόμενα εδάφη».

Ουδέποτε άλλοτε στα χρονικά του Κυπριακού δε δόθηκε στην Κύπρο μια τόσο έμπρακτη διαβεβαίωση της ενότητας και της κυριαρχίας της. Τη διαβεβαίωση αυτή η Τουρκία υποκρίνεται ότι αγνοεί. Η ίδια διαβεβαίωση θα έπρεπε να διαλύσει τα ίχνη της αμφίδρομης δυσπιστίας στις σχέσεις της Κύπρου με

ορισμένα άλλα κράτη-μέλη και ορισμένα όργανα της Ε.Ε. Αυτή οφείλεται στις προεκτάσεις ενός ψευδούς ισχυρισμού ορισμένων κύκλων της Λευκωσίας, ότι με την κατάργηση «περιττών περιορισμών και εμποδίων που έχουν σαν αποτέλεσμα την απομόνωση των Τουρκοκυπρίων», όπως συνέστησε ο Γεν. Γραμματέας του ΟΗΕ, δίδεται η εξουδετέρωση των αποφάσεων 541 και 550 του Συμβουλίου Ασφαλείας, με τις οποίες κηρύχθηκε ανίσχυρη και άκυρη η απόπειρα δημιουργίας χωριστού κράτους στη βόρεια Κύπρο.³

Η αμφισβήτηση του Γ.Γ του ΟΗΕ και των απόψεων του αφορά και έχει αποδέκτες τους εταίρους της Κύπρου στην Ε.Ε. Οι ισχυρότεροι από αυτούς, συνυπολογίζοντας τα συμφέροντά τους έναντι της Τουρκίας, δε στήριξαν μέχρι τέλους την αυτόνομη νομική αλήθεια, ότι επιβαλλόταν να αναγνωρίσει η υποψήφια αυτή χώρα την Κυπριακή Δημοκρατία πριν από την έναρξη διαπραγματεύσεων ένταξης. Μέχρι την 3η Οκτωβρίου 2005, η Κύπρος ανάλωσε τις δυνάμεις της για να υπερασπισθεί το απαπόδεικτο της αποκλειστικής διεθνούς της νομιμοποίησης, δίνοντας και χάνοντας στην περιπτώση αυτή ακόμη μια περιτιμή μάχη. Η ανεκτικότητα των «25» - της Κύπρου και της Ελλάδας

συμπεριλαμβανομένων- απέναντι στην ελλειμματική Τουρκία, δίνει λαβή στην εφιαλτική υπόθεση ότι η Κύπρος στη διακρατική διάσκεψη διαπραγματεύσεων μετέχει όχι ως κράτος, αλλά ως Κοινότητα.

Τα μηνύματα που στέλνει η Λευκωσία προδίδουν την αβεβαιότητα μιας πολιτικής που αντανάκλα μια πρωτοφανή εσωστρέφεια. Αυτό, μεταξύ άλλων, εκφράζει η χωρίς τέλος συζήτηση περί του αυτονοήτου, ότι «το σχέδιο Άνναν παραμένει ως βάση των διαπραγματεύσεων για λύση του κυπριακού, που πρέπει να βασίζεται στα ψηφίσματα του ΟΗΕ και τις αρχές στις οποίες εδράζεται η Ε.Ε.». Ταυτόχρονα όμως, η επίσημη αυτή θέση αμφισβητείται από ορισμένους απολογητές της κυβερνητικής πλειοψηφίας, είτε με την «απόρριψη της φιλοσοφίας και του κεντρικού πυρήνα του σχεδίου», είτε με την καλλιέργεια συ-

νωμοτικών θεωριών του είδους ότι το σχέδιο Άνναν σκοπό είχε να απενοχοποιήσει την Τουρκία, κλπ., κλπ.⁴... Περισσότερα από πενήντα χρόνια πολιτικών αγώνων στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών δεν είναι αρκετά για να εμψύχουν σε ορισμένους «πατριώτες» την πεποίθηση ότι η επίτευξη ενός έντιμου όσο και

Η Κύπρος δίνει την εντύπωση ότι συνεχίζει να δίνει μάχες άλλων εποχών

Κυπριακό

ιστορικού συμβιβασμού, δε μπορεί παρά να είναι το αποτέλεσμα μιας δυναμικής διαπραγμάτευσης εδραιωμένης σε σωστές ιεραρχήσεις.

Η έλλειψη τέτοιων ιεραρχήσεων χαρακτηρίζει την πολιτική της Λευκωσίας, η οποία, από την επαύριο της ένταξης και προκειμένου να καλυφθεί το κενό μετά την απόρριψη του σχεδίου λύσης, θα μπορούσε να θέσει στα όργανα της Ε.Ε. το ζήτημα της στρατιωτικής κατοχής μέρους του εδάφους της, ως αυτόνομου και αυτοτελούς ζητήματος αρχής και να απειλήσει με βέτο στην έναρξη διαπραγματεύσεων με την Τουρκία. Θα επρόκειτο για πράξη πολιτικά κατανοητή και αποδεκτή. Οι λανθασμένες προτεραιότητες έπνιξαν το ζήτημα του στρατού κατοχής, παρ' ότι αγγίζει ιστορικές και πολιτικές ευαισθησίες των λαών της Ευρώπης και αφορά άμεσα και τον Ελληνικό λαό, αλληλέγγυο με τον λαό της Κύπρου στα βάρη και την ευθύνη των συνθηκών ασφάλειας στην περιοχή.

Ελλάδα και Κύπρος αγνόησαν το ειδικό πολιτικό βάρος του ζητήματος της κατοχής, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει την αρχή μιας κατά στάδια, «βήμα προς βήμα» πορείας προς την επανένωση, ιδίως όμως προς την εκκαθάριση των μειζόνων προβλημάτων που προκαλεί η παρουσία ξένων στρατευμάτων. Η αντικατάσταση της αμαρτωλής Συνθήκης Εγγυήσεως με την πρόβλεψη μιας αναβαθμισμένης δύναμης του ΟΗΕ με εγγυητικά καθήκοντα, θα μπορούσε συμπληρωματικά να καταλάβει επίσης πρωτεύουσα θέση σε μια ατζέντα συναφών θεμάτων προς συζήτηση, αν η Κύπρος δεν είχε προβεί σε δι-αφορετικές ιεραρχήσεις. Προς την κατεύθυνση αυτή, η Λευκωσία έχει αντίπαλο μόνο τον εαυτό της, αφού η ίδια προκάλεσε πριν από το δημοψήφισμα της 24ης Απριλίου 2004 με τη συνδρομή ενός βέτο της Ρωσίας, τη ματαιώση απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας με όμοιο αντικείμενο, που δήθεν θα επιδρούσε αρνητικά στην ελεύθερη ετυμηγορία του Κυπριακού Ελληνισμού. Ένα βήμα προς την κατάργηση των επεμβατικών δικαιωμάτων της Τουρκίας ήταν ανάθεμα, η παράταση της ντε φάκτο διχοτόμησης, δεν ήταν!...

Ι λανθασμένες προτεραιότητες έπνιξαν το ζήτημα του στρατού κατοχής

¹ Βλ. "Agenda 2000", Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

² Ορισμός του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

³ Σχόλιο του Τάσου Τζιωνή στην έκθεση του Γ.Γ. του ΟΗΕ της 28/5/2004, εφημ. «Φιλελεύθερος», 13/11/2005.

⁴ Βλ. μεταξύ άλλων συνέντευξη Τ. Τζιωνή, ως ανωτ., και Γιαννάκη Ομήρου, «Φιλελεύθερος» 27/11/2005.

Ευκαιρία για αναδρομική εκδίκηση

Σχεδόν δυο χρόνια μετά τα δημοψηφίσματα στην Κύπρο και η απο-τελμάτωση στο Κυπριακό είναι αδιαμφισβήτητη. Και το χειρότερο είναι ότι οι δύο πλευρές δείχνουν, η κάθε μια για τους δικούς της λό-γους, να είναι ικανοποιημένες από την έλλειψη πρωτοβουλίας.

Για να υπάρξει νέα δυναμική λύσης, απαιτείται ξεκάθαρη στρατηγική και θέσεις, πρωτοβουλίες και κοινές προσπάθειες Ελλάδας - Κύπρου. Η ηγεσία της ελληνοκυπριακής κοινότητας δυστυχώς παραπαίει μεταξύ μιας αρνητικής και αμυντικής στάσης, που έχει δαιμονοποιήσει το Σχέδιο του Γ. Γ. του ΟΗΕ και το έχει παρουσιάσει σαν προδοσία και καταστροφή - και από την άλλη, της αποδοχής του ως βάση της μελλοντικής διαπραγμάτευσης. Λογική συνέπεια αυτής της αντιφατικότητας και των παλινδρομήσεων, είναι η αδράνεια αλλά και η εντύπωση ότι είμαστε ικανοποιημένοι με την απουσία εξελίξεων. Η Κυπριακή Κυβέρνηση εκφράζει επισήμως την ευαρέσκεια και την ανακούφιση της που η ουσία του κυπριακού απουσιάζει από τον οδικό χάρτη της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αντί να στοχεύει στην ανανέωση της ευρωπαϊκής δυναμικής για λύση.

Στην ίδια περίοδο, η Ελληνική πλευρά, με τις θετικές ψήφους των κ.κ. Παπαδόπουλου και Καραμανλή, απενοχοποίησε την Τουρκία, υπερψηφίζοντας στο Συμβούλιο Κορυφής του Ιουνίου του 2004 την ομόφωνη θέση ότι η Τουρ-κία, έπραξε ό,τι ήταν αναμενόμενο από αυτήν για την επίλυση του Κυπριακού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Τουρκία δεν βρήκε στο δρόμο της το κυπριακό ούτε

τον Δεκέμβριο του 2004 όταν αποφασίστη-κε ο οδικός της Χάρτης, ούτε τον περασμέ-νο Οκτώβριο όταν αποφασίστηκε η έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

Ι το πέρασμα του χρόνου εμπεδώνει τα τετελεσμένα, σε βαθμό που να καθίστανται μη αναστρέψιμα, και την ίδια στιγμή δημιουργεί καινούργια

Υπό το φως των πιο πάνω εξελίξεων, η Τουρκία έπαψε να έχει ως κίνητρο την γρήγορη λύση του κυπριακού. Θέλει να συνδέσει την ουσία του κυπριακού με την καθ' αυτό ένταξη στην Ε.Ε., μια απόφαση που θα ληφθεί σε βάθος χρόνου, σίγουρα όχι πιο γρήγορα από τα επόμενα 15 χρό-νια. Την ίδια όμως στιγμή, ο παράγοντας χρόνος θα συνεχίσει να εργάζεται ενάντια στην επανένωση. Δε χρειάζεται ιδιαίτερη διορατικότητα για να κατανοήσει κάποιος πως το πέρασμα του χρόνου εμπεδώνει

του Μιχάλη Παπαπέτρου*

φάκελος

* Ο Μιχάλης Παπαπέτρου είναι Πρόεδρος των "Ενωμένων Δημοκρατών"

Κυπριακό

τα τετελεσμένα σε βαθμό που να καθίστανται μη αναστρέψιμα και την ίδια στιγμή, δημιουργεί καινούργια. Αυτή την αναντίλεκτη αλήθεια κανένας δεν την αρνείται. Η Κυπριακή Κυβέρνηση εξαπτελεί την πολιτική της στον απλοϊκό συλλογισμό ότι «δεν θα δεχτούμε την οποιαδήποτε λύση επειδή μας πιέζει ο χρόνος». Και δίνει την εντύπωση ότι δεν επείγεται για λύση. Στην πράξη, προσπαθεί να αποθαρρύνει την εκδήλωση νέας πρωτοβουλίας, αμφισβητώντας το Σχέδιο του Γ. Γ. ως βάση διαπραγμάτευσης και μιλώντας για προετοιμασία την οποία ποτέ δεν εξήγησε, ενώ από την άλλη, συντηρεί τον ανταγωνισμό ανάμεσα στις δύο κοινότητες, κάτι που εξ' αντικειμένου αποτρέπει την έναρξη συνομιλιών. Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος αρνείται να συναντήσει τον ηγέτη των Τουρκοκυπρίων Ταλάτ, έστω και σε μια προσπάθεια βελτίωσης του γενικότερου κλίματος. Μέσα σε τέτοιες συνθήκες, δεν είναι καθόλου παράξενο που οι δυο Κοινότητες αποξενώνονται σε βαθμό επικίνδυνο, προωθώντας η κάθε μια τη δική της χωριστική ατζέντα. Η Ε/κ πλευρά βάζοντας όλα τα χαρτιά της στην εφαρμογή του Πρωτοκόλλου Τελωνειακής Ένωσης Κύπρου - Τουρκίας, η δε Τ/κ πλευρά, προς την κατεύθυνση του απ' ευθείας εμπορίου ως πανάκειας που θα λύσει όλα τα προβλήματα.

Ενώ η Κυπριακή Κυβέρνηση επικεντρώνεται στο Πρωτόκολλο της τελωνειακής ένωσης ως τη νέα μορφή πίεσης επί της Τουρκίας, δυστυχώς

αρνείται να παραδεχτεί ότι κάτι τέτοιο, έστω κι αν εφαρμοστεί από τους Τούρκους, καθόλου δεν πρόκειται να βοηθήσει τη λύση. Αντίθετα, εάν η Τουρκία εφαρμόσει το Πρωτόκολλο με την Κυπριακή Δημοκρατία και συνεχίσει να αναγνωρίζει το ψευδοκράτος στον Βορρά, αυτό σημαίνει εμβάθυνση και ενίσχυση της ντε φάκτο διχοτόμησης, ενώ η Τουρκία και πάλι θα παίρνει τα εύσημα γιατί εφάρμοσε το Πρωτόκολλο.

Μέσα σ' αυτό το σκηνικό, η διεθνής αξιοπιστία της Κυπριακής Δημοκρατίας βρίσκεται στο ναδίρ. Η Κύπρος βρίσκεται σε αντιπαράθεση με τη Γραμματεία του ΟΗΕ, με την Ε. Ε., καθώς και με τους κύριους παίκτες στο κυπριακό, τις Η.Π.Α. και τη Μ. Βρετανία. Την ίδια στιγμή αναθεματίζει τον Ταλάτ, παρουσιάζοντας τον Ραούφ Ντενκτάς ως άγγελο σε σχέση με τον διάδοχό του, αντιπαραισθημένη έτσι ευθέως με τις κεντροαριστερές και τις αριστερές δυνάμεις των Τ/κ που τον στηρίζουν. Και το ερώτημα που προκύπτει είναι πώς αντιλαμβανόμαστε τη λύση του Κυπριακού και πώς θα την πετύχουμε. Με ποια ερείσματα θα πείσουμε τη διεθνή κοινότητα να αναλάβει νέα πρωτοβουλία στο κυπριακό και πολύ περισσότερο, να στηρίξει τις θέσεις μας; Με ποια ίχνη εμπιστοσύνης θα αναζητήσουμε συνομιλητές στην άλλη κοινότητα; Ή μήπως θα αφήσουμε το χρόνο να λαξεύει την οριστικοποίηση της διχοτόμησης, με την έλευση στην Κύπρο περισσότερων εποίκων και την καταπάτηση περισσότερων Ε/κ περιουσιών;

Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος υποσχόταν τον Απρίλιο του 2004 ότι κάνοντας μια εβδομάδα υπομονή και εντασσόμενοι στην Ε. Ε., την 1.5.2004 η θέση μας στο κυπριακό θα ενισχυθεί και πως σύντομα θα φτάσουμε σε καλύτερη λύση. Ορκιζόταν για τις καλύτερες μέρες που έρχονται. Δυστυχώς, οι καλύτερες μέρες όχι μόνο δεν ήρθαν, αλλά ούτε και φαίνονται στον ορίζοντα. Αντίθετα, μαζί με τη στασιμότητα και

την παραπομπή της λύσης σε βάθος χρόνου, αναβαθμίζεται το ψευδοκράτος και τιμεντώνονται οι διχοτομικές προδιαγραφές που θα χαρακτηρίζουν τη μελλοντική λύση. Πέρασαν από το δημοψήφισμα δυο σχεδόν άγωνα χρόνια. Τότε, την περίοδο του δημοψηφίσματος, η συντριπτική πλειοψηφία όσων υποστήριξαν την απόρριψη του Σχεδίου του Γ. Γ. του ΟΗΕ, είχαν πιστέψει πως σύντομα θα υπάρξει νέα πρωτοβουλία για καλύτερη λύση. Σήμερα, αυτές οι ελπίδες εξανεμίζονται μέρα με τη μέρα.

Και το χειρότερο, ένα σημαντικό μέρος των Ε/κ όπως και των Τ/κ, έχει αρχίσει να εθίζεται με την ιδέα της διχοτόμησης και να μην την θεωρεί απαράδεκτη. Εξ' άλλου φρόντισε γι' αυτό ο ίδιος ο Πρόεδρος όταν δήλωνε πως θεωρεί τη σημερινή κατάσταση ως τη δεύτερη καλύτερη λύση!

Εκείνο που χαρακτηρίζει σήμερα την κυπριακή κοινωνία είναι ο φόβος. Ο φόβος για την λύση, ο φόβος για την αλλαγή του κατοχικού στάτους κβο, ο φόβος για το καινούργιο, το εκσυγχρονιστικό. Ο φόβος ακόμα και για τις αλλαγές που συνεπάγεται η ένταξή μας στην Ε. Ε., στην οποία άρχισαν ήδη να φορτώνονται οι οποιοσδήποτε δυσκολίες. Αποτέλεσμα της φοβικότητας είναι η αδράνεια, η στασιμότητα και η αποελάτωση. Τόσο στο Κυπριακό, όσο και προς την κατεύθυνση της αξιοποίησης των τεράστιων δυνατοτήτων και προσκλήσεων που μας προσφέρει η Ε. Ε. Την ένταξή μας στην Ευρωζώνη αρχίσαμε να την αντιπαραβάλλουμε

με την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας.

Είναι γι' αυτό που εμείς πιστεύουμε ότι ο μεγαλύτερος εχθρός μας είναι ο φόβος. Το Κυπριακό και η Κύπρος χρειάζονται πρωτοβουλίες, χρειάζεται όραμα και συνεκτική στρατηγική. Δυστυχώς, η Ελληνική Κυβέρνηση δίνει την εντύπωση επανάπαυσης στην

απουσία πρωτοβουλιών. Ταγμένη τον Απρίλη του 2004 υπέρ του ήπιου ΝΑΙ, είναι φανερό ότι η κυβέρνηση του κ. Καραμανλή επέλεξε να αφήσει την πλήρη πρωτοβουλία στην Λευκωσία, με αποτέλεσμα να διολισθαίνει, χωρίς βεβαίως να εξηγήσει ποτέ το γιατί, σε θέσεις αντίθετες μ' αυτές που είχε υιοθετήσει τον Απρίλη του 2004. Τριανταδύο χρόνια μετά την εισβολή ούτε οι δυνατότητες, ούτε τα περιθώρια της λύσης είναι ανεξάντλητα. Η εξουδετέρωση του Ελσίνκι και σε μεγάλο βαθμό του καταλυτικού ρόλου της Ε. Ε., τείνει να εξαντλήσει τα περιθώρια πολιτικής αλλά και την αξιοπιστία μας και ως Ελλάδα και ως Κύπρος. Αν συνεχίσουμε να πολιτευόμαστε κυνηγώντας χίμαιρες, και αν πάρουμε διαζύγιο από το εφικτό, τότε πρέπει να έχουμε συνείδηση του τι θα ακολουθήσει. Και αυτό δεν θα είναι

τίποτε άλλο από την διχοτόμηση, τον μέγιστο τουρκικό στόχο από καταβολής κυπριακού και μάλιστα με τη σημερινή απαράδεκτη γραμμή του 37% ως την γραμμή του διαχωρισμού.

Οι επιλογές είναι σαφείς. Λύση ή διχοτόμηση. Ο καθένας κάνει τις επιλογές του και αναλαμβάνει και τις ευθύνες του απέναντι στην ιστορία και τις γενιές που θα έλθουν. ≡

**(δυστυχώς,
η Ελληνική
Κυβέρνηση δίνει
την εντύπωση
επανάπαυσης
στην απουσία
πρωτοβουλιών)**

Κυπριακό

του Άρη
Σπηλιωτόπουλου*Διλήμματα με το βλέμμα
στο μέλλον

Έχει περάσει αρκετός καιρός από την απόρριψη του σχεδίου Ανάν και ο δημόσιος διάλογος για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος εξελίσσεται υποτονικά και επιφανειακά, ενώ διακρίνεται από ασάφεια, έλλειψη τόλμης και οράματος για το μέλλον από όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές.

Η μέχρι στιγμής πολιτική στο Κυπριακό, έχει αποδειχθεί ότι υπήρξε όμηρος των κοντόφθαλμων νοοτροπιών, των καιροσκοπισμών και της εσωτερικής κατανάλωσης των περισσότερων, αν όχι όλων των άμεσα και έμμεσα εμπλεκόμενων μερών.

Θύματα και θύτες έχουν εμπλακεί σε ένα αέναο γαϊτανάκι καλόπιστων ή κακόπιστων, υποκριτικών ή ειλικρινών, αναποτελεσματικών πάντως, διπλωματικών πρωτοβουλιών σε χρόνο που ξεπερνά την τριακονταετία.

Οφείλουμε, ωστόσο, να αναγνωρίσουμε ότι το σύνολο των μέχρι στιγμής προσπάθειών μας έχει να επιδείξει μια αναντίρρητη επιτυχία: την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Κυπριακή κοινωνία, ωστόσο, πρέπει να αποφύγει το τέλμα. Έχει πετύχει το μεγάλο στόχο της εισόδου στην Ευρωπαϊκή οικογένεια. Ωστόσο, η Κυπριακή πολιτική, κοινωνία και οικονομία, δεν πρέπει να επαναπαυτεί σε αυτή την επιτυχία και δεν πρέπει να μείνει χωρίς στόχους.

Και ας αναρωτηθούμε, υπό το πρίσμα των νέων δεδομένων, ποια διοικητικού και πολιτικού τύπου ρύθμιση πρέπει να αποτελεί το τελικό επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και ποια είναι πράγματι προς το συμφέρον του οικονομικού και πολιτικού μέλλοντος της Κύπρου.

Μια ομοσπονδιακή ρύθμιση, όσο θελκτική και αν ακούγεται, αναμφισβήτητα αποτελεί ένα εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα. Η αδιάλλακτη και παρελκυστική στάση της Τουρκοκυπριακής πλευράς και η προηγούμενη στάση της ίδιας της Τουρκίας -η οποία ιστορικά ουδέποτε έχει επιτρέψει την επιστροφή εδαφών σε αντάλλαγμα για οποιαδήποτε άλλη διευθέτηση- δεν αφήνουν ανοικτό παράθυρο αισιοδοξίας. Ούτως ή άλλως, το κυβερνητικό μόρφωμα που θα είχε ως αποτέλεσμα η μελλοντική μορφή του Ομόσπονδου κράτους, θα μοίραζε τις εξουσίες στα δύο κρατίδια, όπου τα ουσιαστικά αξιώματα θα παρέμεναν στα κρατίδια.

Ηεκ διαμέτρου ιστορικά αντίθετη και ανισοσκελής διαδρομή των δύο κοινοτήτων και οι διαφορετικές νοοτροπίες οικοδόμησης κρατικής και οικονομικής οντότητας, δεν αποτελούν ευνοϊκούς ιωνούς για μελλοντική ευδωχή των όποιων αγαθών προθέσεων. Πιο συγκεκριμένα, η διαφορά του βιοτικού επιπέδου, της οικονομικής ανάπτυξης, οι σχέσεις των δύο κοινοτήτων με αυτές που θεωρούν μητέρες πατρίδες, ο καθορισμός του επιπέδου της πολιτικής ανάπτυξης -και της έκφρασής της μέσω των κομμάτων, των συνδικάτων, κλπ.- αλλά και η

θρησκευτική διαφοροποίηση, λειτουργούν μάλλον αποτρεπτικά για την επιτυχία οποιουδήποτε ομοσπονδιακού σχεδιασμού.

Από την άλλη πλευρά, η υποκριτική πολιτική που εθελοτυφλεί για τη σημερινή πραγματικότητα στην κατεχόμενη πλευρά, για την επενδυτική δραστηριότητα ξένων κεφαλαίων που επενδύουν στην τουριστική ανάπτυξη, για την ντε φάκτο χρήση αεροδρομίων και λιμανιών, δεν αποτελεί τον καλύτερο σύμβουλο για την εξασφάλιση της σταθερότητας και της ανάπτυξης ολόκληρου του νησιού.

Το Κυπριακό δεν θα κριθεί πλέον πολιτικά, αλλά κοινωνικά, από τις διεργασίες που γίνονται στις δυο κοινωνίες. Τα Κατεχόμενα παρουσιάζουν δυναμική. Μπορεί να είναι η δυναμική που ξεκινά από χαμηλά, αλλά είναι υπαρκτή. Το βέβαιο είναι ότι σε αυτή τη διαδικασία θα τύχουν στήριξης για να επιτύχουν, έστω και χωρίς τη βοήθεια των συμπολιτών τους στο νότο. Αυτό θα εισάγει νέα αρνητικά για τους Ελληνοκυπρίους δεδομένα.

Ο πρόεδρος Παπαδόπουλος, αναγνωρίζοντας αυτή τη διάσταση του θέματος, τάχθηκε υπέρ της οικονομικής ανάπτυξης των Τουρκοκυπρίων και έδωσε τη συγκατάθεσή του σε μια σειρά από μέτρα υπέρ της οικονομικής τους ανάπτυξης.

Και προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να συμπεριλάβουμε όρους που να εγγυώνται την ανάπτυξη και για τις δύο κοινότητες. Όρους που επιτρέπουν την ανάπτυξη και αλλάζουν την καθημερινότητα. Όρους που απαιτούν πολιτική βούληση για αλλαγές. Όρους, όπως η αποχώρηση ικανού αριθμού στρατευμάτων, η περαιτέρω εμπλοκή του Οργα-

νισμού Ηνωμένων Εθνών και η επικράτηση της λογικής του αμοιβαίου συμφέροντος στην οικονομική ανάπτυξη.

Και ας θωρακίσουμε αυτές τις διαδικασίες με πρωτοβουλίες εμπέδωσης των πρωτογενών εκεγγύων ανάπτυξης και σταθερότητας, με ένα μίνιμουμ πολιτικών όρων όπως είναι ο εκδημοκρατισμός, η ενίσχυση του κράτους δικαίου, η μείωση του ρόλου του κράτους.

Μπορεί η προσωρινή παγίωση της σημερινής κατάστασης με βελτιώσεις να μην αποτελεί την άμεση υλοποίηση του οράματος του ελληνισμού, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ανέκαθεν οι μαζιμαλιστικές και βιαστικές τοποθετήσεις μας έχουν οδηγήσει πολύ μακριά από τους εθνικούς μας στόχους.

**(ας αποφασίσουμε,
συνεπώς, ποια
Κύπρο επιθυμούμε
με συναίσθηση
της ιστορικής μας
ευθύνης)**

Ας αποφασίσουμε, συνεπώς, ποια Κύπρο επιθυμούμε με συναίσθηση της ιστορικής μας ευθύνης. Ας αποτινάξουμε τα βαρίδια των αρτηριοσκληρωτικών νοοτροπιών του αναποτελεσματικού παρελθόντος. Ας σκεφτούμε απλά και πρακτικά. Είναι το χρέος μας για τις γενιές που θα ακολουθήσουν. ≡

* Ο Άρης Σπηλιωτόπουλος είναι βουλευτής Β' Αθηνών της Ν.Δ.

Κυπριακό

Η μεγάλη επιλογή

Ελληνοκύπριοι και **Ελλαδίτες** πρέπει να αποφασίσουμε κάποτε (σύντομα) τι ακριβώς θέλουμε για την Κύπρο. Όσο δεν το αποφασίζουμε, κάθε συζήτηση για το Κυπριακό είναι μάταιη και σε μεγάλο βαθμό υποκριτική. Το ίδιο ισχύει και για την τουρκοκυπριακή πλευρά, καθώς και για την Τουρκία.

Οι λύσεις που προσφέρονται δεν είναι πολλές. Ορισμένες, έχουν αποκλεισθεί αλλά παραμένουν ζωντανές στο υποσυνείδητο όλων των πλευρών. Τις ονειρεύονται οι ακραίοι, αλλά τις συμεριζονται ενδόμυχα και πολλοί άλλοι: δηλητηριάζουν. Τις συνοψίζει μια λέξη: η επανάκτηση. Δηλαδή, πιο εξευγενισμένα, η ένωση ολόκληρης της Κύπρου με την Ελλάδα. Ή για τους Τούρκους, η προσάρτηση τμήματος (ή ολόκληρου) του νησιού στην τουρκική επικράτεια. Άσχετα με την τύχη των πληθυσμών. Είναι σαφές ότι αυτές οι επιδιώξεις οδηγούν σε ένοπλη αναμέτρηση. Μερικοί το επιδιώκουν.

Οι άλλες λύσεις έχουν κοινό σημείο εκκίνησης την αναγνώριση της πραγματικότητας έτσι όπως διαμορφώθηκε σταδιακά, αλλά συνήθως βίαια, τα τελευταία πενήντα χρόνια: οι δύο κυπριακές κοινότητες, δηλαδή η πλειοψηφούσα ελληνική και η μειοψηφούσα τουρκική, χωρίστηκαν και γεωγραφικά και μόνο ορισμένες μάλλον περιορισμένες αλλαγές μπορούν ίσως να γίνουν για μια δικαιότερη κατανομή της γης. Η διχοτόμηση είναι γεγονός και δεν προκύπτει «μόνο» από την εισβολή. Ξεκίνησε τουλάχιστον δέκα χρόνια πριν και οι ευθύνες βαρύνουν όλες τις πλευρές. Τα γεγονότα τα έχει αναλύσει ο τολμηρός και σωστός Μακάριος Δρουσιώτης («Η Πρώτη Διχοτόμηση», εκδ. Ελληνικά Γράμματα).

Το αποτέλεσμα είναι ότι εδώ και πολλά χρόνια έχουμε στην Κύπρο δυο κράτη: την επίσημη και διεθνώς αναγνωρισμένη Κυπριακή Δημοκρατία, που δεν ελέγχει όμως όλο το νησί μήτε όλους τους κατοίκους του. Και το μη αναγνωρισμένο τουρκοκυπριακό κράτος, που ελέγχει ένα σημαντικό τμήμα του νησιού και την τουρκοκυπριακή κοινότητα. Πολλοί, χαρακτηρίζουν το κράτος αυτό «ψευδοκράτος» και τις περιοχές που ελέγχει τις ονομάζουν «κατεχόμενα». Όμως το λεγόμενο ψευδοκράτος, έχει ήδη σημαντική αν και έμμεση διεθνή υπόσταση. Ενώ ο όρος «κατεχόμενα», σωστός από μια άποψη, οδηγεί σε πολύ επικίνδυνες υποθέσεις εργασίας: πιστεύει κανείς ότι αν αποχωρήσουν οι Τούρκοι φαντάροι, οι Τουρκοκύπριοι θα ζητήσουν τη συνγωγή του Τάσσου Παπαδόπουλου και θα αυτοδιαλυθούν; Ή ότι θα μπορέσουν οι κυπριακές ένοπλες δυνάμεις να επανακτήσουν τα χαμένα το 1974 εδάφη, χωρίς να επανακάμψουν αμέσως οι τουρκικές δυνάμεις;

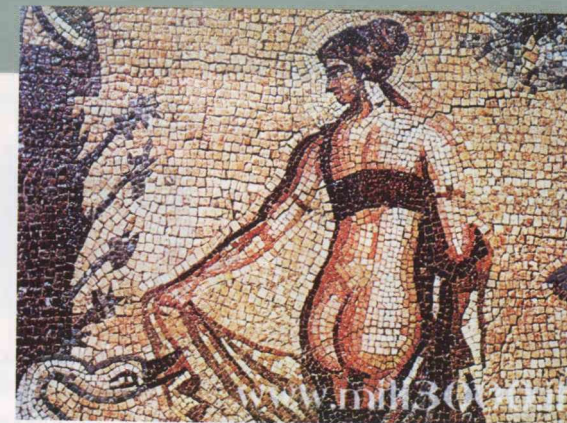
Το αίτημα της αποχώρησης των τουρκικών δυνάμεων από την Κύπρο είναι «κρυστάλλινο» όταν περιλαμβάνεται σε ένα γενικά αποδεκτό σχέδιο λύσης, που

να επιτρέπει τη συμβίωση όλων των Κυπρίων στην κοινή πατρίδα τους. Ή όταν το διατυπώνουν (έμμεσα και διακριτικά για ευνόητους λόγους) ορισμένοι Τουρκοκύπριοι. Είναι είτε προπαγανδιστικό, είτε υποκριτικό, όταν διατυπώνεται από την ελλαδική ή την ελληνοκυπριακή πλευρά. Πρέπει να το καταλάβουμε αυτό: ο τουρκικός στρατός ήταν ως ένα βαθμό εμπόδιο για μια σωστή λύση του κυπριακού όσο στήριζε τον Νιενκτάς. Τώρα, τα πράγματα είναι διαφορετικά. Ας υποθέσουμε ότι αποχωρεί: με εξαίρεση τον συσχετισμό των στρατιωτικών δυνάμεων, σε τι θα αλλάζουν τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα που διέπουν το κυπριακό πρόβλημα;

Ούτως ή άλλως, η ελληνοκυπριακή πλευρά - που συμπαρασέρνει δυστυχώς και την ελληνική - έχει πια συγκεκριμένες επιλογές. Σήμερα όμως, όχι αναγκαστικά και αύριο ή μεθαύριο, διότι οι εξελίξεις δεν είναι αυτές που η ηγεσία της κολακεύεται, κόντρα στην πραγματικότητα, να επιδείκνυει.

Η πρώτη επιλογή είναι η διατήρηση του σάτους κβο. Με αυτή την επιλογή, ο κ. Παπαδόπουλος δεν θα παραδώσει μεν κοινότητα ενώ του εμπιστευτηκαν κράτος, αλλά θα διαιωνίσει τη διχοτόμηση και τις ανθρώπινες, οικονομικές και πολιτικές συνέπειές της σε όλους τους τομείς. Περιλαμβανομένου του εξής: αν κάποτε η Τουρκία δεν ενταχτεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τα σύνορα Ευρώπης-Ασίας θα διατρέχουν την Κύπρο και θα τέμνουν τη Λευκωσία. Με ό,τι αυτό συνεπάγεται αν υπάρξει κρίση.

Η δεύτερη, είναι το περίφημο «βελούδινο διαζύγιο». Αλλά τέτοιο «διαζύγιο» δεν είναι νοητό

για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που έχει δεχτεί στους κόλπους της το σύνολο της Κύπρου με ένα κράτος και όχι δυο. Επιπλέον, με αυτήν την επιλογή, όπως και με την πρώτη, θα έχουμε μια τελείως ανεξέλεγκτη μετανάστευση εποίκων, που θα μετατρέψει οριστικά και εκρηκτικά για το μέλλον τις σημερινές δημογραφικές ισορροπίες του νησιού.

Η τρίτη είναι η λύση της ομοσπονδίας. Τέτοια λύση, χωρίς ισορροπίες εξουσιών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ανάμεσα στις δύο κοινότητες, δε νοείται. Η πλειονότητα των Ελληνοκυπρίων δεν μπορεί να αποφασίζει για τις τύχες της τουρκοκυπριακής μειονότητας. Η ομοσπονδία, είναι ως ένα βαθμό συγκυβέρνηση με στόχο τη συνείνεση. Και όχι την αντιπαράθεση. Αυτό αποπειράθηκε ο Κόφι Ανάν. Αν υπάρχει καλή πίστη και από τις δύο πλευρές, το σχέδιό του μπορεί να βελτιωθεί. Αλλά η ριζική αλλαγή του αποκλείεται. Όσοι λένε ότι δεν αποκλείεται, άλλα επιδιώκουν. Ενδεχομένως τα χειρότερα.

Τόσο οι Κύπριοι, όσο και εμείς και οι Τούρκοι (που συνήθως πληρώνουμε τα σπασμένα σε στρατιωτικές δαπάνες και όχι μόνο), οφείλουμε να επιλέξουμε τη μια από τις προσφερόμενες λύσεις, ταυτόχρονα όμως και τις όποιες συνέπειές τους.

Όσο μια τέτοια χωρίς επιφυλάξεις επιλογή δεν γίνεται, κανείς δεν θα πάρει στα σοβαρά την Ελλάδα, την Τουρκία και την Κύπρο, τις πολιτικές τους δυνάμεις και τις ηγεσίες τους. Ξεκάθαρα πράγματα: αυτό αφορά ξανά και το ΠαΣοΚ. ■

**(η διχοτόμηση
είναι γεγονός και
δεν προκύπτει
«μόνο» από την
εισβολή)**

του Ριχάρδου
Σωμερίτη

Κυπριακό

του Τάσου Παππά*

Επίσημες διακηρύξεις,
κρυφές επιθυμίες

Το εκκωφαντικό «όχι» των ελληνοκυπρίων στο δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν, ήταν το αποτέλεσμα της απορριπτικής θέσης του Τ. Παπαδόπουλου, της επαμφοτερίζουσας στάσης του ΑΚΕΛ, αλλά και της λαϊκιστικής συμπεριφοράς της ελλαδικής κυβέρνησης- το «ναι» του Κ. Καραμανλή ήταν τόσο χλιαρό, που εισπράχθηκε από τους ψηφοφόρους ως καταναγκασμός στις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας και τελικώς, ως δικαιολογητική βάση για όλες τις επιλογές. Κατά συνέπεια, οι Κύπριοι ψηφοφόροι χωρίς τύψεις προτίμησαν τη «σιγουριά» της σταθερότητας, από την αβεβαιότητα της περιπέτειας, με την πρόσθετη ικανοποίηση ότι έτσι πηγαίνουν κόντρα στις επιθυμίες των «μεγάλων δυνάμεων», που σύμφωνα με το διαδεδομένο στερεότυπο, στηρίζουν με φανατισμό τον προαιώνιο αντίπαλο και απεργάζονται συστηματικά τον αφανισμό του ελληνισμού. Η τουρκοποίηση της Κύπρου (αυτό προπαγάνδιζαν οι οπαδοί του «όχι» στην περίπτωση που γινόταν δεκτό το σχέδιο) απεφύχθη, όμως η δικαιοδική, διζωνική ομοσπονδία, που παραμένει η στρατηγική προτεραιότητα Ελλάδας και Κύπρου, πάντα σύμφωνα με τις επίσημες διακηρύξεις της κυρίαρχης πολιτικής ελίτ του νησιού, φαντάζει σήμερα εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση.

Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν αυτό που δηλώνουν δημοσίως οι κεντρικοί παράγοντες του ελληνοκυπριακού κράτους είναι συμβατό μ' αυτό που κατά βάθος θέλουν. Ρητορικός, δεν έχουν αποστεί από τον στόχο της ομοσπονδίας. Επί της ουσίας όμως, κάνουν ό,τι μπορούν για να μην υλοποιηθεί, ή για να «χωρέσει» στις μη ομολογημένες επιδιώξεις τους. Το πρώτο δείγμα διπλής γλώσσας το έδωσε ο ίδιος ο Κύπριος πρόεδρος στο δακρύβρεχτο διάγγελμά του: «Δεν παρέλαβα κράτος για να παραδώσω κοινότητα» είπε ο κ. Παπαδόπουλος, για να αποθωωθεί από τους ελλαδίτες και ελληνοκύπριους «τουρκοφάγους». Φαίνεται ότι δεν μιλάγε στον αέρα. Μάλλον γνωρίζει καλύτερα από πολλούς άλλους την ψυχική διάθεση των ελληνοκυπρίων. Απόδειξη; Το 55% των νέων ανθρώπων, ηλικίας μεταξύ 18 και 30 ετών, τάσσεται υπέρ της δημιουργίας δύο ξεχωριστών κρατών. Με ένα ακροατήριο που έχει αυτόν τον προσανατολισμό, κάθε προσπάθεια διαφοροποίησης είναι μοιραίο να συναντά ισχυρές αντιστάσεις. Αν όμως αυτή είναι η πραγματικότητα σήμερα στο νησί, γιατί εκτοξεύονται οι κορώνες περί επανένωσης της Κύπρου στη βάση των μέχρι τώρα συμφωνιών των δύο κοινοτήτων; Εκτός εάν:

(οι Κύπριοι
προτίμησαν τη
«σιγουριά» της
σταθερότητας)

>Η ηγεσία της Κύπρου συντηρεί τη φιλολογία περί ομοσπονδίας ως πρόσχημα για να μη συγκρουστεί με τη διεθνή κοινότητα, αλλά αυτό για το οποίο πασχίζει είναι «να επιστρέψουμε στην προ του 1974 εποχή». Να κερδίσει, μ' άλλα λόγια, στο διπλωματικό πεδίο ό,τι έχασε στο στρατιωτικό. Κάτι βεβαίως που δεν έχει ιστορικό προηγούμενο.

>Η ελληνοκυπριακή πλευρά επιφυλάσσει για τους τουρκοκυπρίους ένα ρόλο «υπηρέτη» στο πλαίσιο μιας ετεροβαρούς ομοσπονδίας και επιχειρεί να το πετύχει δια μέσου της γοητείας που ασκεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στους κατοίκους του κατεχόμενου τμήματος, ποντάροντας επιπλέον στην οικονομική υπεροπλία της, στην αδυναμία της Τουρκίας να βοηθάει στο διηνεκές τους τουρκοκύπριους και στην πίεση που θα ασκήσουν αυτοί στη δική τους ηγεσία, προκειμένου να βάλει «νερό στο κρασί της» και να δεχτεί να υποστεί τη σημαία του αυτοπροσδιορισμού, ώστε τα οφέλη από την ένταξη στην Ευρώπη να διαχυθούν σ' όλο το νησί.

>Έχει προκριθεί η λογική της «καθυστέρησης» μέχρι να διαμορφωθούν οι ιδανικές συνθή-

κες. Υπάρχουν πολιτικοί στην Ελλάδα και στην Κύπρο που πιστεύουν ότι τα πράγματα στην ευρύτερη περιοχή θα εξελιχθούν αρνητικά για την Τουρκία. Η προοπτική της δημιουργίας κουρδικού κράτους στο Ιράκ, η αναζωπύρωση του κουρδικού αντάρτικου στην ίδια την Τουρκία, οι εσωτερικές συγκρούσεις στη γείτονα ανάμεσα στα διάφορα κέντρα ισχύος με φόντο το μέλλον και την ταυτότητα της χώρας, αποτελούν για τους θιασώτες αυτής της ανάλυσης το εκρηκτικό υλικό, του οποίου η ανάφλεξη θα έχει ως αποτέλεσμα την αποσταθεροποίηση του πολιτικού συστήματος, τη μείωση του ειδικού βάρους της Τουρκίας στη διεθνή κονίστρα και την υποχώρησή της στα μέτωπα που τώρα θεωρεί μείζονος σημασίας.

>Τέλος, κι αυτό ίσως είναι το χειρότερο, η ηγεσία της Κύπρου έχει συμφιλιωθεί με την ιδέα της διχοτόμησης, ή βολεύεται με την κατάσταση «ταϊβανοποίησης» που τείνει να εγκαθιδρυθεί, αλλά φοβάται να το πει λόγω του πολιτικού κόστους και απλώς μπλοφάρει με το «χαρτί» της ομοσπονδίας, έως ότου το κλίμα στο νησί ωριμάσει. ≡

(μήπως η ηγεσία
της Κύπρου έχει
συμφιλιωθεί
με την ιδέα της
διχοτόμησης;)

* Ο Τάσος Παππάς είναι πολιτικός συντάκτης της «Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας»

Κυπριακό

του Αλέξη
Ηρακλείδη*

Χαλαρή ομοσπονδία ή οριστική διχοτόμηση;

Το αποτέλεσμα των δημοψηφισμάτων της 24ης Απριλίου 2004 (76% «Όχι» των Ελληνοκυπρίων, 65% «Ναι» των Τουρκοκυπρίων), θα καταγραφεί ως ιστορική καμπή στο Κυπριακό, ανάλογη με αυτήν του 1954-1955, του 1963-1964 και του 1974. Την επαύριον των δημοψηφισμάτων, η διχοτόμηση φαντάζει στον ορίζοντα όσο ποτέ άλλοτε ως η τελική λύση. Αυτό που καθιστά σήμερα τη διχοτόμηση πιθανότερη είναι ότι τώρα, η βούληση των Ελληνοκυπρίων για επανένωση της νήσου είναι που τίθεται σε αμφιβολία.

Με την έλευση του 20ού αιώνα παρουσιάστηκε ένα παράθυρο ευκαιρίας για την επίλυση, μοναδικό μετά τα τραγικά γεγονότα του 1974, κυρίως με την προοπτική της ένταξης στην ΕΕ (που θα μπορούσε να λειτουργήσει σαν καταλύτης για την επίλυση), με την καλύτερευση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, με την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας, με το άνευ προηγουμένου διεθνές ενδιαφέρον για επίλυση, κ.ά.. Το προφανές ερώτημα που τίθεται είναι αν η λύση δεν μπόρεσε να εξασφαλιστεί με αυτές τις τόσο ευνοϊκές συνθήκες, είναι άραγε ποτέ δυνατή η λύση της επανένωσης;

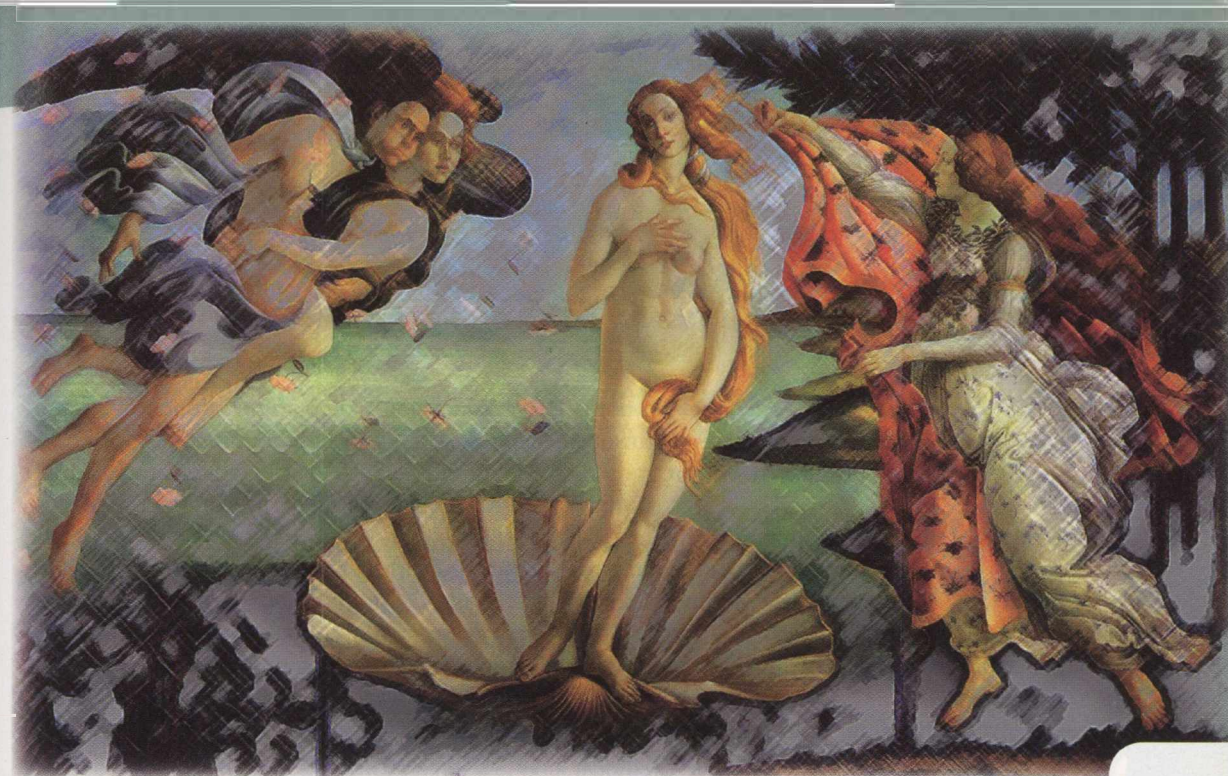
Στα δυο χρόνια μετά τα δημοψηφίσματα, η διχοτόμηση ενισχύθηκε γιατί η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν προέβη σε καμία κίνηση καλής θέλησης προς την άλλη πλευρά - και, το κυριότερο, δεν επιζητεί τη δημιουργία δικοινοτικής-διζωνικής ομοσπονδίας (στη βάση του Σχεδίου Ανάν και των ψηφισμάτων του ΟΗΕ), αλλά την εγκαθίδρυση ενός ενιαίου κράτους σε όλη την Κύπρο, με τους Τουρκοκύπριους απλή «μειονότητα», επιδίωξη που τώρα ονομάζεται ευσεχώς «ευρωπαϊκή λύση» (χωρίς, εννοείται, να πείθεται κανένας στην ΕΕ).

Η διεθνής κοινωνία, βλέποντας ότι δεν υπάρχει προοπτική για λογική μέση λύση - εννοείται στη βάση της χαλαρής διζωνικής ομοσπονδίας, με δύο ίσα συστατικά μέρη - λόγω της στάσης της Λευκωσίας, δεν έχει διάθεση να προωθήσει και πάλι λύση. Μάλιστα στα μάτια της Ε.Ε. και του ΟΗΕ, τον πάγια αδιάλλακτο ρόλο του Ντενκτάς τον έχει αναλάβει από το 2004 ο Τάσος Παπαδόπουλος.

Ας δούμε λοιπόν πώς θα μπορούσε να αποφευχθεί η οριστική διχοτόμηση όχι με ένα θαύμα, αλλά με μια λογική μέση λύση πέρα από την αδιέξοδη λογική του «μηδενικού αθροίσματος» («νικητής-χαμένος» όπως βλέπουν τα πράγματα οι Ρ.

**(η εμμονή
στο ενιαίο
κράτος, οδηγεί
νομοτελείακά
στην οριστική
διχοτόμηση)**

* Ο Αλέξης
Ηρακλείδης
είναι καθηγητής
στο Πάντειο
Πανεπιστήμιο

Ντενκτάς και Τ. Παπαδόπουλος).

Καταρχήν, όταν υπάρχει εθνοτική σύγκρουση με ιστορία μισού αιώνα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται (θύματα, τραυματικές εμπειρίες, συγκρουόμενες εθνικές αφηγήσεις, κ.λπ.) και τα μέρη είναι γεωγραφικώς διαχωρισμένα επί δεκαετίες, τότε ο μόνος τρόπος να επιλυθεί η διένεξη χωρίς οριστική διχοτόμηση είναι με κάποια μορφή ομοσπονδίας. Δεν επιλύεται με επιβολή του ενός επί του άλλου σε ένα ενιαίο (unitary) σύστημα διακυβέρνησης (βλέπε Τουρκία-Κούρδοι, Ισραήλ-Παλαιστίνιοι, Γεωργία, Σερβία του Μιλόσεβιτς-Κοσοβάρη ή Ισπανία του Φράνκο-Βάσκοι).

Ωστόσο, η έννοια της ομοσπονδίας σε εθνικά διχασμένες κοινωνίες δεν είναι, περιέργως, ευρέως γνωστή στους Ελληνοκύπριους (αλλά ούτε και στους «μεγάλους αδελφούς» Έλληνες), αν και η ιδέα της «διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας» κυκλοφορεί ως η επίσημη γραμμή της Λευκωσίας, σε σταθερή βάση από το 1977.

**(η βούληση των
Ελληνοκυπρίων
για επανένωση
της νήσου είναι
που τίθεται σε
αμφιβολία)**

Το πρότυπο της ομοσπονδίας στη σύγχρονη εποχή, που στόχο έχει να διαχειρισθεί τις εθνικές διαφορές κατά τρόπο συναινετικό και δημοκρατικό, είναι η γνωστή ως ομοσπονδιακή «εθνικά συναινετική δημοκρατία» (consociational democracy) τύπου Καναδά, Βελγίου ή Ελβετίας, που αποτέλεσε το πρότυπο λύσης για το Κυπριακό από το 1978 έως το 2004 (σχέδια Ντε Κουεγιάρ, Μπούτρος Γκάλι, Ανάν, κ.ά).

Αυτή η μορφή της δημοκρατίας, παρεκκλίνει από το κλασικό πλειοψηφικό σύστημα («Δημοκρατία του Westminster») με το να δίνει περισσότερη δύναμη στις μικρότερες κοινότητες από αυτήν που θα τους αναλογούσε με βάση το ποσοστό τους επί του πληθυσμού. Αυτή η ιδιομορφία έχει γίνει αποδεκτή στην περίπτωση της Κύπρου ήδη από το 1959 (Ζυρίχη-Λονδίνο), αν και δεν ήταν ομοσπονδία. Η εθνικά συναινετική δημοκρατία βασίζεται σε τέσσερις λύσεις:

Κυπριακό

1 Υπάρχουν πάντοτε κυβερνήσεις συνασπισμών στους οποίους πάντοτε συμμετέχουν μέλη από όλες τις συστατικές κοινότητες της χώρας.

2 Ισχύει αμοιβαία αρνησικυρία (βέτο) μεταξύ των συστατικών μερών προκειμένου να μην ισχύει η λογική ότι «ο νικητής τα παίρνει όλα».

3 Υπάρχει υπεραντιπροσώπηση χάριν των ασθενέστερων και μικρότερων συστατικών ομάδων και

4 Ισχύει η αυτονομία σε όσο γίνεται περισσότερα θέματα που αφορούν τις μειοψηφούσες ομάδες.

Από τα ανωτέρω είναι προφανές ότι το Σχέδιο Ανάν είχε κινηθεί σε αυτά τα πλαίσια. Επιπλέον, εφόσον έχουμε να κάνουμε με δυο εθνικές κοινότητες (όπως στην περίπτωση του Βελγίου ή της Βόρειας Ιρλανδίας), απαραίτητη είναι η ισοτιμία μεταξύ τους. Αλλιώς, η ασθενέστερη αριθμητικά κοινότητα θα διακατέχεται από έντονο αίσθημα ανασφάλειας ως προς την πολιτισμική της επιβίωση και πολιτική αποτελεσματικότητα και θα αποβεί διασπαστική.

Καταλήγοντας, στην περίπτωση της Κύπρου σήμερα, η εμμονή στο ενιαίο κράτος ως δήθεν πιο λειτουργικό και ευρωπαϊκό, οδηγεί νομοτελειακά στην οριστική διχοτόμηση.

Υπάρχει και ιστορικό προηγούμενο: η εμμονή στο ενιαίο ελληνοκρατούμενο κράτος από τον Μακάριο (1968-1974 στις διακοινοτικές Κληρίδη-Ντενκτάς και στην πενταμερή της Γενεύης τον Αύγουστο του 1974), με τους Τουρκοκύπριους απλή μειονότητα, υπήρξε βασικό στοιχείο για τη ντε φάκτο διχοτόμηση του 1974. Σημειώτεον ότι οι Τούρκοι ουδέποτε υπήρξαν «μειονότητα» στην Κύπρο, από το 1571 που ήρθαν ως μουσουλμάνοι τουρκόφωνοι στο νησί. Είναι άραγε δυνατόν να γίνουν τώρα μειονότητα με τη θέλησή τους και με τις ευλογίες της διεθνούς κοινωνίας;

Μήπως όμως τελικά οι Ελληνοκύπριοι προτιμούν πλέον τη διχοτόμηση αλλά δεν τολμούν να το πουν ανοικτά; Μήπως η «μη λύση», όσο επώδυνη και να είναι, θεωρείται προτιμητέα από οποιαδήποτε από κοινού λύση στη βάση της ισοτιμίας μεταξύ των δύο κοινοτήτων; Η εντύπωση αυτή ενισχύεται και από δύο πολύ ανησυχητικά στοιχεία που προκύπτουν από πρόσφατες σφυγμομετρήσεις. Πρώτον, το γεγονός ότι ο Τ. Παπαδόπουλος παραμένει δημοφιλής και το 75% θεωρεί τους χειρισμούς του για το εθνικό θέμα, επιτυχείς. Δεύτερον, με βάση το ευρωβαρόμετρο του

Δεκεμβρίου του 2005, οι Ελληνοκύπριοι έρχονται (μαζί με τους Αυστριακούς) πρώτοι στη μη αποδοχή της ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ, με ποσοστό 80%. Με αυτά τα δεδομένα, μπορούν άραγε ποτέ να συνυπάρξουν με τους Τουρκοκύπριους στη βάση της ισότητας σε ένα κράτος και επιπλέον να έχουν και καλές σχέσεις με την πλέον άμεση γειτονιά τους Τουρκία

(μήπως η «μη λύση», όσο επώδυνη και να είναι, θεωρείται προτιμητέα;)

“Δεν επιδιώκουμε αναγνώριση. Θέλουμε λύση!”

συνέντευξη με τον τουρκοκύπριο ηγέτη
Μεχμέτ Αλί Ταλάτ

Κύριε Ταλάτ, σήμερα αντιμετωπίζουμε ένα αδιέξοδο και μια στασιμότητα στο κυπριακό. Πώς θα βγούμε από τη σημερινή κατάσταση και τι περιμένετε να συμβεί μέσα στο 2006;

Υπό τις παρούσες συνθήκες, ο Γ. Γ. του ΟΗΕ έχει καταστήσει σαφές ότι δεν μπορεί να αναλάβει νέα πρωτοβουλία, εκτός αν η ελληνοκυπριακή πλευρά προχωρήσει στην υποβολή ιεραρχημένων προτάσεων για τις αλλαγές που επιθυμεί στο Σχέδιο Ανάν. Είναι προφανές ότι οι προτάσεις που υπέβαλε ο κ. Παπαδόπουλος δεν είναι ούτε περιορισμένες, ούτε ιεραρχημένες. Γιατί φαίνεται ότι επιθυμεί μια λύση σε βάθος χρόνου.

Δεν αποκλείω, παρ' όλα αυτά, το 2006 να αναληφθούν προσπάθειες για επανέναρξη των συνομιλιών.

Μέσα από τα αδιέξοδα, αλλά και πιθανές κρίσεις στις σχέσεις γύρω από το κυπριακό, η διεθνής κοινότητα δεν αποκλείεται να στρέψει και πάλι την προσοχή της προς μια συνολική διευθέτηση. Είναι βέβαια σαφές ότι κάτι τέτοιο είναι εφικτό μόνο με διάλογο στη βάση του Σχεδίου Ανάν.

Οι απόψεις που ακούονται στην ελληνοκυπριακή πλευρά για εγκατάλειψη του Σχεδίου, συνηγορούν για επ' αόριστο αναβολή οποιασδήποτε πρωτοβουλίας. Εμείς, είμαστε έτοιμοι για συζήτηση των ανησυχιών της ελληνοκυπριακής κοινότητας, που δεν πρέπει βέβαια να παραγνωρίζουν και τις δικές μας ανησυχίες.

Ελπίζω το 2006 να σημάνει και το άνοιγμα της Οδού Λήδρας στο κέντρο της Λευκωσίας, γεγονός που θα στείλει θετικό μήνυμα και εντός και εκτός για το μέλλον της πατρίδας μας.

Στις 3 Οκτωβρίου 2005 η Τουρκία άρχιζε ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πώς αυτές θα επηρεάσουν το κυπριακό;

Η Ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας είναι ζωτικής σημασίας για τη λύση του Κυπριακού προβλήματος. Χωρίς αυτή την προ-

Κυπριακό

Μεχμέτ
Αλί Ταλάτ

φάκελος

Κυπριακό

οπτική, η Τουρκία θα απωλέσει το βασικό της κίνητρο. Τη στιγμή, μάλιστα, που γνωρίζουμε ότι η λύση ως συμβιβασμός θα είναι πικρός, όχι τόσο λόγω των παραχωρήσεων που θα κάνει η Τουρκία, όσο εν' όψει της κριτικής και της εσωτερικής αντιπολίτευσης, αφού το κυπριακό είναι και εθνικό και ευαίσθητο θέμα για την Τουρκία. Με αυτή την έννοια, η Ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας είναι κρίσιμη για το κυπριακό, είναι όπως λένε «sine qua non».

Ασφαλώς, αυτή η διαδικασία δεν θα είναι εύκολη. Δεν μας διαφεύγει ακόμα το γεγονός ότι η ελληνοκυπριακή ηγεσία επιδιώκει να χρησιμοποιήσει την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας για να επιβάλει νέους όρους όσον αφορά το κυπριακό, να προωθήσει τους δικούς της υπολογισμούς. Βεβαίως, κάτι τέτοιο θα αποβεί εις βάρος των τουρκοκυπριακών συμφερόντων. Γι' αυτό και επανέλαβα πολλές φορές ότι δεν πρέπει η ενταξιακή πορεία της Τουρκίας να θέσει σε διακύβευση τα συμφέροντα των τουρκοκυπρίων, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν ως αντάλλαγμα.

Συνολικά, με όλα τα συν και τα πιθανά πλην, η ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας είναι και αναπόφευκτη, αλλά και συμφέρουσα για όλες τις πλευρές.

Μέρος αυτής της διαδικασίας είναι και η υποχρέωση της Τουρκίας να εφαρμόσει το Πρωτόκολλο για την επέκταση της Τελωνιακής Ένωσης και στα δέκα νέα κράτη-μέλη,

περιλαμβανομένης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επηρεάζει και πώς τους Τουρκοκύπριους αυτό το δεδομένο;

Η δική μας επιθυμία, το δικό μας αίτημα, είναι η επέκταση της Τελωνιακής Ένωσης να καλύψει και τους Τουρκοκύπριους. Όπως, δηλαδή, θα ανοίξουν τα τουρκικά λιμάνια και τα αεροδρόμια για τους ελληνοκύπριους, έτσι να δοθεί η δυνατότητα στους τουρκοκύπριους να εμπορεύονται ελεύθερα όχι μόνο με την Τουρκία, αλλά με όλον τον κόσμο, μέσω των λιμανιών και των αεροδρομίων στο βορρά. Διαφορετικά, αν μεινουμε μόνο στην άρση των περιορισμών για τους ελληνοκύπριους από την Τουρκία, θα έχουμε μια ωμή διάκριση εις βάρος των τουρκοκυπρίων.

Θυμάστε πρόσφατα την άφιξη ενός ελληνικού πλοίου στην Αμμόχωστο. Λοιπόν, στην πλοιοκτηρία εταιρεία επεβλήθη γι' αυτό πρόστιμο 5,1 εκατομμύρια Ευρώ.

Δεν θεωρούμε ότι αυτή η συμπεριφορά είναι λογική.

Γι' αυτό πιστεύουμε πως μαζί με το άνοιγμα των τουρκικών λιμανιών στους ελληνοκύπριους, είναι δίκαιο να απαιτούμε την άρση του αποκλεισμού των τουρκοκυπρίων.

Βλέπετε κάποια διασύνδεση του Πρωτοκόλλου και των όσων διαλαμβάνει με το κυπριακό;

Αν η επέκταση του Πρωτοκόλλου στα νέα κράτη μέλη της Ένωσης συνοδεύεται από την άρση του αποκλεισμού των τουρκοκυπρίων, τότε θα έχουμε ουσιαστικά τη μετατροπή της Κύπρου σε ενιαία αγορά μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής. Θα έχουμε εισαγωγή προϊόντων και διάθεση από το νότο στο βορρά και αντιστρόφως.

Αυτή η ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων, πριν ακόμα από τη λύση του κυπριακού, θα συνδράμει σημαντικά στη λύση, με την ενοποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων των δύο κοινοτήτων.

Κύριε Ταλάτ, η Ευρωπαϊκή Ένωση επιθυμεί την οικονομική ανάπτυξη των τουρκοκυπρίων, ως μέρος της στρατηγικής για την επανένωση της Κύπρου, αλλά και την προσέγγιση των Τουρκοκυπρίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εκκρεμούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση δύο κανονισμοί για τη βοήθεια προς τους Τουρκοκύπριους – ο ένας χρηματοδοτικός και ο άλλος για το εμπόριο. Μήπως η επιμονή σας να προωθηθούν και οι δύο μαζί ως πακέτο, δυσκολεύει την απελευθέρωση κονδυλίων χρηματοδότησης έργων στην κοινότητά σας;

Συμβαίνει το αντίθετο. Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προτείνει την υιοθέτηση των δύο κανονισμών – χρηματοδότησης και εμπορίου – ως πακέτο.

Είναι η ελληνοκυπριακή πλευρά, που με την απουσία, στοχεύει στην εξουδετέρωση του κανονισμού για το απ' ευθείας εμπόριο.

Εμείς, δεν μπορούμε να αποδεχθούμε μια τέτοια εξέλιξη.

Να σημειώσω και τις πρακτικές δυσκολίες που θα δημιουργεί η μη υλοποίηση του απ' ευθείας εμπορίου: Εταιρίες ευρωπαϊκές ή ελληνοκυπριακές, μπορούν να κερδίσουν προσφορές για έργα χρηματοδοτούμενα από την Ε. Ε. Από πού θα εισαχθούν τα απαιτούμενα μηχανήματα, υλικά κ.λ.π.; Αυτό θα δημιουργεί νέες τριβές αν δεν διευθετηθεί εκ των προτέρων.

Προσφάτως, σε συνέντευξή σας στο πρακτορείο «Νέα Ανατολή», μιλήσατε για την άρση της απομόνωσης με την έκφραση «Όλα πλην της Αναγνώρισης», γεγονός που προκάλεσε αρνητικά σχόλια για τις επιδιώξεις σας.

Αντιθέτως, εκείνο που εννοούσα με τις δηλώσεις μου ήταν ότι με την άρση της απομόνωσης, μπορούμε να επιτύχουμε τα πάντα, όχι όμως την αναγνώριση ξεχωριστού τουρκοκυπριακού κράτους. Διέγραφα έτσι το όριο των επιδιώξεων αλλά και των προσδοκιών της κοινής γνώμης. Και είμαστε ειλικρινείς ότι δεν επιθυμούμε και δεν επιδιώκουμε την αναγνώριση. Θέλουμε λύση του κυπριακού το συντομότερο δυνατό. Και θα πράττουμε ό,τι μπορούμε για να εκδηλώνουμε αυτή την πολιτική βούληση για λύση. Θα συνεχίσω να κρατώ το χέρι τεταμένο στην ελληνοκυπριακή πλευρά, έστω και αν ο κ. Παπαδόπουλος αρνείται και μια απλή συνάντηση.

Θα θέλατε να στείλετε ένα μήνυμα στην ελληνική κοινή γνώμη;

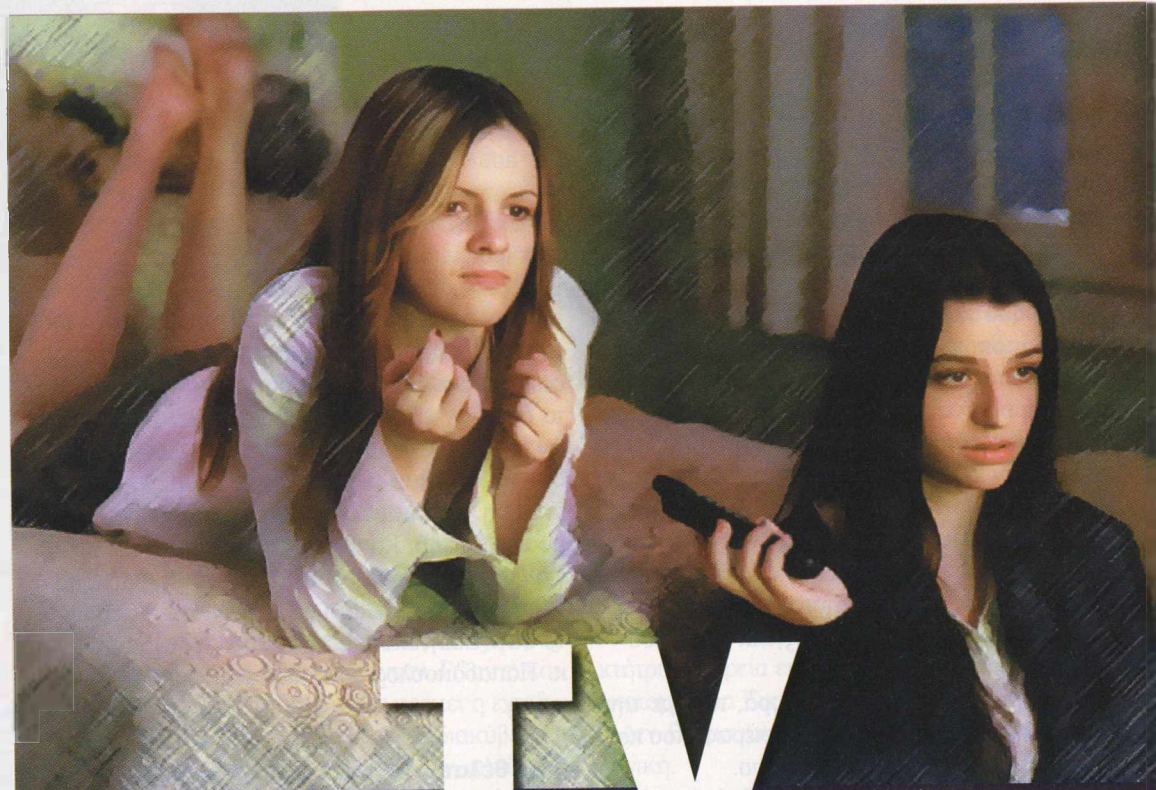
Η Ελλάδα είναι ένας από τους πρωταγωνιστές στο κυπριακό. Μπορεί η ελληνική κυβέρνηση να επιχειρεί να κρατήσει κάποιες αποστάσεις, αλλά αυτό είναι μάλλον αδύνατο. Όχι μόνο γιατί η Ελλάδα είναι ο βασικός υποστηρικτής των ελληνοκυπρίων, αλλά

επίσης γιατί γνωρίζει ότι οποιαδήποτε ένταση στην Κύπρο δημιουργεί αλυσιδωτές αντιδράσεις στις ελλαδοτουρκικές σχέσεις. Γι' αυτό πιστεύω ότι ο ελληνικός λαός και η ελληνική ηγεσία, επιδιώκουν ειλικρινά τη λύση του κυπριακού.

Εύχομαι το 2006 να φέρει νέες επιτυχίες για την Ελλάδα και το λαό της αλλά και ειρήνη και σταθερότητα στην περιοχή μας. ≡

**(δεν επιθυμούμε
και δεν
επιδιώκουμε
την αναγνώριση.
Θέλουμε λύση
του κυπριακού
το συντομότερο
δυνατό)**

TV

Οι ζωές
των κοινών
θητών
μετατράπηκαν
σε δημόσιο
θέαμα και
οι ίδιοι, σε
ηθοποιοί του
εαυτού τους

Ο Θεός των «μικρών» ανθρώπων

διήλογος

⌚ 05.25"

συντονίζει - γράφει
η Δήμητρα Μποφυλάτου

Ζούμε στην εποχή της τηλεοπτικής κυριαρχίας. Παρ' όλα αυτά, η τηλεοπτική ενημέρωση δεν είναι αυθεντική ενημέρωση, αλλά δραματοποιημένη παραπληροφόρηση. Βασικό κίνητρο στη νέα ανταγωνιστική εποχή της τηλεόρασης, είναι όσο το δυνατόν περισσότερα διαφημιστικά έσοδα, μερικές φορές μάλιστα, εις βάρος της ίδιας της δημοσιογραφίας. Κάθε κανάλι προσπαθεί να έχει προγράμματα που του αποφέρουν ποσοστά τηλεθέασης και επομένως, διαφήμιση. Κυρίως αποσκοπεί να προσελκύσει διαφημιστικά «δυναμικές» κατηγορίες του κοινού στο δελτίο του. Ενδεικτικό αυτής της κατάστασης είναι ότι, ενώ τα κανάλια ασχολούνται με τις μετρήσεις τηλεθέασης σε μόνιμη βάση, ελάχιστα από αυτά έχουν πραγματοποιήσει έρευνες για να εξακριβώσουν αν και σε ποιο βαθμό τα δελτία ειδήσεων είναι αρεστά στο κοινό. Με άλλα λόγια, στη νέα εποχή, η τηλεοπτική ενημέρωση δεν είναι τίποτε άλλο από ένα «τμήμα» της εμπορικής επιχείρησης. Όντας μια δημοκρατική κοινωνία, όπου οι ειδήσεις αποτελούν τον κύριο όγκο της ενημέρωσής μας, τα δελτία θα πρέπει να προσφέρουν έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση και όχι να αναλίσκονται στη σκανδαλολογία και τον κιτρινισμό. Επομένως, οι τηλεοπτικές ειδήσεις πρέπει να δίνουν στους ανθρώπους αυτό που χρειάζονται και παράλληλα, αυτό που επιθυμούν. Σε αντίθετη περίπτωση, μόνη λύση για τον τηλεθεατή, είναι το τηλεχειριστήριο ή τηλεκοντρόλ στην καθομιλουμένη...

Ημέρες γιορτών. Κάτω από το χριστουγεννιάτικο δέντρο η παρέα μαζεύτηκε να γιορτάσει: Η Δήμητρα, δημοσιογράφος, η Μαριαλένα, φοιτήτρια ΜΜΕ στο Πάντειο και ο Νίκος, φοιτητής βιολογίας στο Πολυτεχνείο.

Η τηλεόραση άνοιξε και η ατμόσφαιρα έγινε από κατασκευτική, αποπνικτική! «ΑΝΤ1, ώρα για σένα.» Τέσσερις τύποι είναι στρογγυλοκαθισμένοι σε έναν καναπέ. Μιλάνε, ξύνονται, παίζουν μαξιλαροπόλεμο και μετά βρίσκονται γιατί τους κήκε ο τραχανάς. Πρόκειται για το Big Mother,

το reality στολίδι του καναλιού.

Μαριαλένα: «Είναι δυνατόν τώρα αυτό το πράγμα; Πες μου εσύ υπάρχουν άνθρωποι που βλέπουν αυτές τις εκπομπές; Αυτοί παιδί μου δεν είναι άνθρωποι, είναι χιμπατζήδες. Να δεις ένα σίριαλ, το καταλαβαίνω. Να δεις ειδήσεις, το καταλαβαίνω κι αυτό. Αλλά, με συγχωρείς, να κάθω να βλέπω αν τσακώθηκε η Σούλα με την Κούλα κι αν ο Μάριος θα τα φτιάξει με την Ελένη, μου φαίνεται αδιανόητο. Καλά έχουν τηλεθέαση αυτά τα ριάλιτι;»

Νίκος: «Φυσικά και έχουν τηλεθέαση. Αν δεν είχαν, δεν θα τα βλέπαμε. Και να ήταν μόνο αυτό; Έχεις δει πρωινή εκπομπή; Αχταρμάς. Μια θείσα μαγειρεύει, ενώ ένας τραγουδιστής -που έχει βγει από reality- τραγουδάει το σκυλοσουξεδάκι του και συγχρόνως η παρουσιάστρια με ένα μίνι μέχρι τη κοιλιά χορεύει πάνω στον καναπέ. Και να μην ξεχάσω την αστρολόγο. Αυτή είναι σαν την Coca Cola. Πάει με όλα. Μιλάμε για ποιότητα, όχι αστεία.»

Μαριαλένα: «Το καλύτερο το είδα τώρα τελευταία. Στο κυριακάτικο show του Mega, με τον Αρναούτογλου, έχουν μια αγελάδα συμπαρουσιάστρια.»

Νίκος: Πλάκα μου κάνεις!

Μαριαλένα: Καθόλου! Έχουν λοιπόν την αγελάδα και τη βάζουν να αποπατήσει σε κάτι τετραγωνάκια. Αν αποπατήσει στο κόκκινο, ο παίκτης που διάλεξε το κόκκινο τετραγωνάκι κερδίζει... και ούτω κάθ' εξής.

Νίκος: Κι αν η αγελάδα έχει δυσκοιλιότητα σε μια εκπομπή τι γίνεται; Τζακ ποτ στην επόμενη;

(η tv έχει απόλυτη διείσδυση στην κοινωνία. Διαθέτει μέγιστη δύναμη παρέμβασης. Κι εκεί αρχίζει το... πανηγύρι)

απο τα reality στα δελτία σαπουνόπερα

Δήμητρα: Εμένα ξέρεις τι με απασχολεί πιο πολύ; Εντάξει, πες ότι τα ριάλιτι σόου χαρακτηρίζονται τηλεσκοιπία και κάποιες άλλες ψυχαγωγικές εκπομπές θεωρούνται χαμηλού επιπέδου. Ο τρόπος όμως με τον οποίο παρουσιάζονται οι ειδήσεις, η ενημέρωση, προκαλεί ανησυχία.

Νίκος: Τα πράγματα πάνε από το κακό στο χειρότερο. Παλιότερα είχαμε τα δελτία-σαπουνόπερα, στα οποία, επί σαράντα πέντε λεπτά ο παρουσιαστής ασχολιόταν με το αν έκανε πλαστικές η Μαντόνα ή αν θα παντρευτεί τον αγαπημένο της η «Κακομοίρα». Τώρα, σα να μην έφταναν όλα αυτά, ήρθε η εποχή των τηλεδικών. Η κοινωνία μας βρίσκεται στον αστερισμό της τηλεξουσίας. Το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το τεκμήριο αθωότητας, έχουν καταλυθεί από την εξουσία της AGB και των πάσης φύσεως Ταρζάν της τηλεοπτικής ζούγκλας.

Μαριαλένα: Και λίγα λες... Οι παρουσιαστές φορούν τώρα απαραίτητως τήβεννο: παίζουν το ρόλο του τηλεδικαστή. Ρωτούν, ανακρίνουν, κρίνουν και καταδικάζουν τους τηλεκατηγορούμενους, οι οποίοι απολογούνται βλακωδώς ενώπιόν τους.

Δήμητρα: Ποιος νομίζετε ότι νομιμοποιεί τους τηλεδικαστές να κρίνουν και να καταδικάζουν;

Νίκος: Κανείς! Επικαλούνται το λαό, την απόλυτη έγκριση του λαού, όπως αυτή εκφράζεται από τις μετρήσεις της AGB. Οι δείκτες της AGB αποτελούν το έρεισμα πάνω στο οποίο θεμελιώνουν το οικοδόμημά τους οι τηλε-δημαγωγοί!

σε βλέπω... το φαινόμενο της κρυφής κάμερας

Δήμητρα: Ποια είναι η άποψή σας για τις κρυφές κάμερες; Οι υπέρμαχοι ισχυρίζονται ότι είναι το τελευταίο όπλο του δημοσιογράφου για να αποκαλύψει σκάνδαλα και εγκλήματα που αλλιώς

θα έμεναν στην αφάνεια.

Μαριαλένα: Το φαινόμενο δεν είναι ελληνικό. Απλώς έχει πάρει στην Ελλάδα ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Ούτε είναι μόνο αρνητικό. Πάρε, παραδείγματος χάριν, τις αποκαλύψεις του Ευαγγελάτου. Αν δεν έμπαινε με κρυφές κάμερες στα σουπερμαρκετ θα ξέραμε τι σκουπίδια μας δίνουν να τρώμε; Εγώ είμαι υπέρ της χρήσης της κρυφής κάμερας, χωρίς όμως ο δημοσιογράφος να παίρνει το ρόλο του δημόσιου κατήγορου.

Νίκος: Εγώ πιστεύω ότι όλες αυτές οι δήθεν αποκαλύψεις είναι κατευθυνόμενες. Λέει η Μαριαλένα ότι αποκαλύφθηκαν σκάνδαλα. Και δεν καταλαβαίνει κι εκείνη, όπως και οι περισσότεροι τηλεθεατές, ότι οι πιο πολλές αποκαλύψεις είναι στημένες. Θυμάστε το περιβόητο «σκάνδαλο Κορκολή»; Είχε γίνει ο χαμός μετά από τις αποκαλύψεις του Τριανταφυλλόπουλου, ο άνθρωπος δεν μπορούσε ούτε να βγει στο δρόμο και μετά αποδείχθηκε ότι ήταν αθώος. Αλλά δε βγήκε κανείς να κατηγορήσει τον Ταρζάν, γιατί φοβούνται μήπως τραβήξει το σπαθί του κι όποιον πάρει ο Χάρος.

Μαριαλένα: Επειδή η τηλεόραση είναι ξεκάθαρο ότι έχει απόλυτη διείσδυση στην κοινωνία, διαθέτει και μέγιστη δύναμη παρέμβασης. Κι εκεί αρχίζει το... πανηγύρι. Τα δικαιώματα του ανθρώπου, όμως, τα δικαιώματα του κατηγορουμένου είναι πάνω από τις αποκαλύψεις, σ' αυτό συμφωνώ με το Νίκο.

(το κράτος δικαίου έχει καταλυθεί από την εξουσία της AGB)

η δύναμη του τηλεκοντρόλ

Δήμητρα: Έχουμε λοιπόν μια «κακή» τηλεόραση;

Νίκος: Εσύ τι λες; Σου φαίνεται ότι οι τηλεοπτικές εκπομπές είναι ποιοτικά ανεκτές; Εδώ, έχουμε αναθέσει τη διεξαγωγή του δημοσίου διαλόγου στα τηλεπαράθυρα και τους τηλεδικαστές. Κι

επειδή κάθε θέαμα πόνου και μιζέριας απαιτεί σωτήρες, Ταρζαν και Ζορό-προστάτες-αδικημένων, κάνουν σουξέ με εκπομπές που επιχειρούν να παρέμβουν στη δημόσια ζωή μέσω της κρυφής κάμερας και των τηλεοπτικών αγορεύσεων. Όλα αυτά συμβαίνουν την ίδια στιγμή που οι ζωές των κοινωνών θνητών μετατρέπουν σε δημόσιο θέαμα και οι ίδιοι, σε ηθοποιοί του εαυτού τους.

Μαριαλένα: Δεν έχουμε κακή τηλεόραση. Αυτή είναι πολύ επιφανειακή ανάλυση ρε Νίκο. Η τηλεόραση απεικονίζει την κοινωνική πραγματικότητα. Μου θυμίζεις κάτι τύπους που βρίσκουν όλη μέρα τους πολιτικούς. Για σκέψου λίγο. Τους πολιτικούς ποιος τους ψηφίζει; Εγώ, εσύ, η Δήμητρα, ο λαός τέλος πάντων. Έτσι είναι και με την τηλεόραση. Υπάρχει πάντα το δικαίωμα της επιλογής.

Νίκος: Αυτές τις μεταμοντέρνες θεωρίες στο Πάντειο σας τις μάθανε; Μου θυμίζεις το παλιό μότο: «Σκίστε τα σουτιέν σας». Τι να κάνω δηλαδή, να πετάξω την τηλεόραση;

Μαριαλένα: Σταμάτα ρε επαναστάτη χωρίς αιτία. Υπάρχει και η δύναμη του τηλεκοντρόλ. Μπορούμε να επιλέξουμε τι θα δούμε και τι όχι.

Νίκος: Οκέι. Στην προκειμένη περίπτωση όμως μπορούμε να την κλείσουμε τη ρημάδα, να παίξουμε κανα χαρτάκι, μέρες που είναι;

Μαριαλένα - Δήμητρα: Μέσα! Πόκα;

Νίκος (κλείνοντας την τηλεόραση): Ποκίτσα λοιπόν. Θα πάρω και τους άλλους να έρθουν από δω. **M**

Ευρώπη & μεταρρυθμίσεις

ανάλυση

04.50"

του Σωτήρη Βαλντέν*

* Ο Σ. Βαλντέν είναι μέλος της γραμματείας διεθνών σχέσεων του ΠΑΣΟΚ.

Το «διάλειμμα για σκέψη» που έδωσε στον εαυτό της η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τα δημοψηφίσματα για το ευρωπαϊκό σύνταγμα, δυστυχώς ελάχιστα αξιοποιήθηκε μέχρι σήμερα, καθώς χώρες-κλειδιά όπως η Γαλλία και -μέχρι πρόσφατα- η Γερμανία, ασχολήθηκαν περισσότερο με τα εσωτερικά τους, παρά με την Ευρώπη.

Στις συνθήκες αυτές, η κυριότερη κάπως αρθρωμένη πρόταση για το μέλλον της Ευρώπης, προήλθε από την εργατική κυβέρνηση της βρετανικής προεδρίας¹. Η πρόταση αυτή, διαπιστώνει ότι η Ευρώπη χάνει έδαφος στο στίβο της παγκοσμιοποίησης και υποστηρίζει πως η απάντηση πρέπει να αναζητηθεί στην ένταση των μεταρρυθμίσεων, ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας, στην απόρριψη του προστατευτισμού και στην αναδιάρθρωση των κοινοτικών δαπανών από τη γεωργία στην έρευνα.

Αναμφίβολα, οι Βρετανοί θέτουν ορισμένα υπαρκτά ζητήματα, που μάλιστα πολλοί διστάζουν ή αρνούνται να «αγγίξουν»:

>Είναι, λ.χ., αλήθεια ότι η Ευρώπη υστερεί σε οικονομική επίδοση σε σχέση με τους μείζονες ανταγωνιστές της (Κίνα, ΗΠΑ, κλπ.) και ότι, μακροπρόθεσμα, χωρίς οικονομική ανάπτυξη δεν μπορούμε να περιφρουρήσουμε το κοινωνικό μας μοντέλο και να καταπολεμήσουμε την ανεργία.

>Είναι αλήθεια ότι η αναδιπλωση στον προστατευτισμό, είτε πρόκειται για τα αγροτικά προϊόντα, είτε για τα βιομηχανικά, είτε τέλος για τη μετανάστευση και τη διεύρυνση, δεν αποτελεί λύση και επιπλέον, εκτρέφει επικίνδυνες τάσεις για τις δημοκρατικές μας αξίες.

>Είναι ακόμη αλήθεια ότι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες το εργατικό κίνημα αντιστέκεται σε αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, σκληρώνόμενο πίσω από συντεχνιακές και αδιέξοδες θέσεις.

>Είναι τέλος αλήθεια ότι οι κοινοτικοί πόροι πρέπει να διατίθενται με βάση τις ανάγκες του σήμερα και του αύριο και όχι συμφερόντων που κατοχυρώθηκαν τη δεκαετία του '60.

Δεν είναι λοιπόν περίεργο πως οι βρετανικές ιδέες ασκούν μian έλξη σε εκσυγχρονιστικές δυνάμεις της ευρωπαϊκής αριστεράς, σε μια περίοδο όπου η τελευταία βρίσκεται σε ιδεολογικό και προγραμματικό τέλμα σε αρκετές χώρες. Στην Ελλάδα, το φαινόμενο αυτό είναι αναπόφευκτα πιο έντονο, καθώς τα αντανάκλαστικά αριστεράς και συνδικαλισμού εξακολουθούν να κυριαρχούνται από την κομμουνιστική παράδοση και το λαϊκισμό.

Ωστόσο, οι ιδέες των Βρετανών δεν μπορούν να αποτελέσουν την κατεύθυνση για το μέλλον της Ευρώπης, ακόμη δε λιγότερο μian αριστερή, σοσιαλδημοκρατική «ατζέντα». Αποτελούν επιμέρους απαντήσεις, εντελώς ανεπαρκείς απέναντι στην πρόκληση της παγκοσμιοποίησης. Περιέχουν αντιφάσεις που υπαγορεύονται από στενά εθνικά συμφέροντα. Και το πολιτικό τους «χρώμα» είναι δύσκολο συμβατό με τις αξίες μιας σύγχρονης ευρωπαϊκής αριστεράς.

Το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο δεν μπορεί πράγματι να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα με χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και συνεχιζόμενη υψηλή ανεργία. Όμως η απλή και μάλιστα γρήγορη προσαρμογή στα ισχύοντα στις πιο δυναμικές ανταγωνίστριες χώρες, δεν αποτελεί επιθυμητό ούτε και εφικτό στόχο για την Ευρώπη και την ευρωπαϊκή αριστερά. Δεν μπορούμε να

συγκρίνουμε επιλεκτικά την Ευρώπη με τους ανταγωνιστές της, αποσιωπώντας το αποκρουστικό κοινωνικό και εν πολλοίς πολιτικό μοντέλο της Άπω Ανατολής και (σε μικρότερο βαθμό) και των ΗΠΑ.

Το ζητούμενο είναι μια στρατηγική που, παίρνοντας υπόψη τις διεθνείς τάσεις, θα διαφυλάττει και θα διαδίδει το ευρωπαϊκό μοντέλο -που αποτελεί αυτοσκοπό, όχι απλό μέσο. Το κοινωνικό κόστος ορισμένων μεταρρυθμίσεων δεν μπορεί να αγνοείται στην χάραξη και στο ρυθμό υλοποίησής τους. Η ένταση ανάμεσα στην οικονομική αποτελεσματικότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη, είναι όσο παλιά είναι και η πάλη αριστεράς/δεξιάς και -για μας- δεν αίρεται με την πλήρη υποταγή της δεύτερης στην πρώτη. Εξάλλου, και στην Ευρώπη, έχουμε παραδείγματα υψηλών οικονομικών επιδόσεων, με συστήματα πολύ πιο συμβατά με τις αξίες μας από αυτά των ανταγωνιστών μας.

Η ίδια η παγκοσμιοποίηση δεν παράγει μian ιδεατή παγκόσμια αρμονία και ευημερία. Προκαλεί ή εντείνει και μεγάλα προβλήματα: άνιση διεθνή κατανομή των πόρων, αστάθεια αγορών, περιβαλλοντική υποβάθμιση, υπερσυγκέντρωση στρατιωτικής ισχύος, «συγκρούσεις πολιτισμών». Το τεράστιο κόστος από τη σημερινή καταστροφική παγκόσμια διακυβέρνηση, δεν

(το ζητούμενο δεν είναι η παθητική προσαρμογή στην παγκοσμιοποίηση, αλλά η δημοκρατική της διαχείριση)

μπορεί να μην συνυπολογίζεται. Και εδώ άρα το ζητούμενο δεν είναι η παθητική προσαρμογή στην παγκοσμιοποίηση, αλλά η δημοκρατική της διαχείριση - και συνεπώς, τα πολιτικά υποκείμενα που θα την αναλάβουν.

Παραπέρα, μια ατζέντα μεταρρυθμίσεων για την Ευρώπη δεν μπορεί να είναι επιλεκτική και να υπηρετεί στενά εθνικά και κοινωνικά συμφέροντα. Δεν μπορούμε να λέμε ναι στην Ευρώπη, όταν πρόκειται να ανοίξουμε τις αγορές μας, να διευρύνουμε την ΕΕ, ή να αυξήσουμε την ευελιξία στις αγορές εργασίας, αλλά να λέμε όχι στο ενιαίο νόμισμα, στην κοινή οικονομική πολιτική, σε έναν αξιοπρεπή κοινοτικό προϋπολογισμό και σε ισχυρές κοινοτικές πολιτικές συνοχής, δηλαδή σε ό,τι θα επέτρεπε να γίνουν όλα αυτά τα αναγκαία συντεταγμένα και με τρόπο κοινωνικά και εθνικά δίκαιο και αποδεκτό.

Την επαύριο μιας διεύρυνσης σε δέκα φτωχές χώρες, οι εκκλήσεις για εξορθολογισμό του κοινοτικού προϋπολογισμού είναι ελάχιστα πειστικές όταν εντάσσονται σε προσπάθεια συρρίκνωσής του, και μάλιστα με διατήρηση του «τσεκ» της κ. Θάτσερ. Ελάχιστα πειστικές είναι και οι επιλεκτικές «ταξικές» προσεγγίσεις που επισημαίνουν τους μεγαλοκτηματίες που ωφελούνται από την ΚΑΠ, αλλά αδιαφορούν για τις κοινωνικές επιπτώσεις των βιομηχανικών μεταγκαταστάσεων, για την αναδιανεμητική λειτουργία άλλων πολιτικών, ή και αμφισβητούν τις πολιτικές συνοχής. Που θυμίζουν -και ορθά- πως ο αναπτυσσόμενος κόσμος θίγεται από τον προστατευτισμό, αλλά «λησμονούν» ότι το ανεξέλεγκτο άνοιγμα των αγορών έχει και άλλους, λιγότερο αδύναμους κερδισμένους, αλλά και μη προνομιούχα θύματα.

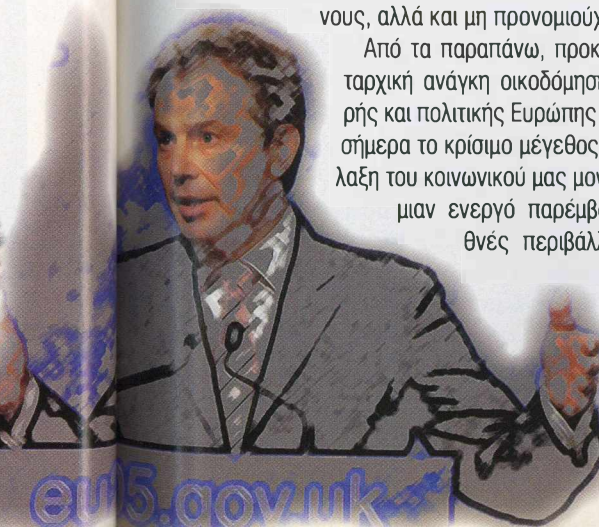
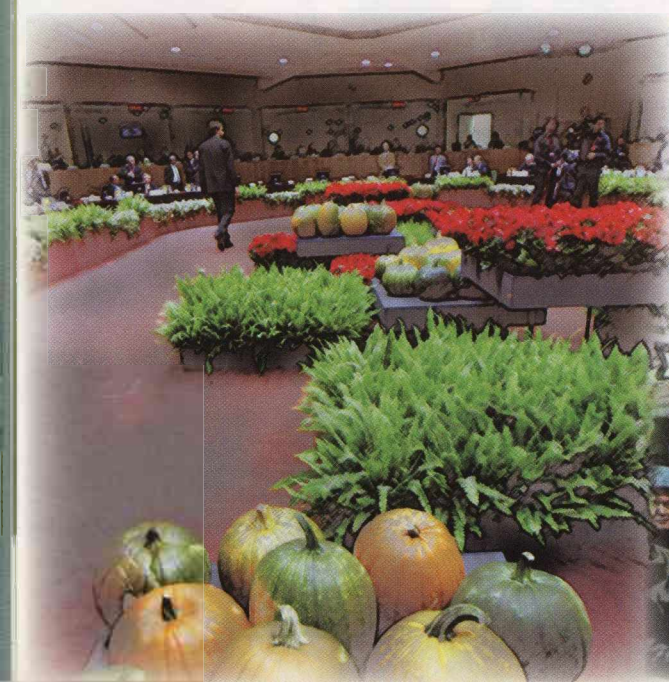
Από τα παραπάνω, προκύπτει η πρωταρχική ανάγκη οικοδόμησης μιας ισχυρής και πολιτικής Ευρώπης που αποτελεί σήμερα το κρίσιμο μέγεθος για τη διαφύλαξη του κοινωνικού μας μοντέλου και για μian ενεργό παρέμβαση στο διεθνές περιβάλλον. Εξάλλου

και οι ανταγωνιστές μας, με πρώτες τις ΗΠΑ, αποτελούν ισχυρές πολιτικές οντότητες, η δε αμερικανική «πρόκληση» στηρίζεται στην πολιτικο-στρατιωτική ισχύ και σε πολιτικές που πολύ συχνά καθόλου δεν συμβαδίζουν με τις φιλελεύθερες διακηρύξεις.

Όμως αυτή ακριβώς η διάσταση απουσιάζει παντελώς από το βρετανικό «όραμα», για το οποίο η πολιτική διεύθυνση, στο βαθμό που χρειάζεται, επαφίεται στις εθνικές κυβερνήσεις (που η δυνατότητά τους να παρέμβουν αποτελεσματικά μειώνεται μέρα με τη μέρα) και στη Ουάσιγκτον. Η πολιτική Ευρώπη καταγγέλλεται ως αντιδημοκρατική επειδή είναι ήδη απομακρυσμένη από τον πολίτη, αλλά την ίδια στιγμή οι καταγγέλλοντες αισθάνονται άνετα υπό την πολιτική Μπους, που αποφασίζει έξω από κάθε έλεγχο -και με τα γνωστά αποτελέσματα- για τις τύχες του κόσμου. Στην πραγματικότητα, η άρνηση της ισχυρής και πολιτικής Ευρώπης, σημαίνει υποταγή όχι μόνο στις τυφλές δυνάμεις της αγοράς, αλλά και σε μian άλλη μη ευρωπαϊκή πολιτική εξουσία.

Οι εκσυγχρονιστικές δυνάμεις της ευρωπαϊκής αριστεράς ασφαλώς δεν φοβούνται, αλλά αντίθετα επιδιώκουν τις μεταρρυθμίσεις και το άνοιγμα στον κόσμο. Γνωρίζουν και τις τεράστιες ευκαιρίες που προσφέρει η παγκοσμιοποίηση. Σ' αυτά διαφοροποιούνται από τον λαϊκισμό, αλλά και από μια αριστερά του παρελθόντος. Όμως δεν ανακαλύπτουν -δυο αιώνες μετά τον Άνταμ Σμιθ- την «αόρατη χείρα», δεν παραβλέπουν την κοινωνική διάσταση των μεταρρυθμίσεων και της παγκοσμιοποίησης, πιστεύουν στην ανάγκη και δυνατότητα ελέγχου και διεύθυνσης των δυνάμεων της και ανησυχούν από την ανεξέλεγκτη αμερικανική ηγεμονία. Γι' αυτό και είναι σήμερα πρωτεργάτες μιας ισχυρής, πολιτικής Ευρώπης και απορρίπτουν πολιτικά σχέδια που την αγνοούν ή και την αντιμάχονται. **Μ**

Ήλπε την ομιλία του Τόνι Μπλερ στο Ευρωκοινοβούλιο τον Ιούλιο, το κείμενο του φερόμενου ως διαδόχου του, Γκόρντον Μπράουν τον Οκτώβριο («Global Europe»). Γύρω από τη θεματολογία αυτή, η βρετανική προεδρία οργάνωσε ειδική συνάντηση κορυφής τον Οκτώβριο.

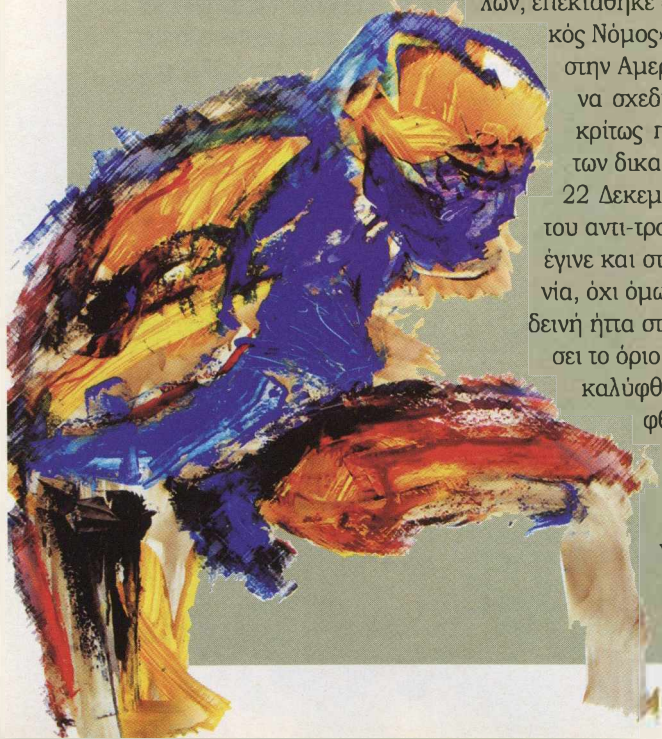
Πολιτική είναι οι ιδέες και οι άνθρωποι, είναι και οι θεσμοί. Κάθε μήνα, σ' όλο τον κόσμο, παγιώνονται ή αλλάζουν οι ισορροπίες δυνάμεων, λαμβάνονται μέτρα υπέρ και κατά των ελευθεριών, τιμάται ή υποτιμάται η δημοκρατία στις διάφορες εκφάνσεις της. Η «Μεταρρύθμιση» θα σας ταξιδεύει από αυτό το τεύχος εκεί που λαμβάνουν χώρα οι περιπέτειες των θεσμών.

Παλινωδίες & αναταράξεις

Θεσμολογίες

Τρομοφοβία. Πώς στέκονται οι κυβερνήσεις απέναντι στο φαινόμενο της διεθνούς τρομοκρατίας αλλά και την πρόκληση συρρίκνωσης των ελευθεριών; Με φόβο. Και άνισα.

Στη χώρα που μιλά για «αγώνα έναντι του κακού» στο όνομα όλων των άλλων, επεκτάθηκε (στις 21 Δεκεμβρίου) για 6 μήνες ακόμη ο «Πατριωτικός Νόμος», που καθιερώνει ουσιαστικά κατάσταση πολιορκίας στην Αμερική και επιτρέπει στον Πρόεδρό της, μεταξύ άλλων, να σχεδιάζει πολεμικές επιχειρήσεις και να διατάσει αδιακρίτως παρακολούθησεις των υπηκόων του. Στην «πατρίδα των δικαιωμάτων των ανθρώπων», τη Γαλλία, ψηφίστηκε (στις 22 Δεκεμβρίου) η όγδοη προς το αυστηρότερο τροποποίηση του αντι-τρομοκρατικού οπλοστασίου σε 10 χρόνια - και το ίδιο έγινε και στο Ευρω-κοινοβούλιο και στο Βέλγιο και στη Γερμανία, όχι όμως στη Μεγάλη Βρετανία, όπου ο Τόνι Μπλερ υπέστη δεινή ήττα στη Βουλή (9 Νοεμβρίου), όταν προσπάθησε να αυξήσει το όριο κράτησης από 14 σε 90 ημέρες. Στην Ελλάδα, αποκαλύφθηκε το Δεκέμβριο ότι Πακιστανοί «ύποπτοι» συνελήφθησαν και εξετάστηκαν «κατόπιν εντολής» τον Ιούλιο, χωρίς κανένα αρμόδιο όργανο να γνωρίζει τίποτα και να αισθάνεται την ανάγκη να εξηγηθεί. Αντίθετα, στη «μπερλουσκονική» Ιταλία, η Δικαιοσύνη εξέδωσε (στις 23 Δεκεμβρίου) ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης κατά 22 πρακτόρων της CIA, τους οποί-

ους κατηγορεί για την απαγωγή και τη μεταφορά ενός ιμάμη σε ειδικό «στρατόπεδο υπόπτων» στην Αίγυπτο.

Α-συμφωνίες. Πώς αντιδρά η διεθνής κοινότητα απέναντι στο μεγάλο διλημμα της εποχής της παγκοσμιοποίησης, ρύθμιση ή απορρύθμιση; Σπασμωδικά. Και χωρίς τόλμη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατάφερε να κλείσει, στις 3 η ώρα το πρωί (της 17ης Δεκεμβρίου), έναν προϋπολογισμό για την περίοδο 2007-2013, ανακουφιστικό μπροστά στο φάσμα της απόλυτης κρίσης, αλλά μπακαλίστικο και αντι-αναπτυξιακό: η Προεδρία Μπλερ, που άρχισε με υποσχέσεις τομών, έκλεισε μέσα στο τέλμα. Η Σύνοδος για το Περιβάλλον, στο Μόντρεαλ, κατέληξε, στις 6.05' το πρωί (της 10ης Δεκεμβρίου), σε συμφωνία επέκτασης του Πρωτοκόλλου του Κιότο πέρα από το 2012 και σε συμφωνία επίσης της Αμερικής να συνεχίσει (τουλάχιστον επί Μπους) να το μπούκοτάρει. Στην ένδοξη χώρα μας, η Βουλή ψήφισε (τα μεσάνυχτα της 22ης Δεκεμβρίου) για δεύτερη συνεχή χρονιά έναν προϋπολογισμό που ξέρεi ότι δεν θα υλοποιηθεί, ανοίγοντας παράλληλα τη συζήτηση για μια συνταγματική αναθεώρηση που ξέρεi ότι δεν χρειαζόταν.

Εκ(πι)λογές. Τι θέλουν να πουν οι λαοί με την ψήφο τους; Πολλά πράγματα. Και όχι πάντα αντιφατικά. Ο Έβο Μοράλες εκλέχτηκε (στις 18 Δεκεμβρίου) από τον πρώτο γύρο Πρόεδρος της Βολιβίας: είναι «θαγενής» (ο πρώτος), απαίδευτος (και το παραδέχεται), συνδικαλιστο-γκεβαριστής (και περήφανος), τα δε πρώτα του λόγια μετά τη νίκη ήταν «Βίβα λα κόκα, όχι στους Γιάνκηδες»: αυτή δεν είναι αλλαγή εξουσίας, αλλά πολιτιστικού παραδείγματος. Στην «καλή μαθήτριά» της Λατινικής Αμερικής, τη Χιλή, η υποψήφια της Αριστεράς Μισέλ Μπασελέ, παιδίατρος, χωρισμένη και βασανισμένη από τη δικτατορία, νίκησε λιγότερο εκκωφαντικά (11 Δεκεμβρίου και 15 Ιανουαρίου 2006), αλλά νίκησε, διευρύνοντας την τάση μιας ολόκληρης ηπείρου. Στο βασανισμένο Ιράκ, οι «εκλογές» της 15ης Δεκεμβρίου κοντεύουν ήδη ν' ακυρωθούν από την καθημερινή εκατόμβη και τις διαδηλώσεις των Σιιτών, ενώ στο επίσης βασανισμένο Αφγανιστάν, εγκαταστάθηκε (19 Δεκεμβρίου) το πρώτο μετά από 30 χρόνια εκλεγμένο Κοινοβούλιο.

Δικαιωματικά. Πού βαδίζουν οι ελευθερίες και τα δικαιώματα στον κόσμο; Στο άγνωστο. Δηλαδή εδώ κι εκεί. Στην Καλιφόρνια θανατώθηκε με ένεση ο «Τούκι» Γουίλιαμς (13 Δεκεμβρίου), υπερχιλιετός καταδικασμένος που δεν έπεισε τον Κυβερνήτη Σβαρτσενέγκερ ότι άξιζε τη χάρη του. Ο ΟΗΕ ανακοίνωσε στο τέλος αυτής της «φοβερής χρονιάς» (1η Δεκεμβρίου) ότι 31 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο έχουν «απελπιστική ανάγκη» βοήθειας, αλλά η δική του βοήθεια δεν μπορεί να ξεπεράσει αυτή την έκκληση. Στη Μεγάλη Βρετανία, τέθηκε σε ισχύ (5 Δεκεμβρίου) ο νόμος περί γάμου (και υιοθεσίας) των ομοφυλόφιλων, χωρίς ν' ανοίξει μύτη - εκτός ίσως από του Έλτον Τζον, αλλά στο δικό του γάμο και από τη συγκίνηση.

Θεσμογράφος

(πού βαδίζουν οι ελευθερίες και τα δικαιώματα στον κόσμο; Στο άγνωστο. Δηλαδή εδώ κι εκεί)

(τι θέλουν να πουν οι λαοί με την ψήφο τους; Πολλά πράγματα. Και όχι πάντα αντιφατικά)

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Μαρξ & πολυκαταστήματα...

Η αναλογία ελεύθερου χρόνου και χρόνου εργασίας, αποτέλεσε από τα χρόνια της βιομηχανικής επανάστασης προσδιοριστικό παράγοντα εργασιακού πολιτισμού και βαθμού κατάκτησης των εργασιακών δικαιωμάτων.

Η ιστορία, έχει καταγράψει σειρά κοινωνικών συγκρούσεων για την εξισορρόπηση της αναλογίας, ώστε να ωφελούνται και οι εργαζόμενοι, ενώ ο Κάρολος Μαρξ στήριξε ολόκληρη θεωρία πάνω στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Μετά από τόσους αγώνες, επαναστάσεις και κοινωνικές ανατροπές, μπορούμε σήμερα να υποστηρίξουμε ότι υπάρχει πραγματικά ελεύθερος χρόνος τον οποίο οι εργαζόμενοι αυτοδιαχειρίζονται;

Ασφαλώς όχι!

Το κεφάλαιο, όσο ο ελεύθερος χρόνος διευρύνονταν, άρχισε να τον προσεγγίζει ως ένα εκμεταλλεύσιμο στοιχείο, σαν μια φλέβα χρυσού - και πολύ γρήγορα διαμόρφωσε τους όρους εκείνους που του επιτρέπουν, εκτός από την υπεραξία της εργασίας, να συνδιαχειρίζεται - αν όχι να διαχειρίζεται το ίδιο - και τον ελεύθερο χρόνο των εργαζομένων.

Στο θωρο της εργασίας παίρνει από τον εργαζόμενο την υπεραξία της εργασίας του και τον αμβιβεί. Από εκεί και πέρα, θα πρέπει να τον καταστήσει πελάτη αγαθών και υπηρεσιών του ελεύθερου χρόνου.

Ο παγκόσμιος καπιταλισμός εφάρμοσε και εφαρμόζει τη «θεωρία της αγελάδας»: Όταν δεν την αρμέγει καθημερινά, στερεύει το γάλα!

Περάσαμε έτσι σιγά-σιγά στην εμπορευματοποίηση

του ελεύθερου χρόνου και της ψυχαγωγίας.

Ο ελεύθερος χρόνος μετατράπηκε ουσιαστικά σε δεσμευμένο χρόνο.

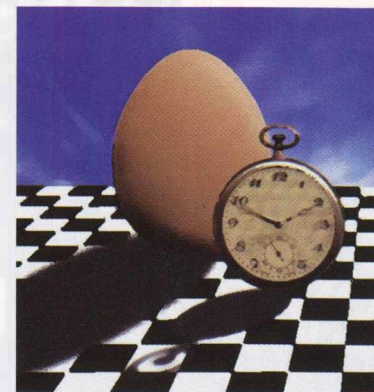
Διεκδικείς ελεύθερο χρόνο, σου τον προσφέρει το σύστημα, αλλά θα τον «απολαμβάνεις» επί πληρωμή και θα ψωνίζεις από αυτά που σου προσφέρουν, θα στηρίζεις τα συγκεκριμένα προϊόντα, άρα θα προωθείς τα συγκεκριμένα προϊόντα, άρα θα «εργάζεσαι» για κάποιον παραγωγό αγαθών και υπηρεσιών, τις οποίες έχει φροντίσει να καταστήσει απαραίτητες ή και μοναδικές για την «ψυχαγωγία» σου. Μόνο που εδώ, αντί της εργασίας σου, καταθέτεις απευθείας τις οικονομίες σου. Κάθεσαι στο σπίτι, σε κάνουν καταναλωτή τηλεοπτικών σκουπιδιών και σε μετατρέπουν σε πεδίο βολής διαφημιστικών σποτ για άχρηστα πράγματα.

Βγαίνεις έξω, παντού «πολιτιστικά δρόδια».

Τα πάντα ιδιωτικοποιήθηκαν και απέκτησαν τέλος εισόδου, ακόμη και τα οράματα. Και τα παγκάκια σιγά-σιγά αποσύρονται και πρέπει να καθίσεις υποχρεωτικά στο πανάκριβο και ασύδοτο πολλές φορές, λόγω υψηλών γνωριμιών στο Δήμο, καφέ.

Τα δωρεάν Δημοτικά θεάματα του Σαββατοκύριακου στις πλατείες, λόγω επανεισκήρησης των προτεραιοτήτων, καταργήθηκαν. Το σινεμά της γειτονιάς, έγινε Σούπερ - Μάρκετ. Ο караγκιόζης δεν «συνάδει» με την Ελλάδα της Γιουροβίζιον και οι αλάνες των παιδιών γίνανε πολυσινεμά και πολυκαταστήματα.

Απολαμβάνεις και πληρώνεις από το πανέρι της ψυχαγωγίας μόνο ό,τι «καθ' εκάστην» έχουν αποφασίσει να προσφέρουν οι μεταπράτες του πολιτισμού και οι έμποροι του ελεύθερου χρόνου σου.

Όμως, αφού συνήθισες και αποδέχθηκες την ταύτιση της βόλτας με τους δρόμους του εμπορίου, κάποιοι σκέφθηκαν «γιατί να μην το κάνουμε σωστά και ολοκληρωμένα»;

Εξ' άλλου, αν μη τι άλλο, ο καπιταλισμός διακρίνεται από τελειομανία και ορθολογισμό!

Αφού εθιστήκαμε να καταναλώνουμε πακέτα προσφορών, γιατί να μην μετατραπούμε οι ίδιοι σε πακέτα που θα μας «διοχετεύουν» όπου και όπως αυτοί έχουν αποφασίσει.

Η λύτρωση της «αγωνίας» του παγκοσμιοποιημένου κεφαλαίου για το μέλλον της εμπορευματοποίησης του ελεύθερου χρόνου, ήρθε μέσα από τα εμπορικά κέντρα, τα σύγχρονα αυτά Κολοσσαία.

Οι περιπατητές έγιναν πελάτες, η έξοδος αγορά, τα ψώνια εμπειρία και η επίσκεψη κατανάλωση, πέρα και έξω από τις πραγματικές ατομικές και οικογενειακές ανάγκες.

Η βόλτα απέκτησε επιτέλους νόημα για όλους!

Ο πολίτης - καταναλωτής ξαναβρήκε τη χαρά της κυκλικής βόλτας της πλατείας.

Μόνο που τώρα, τι πειράζει που στη θέση της πλατείας είναι το γυάλινο περικλειστο αίθριο ενός εμπορικού κέντρου... Άσε που εξαφανίστηκε και αυτή η «ενοχλητική αδιακρίσία». Εδώ, κανείς δεν κοιτάζει τον διπλανό και τον απέναντί του στο πρόσωπο, παρά μόνο στα χέρια.

Η φίρμα που έχουν πάνω οι τσάντες με τα ψώνια, προσδιορίζουν το άτομο.

Εδώ μέσα, όταν ακούγεται ένα επιφώνημα, δεν είναι επειδή κάποιος συνάντησε έναν γνωστό του, αλλά επειδή μόνο και μόνο είδε μια γνωστή - επώνυμη μάρκα ρούχων ή καλλυντικών. Για όλους, εδώ δεν υπάρχουν γύρω τους άνθρωποι, παρά μόνο βιτρίνες και κούκλες,

κυλιόμενες σκάλες που παραπέμπουν σε κυλιόμενα ωράρια, οθόνες-πλάσμα, «εμ μιι θρι» και εκτυφλωτικά «νέον», για να καλύπτουν την αθέατη και σκοτεινή πλευρά των συνθηκών εργασίας που επικρατούν στους χώρους αυτούς.

Κανείς δε βλέπει ή δε θέλει να δει ότι πίσω απ' όλα αυτά τα λα-

μιπερά και μεθυστικά, υπάρχουν χιλιάδες εργαζόμενοι που βιώνουν το δικό τους εργασιακό μεσαιώνα. Αποτελούν τον «κάτω κόσμο» που δουλεύει μέσα σε ανελεύθερο καθεστώς για να πραγματώνεται μια ψευδαίσθηση και μια πραγματικότητα: Η ψευδαίσθηση της διασκέδασης του πολίτη εργαζόμενου - καταναλωτή και η πραγματικότητα της αφαίμαξης των οικογενειακών οικονομιών από το αδηφάγο παγκοσμιοποιημένο κεφάλαιο.

Και το σπουδαιότερο και πιο ανησυχητικό: Ενώ μέχρι τώρα οι χώροι πολιτισμού μέσα στους οποίους το άτομο μπορούσε να αναγνωρίσει ό,τι ανήκει σ' ένα σύνολο, σε μια συμβολική κοινότητα η οποία διαμορφώνεται πέρα από γεωγραφικά, οικονομικά, γλωσσικά, πολιτισμικά όρια ή ανισότητες, αντιστέκονταν να μετατραπούν σε πολυκαταστήματα, τώρα φαίνεται ότι μάλλον ο πολιτισμός αποδέχθηκε το μοιραίο. Οι αίθουσες πολιτισμού μεταναστεύουν στα πολυκαταστήματα και

στους χώρους εμπορίου. Τα πολιτιστικά αγαθά όλο και συχνότερα μετατρέπονται σε εμπορεύματα υποταγμένα στους νόμους της αγοράς. Συνθηκολόγηση; Ήττα; Ή μήπως αναγνώριση της σκληρής πραγματικότητας ότι ο άνθρωπος-αναζητητής μας τελείωσε και τη θέση του πήρε ο άνθρωπος-καταναλωτής; **Μ**

*Ο Γιώργος Θωμάς είναι πρώην υφυπουργός

(οι αίθουσες πολιτισμού μεταναστεύουν στα πολυκαταστήματα και στους χώρους εμπορίου)

Νέα πρόκληση για την Κεντροαριστερά

ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 2006, οι Ιταλοί καλούνται να ψηφίσουν για την επόμενη κυβέρνησή τους. Οι δημοσκοπήσεις, αν και είναι ευνοϊκές για την κεντροαριστερά, δεν αφήνουν πολλά περιθώρια καθώς φαίνεται ότι, η ιταλική κοινωνία παραμένει δύσπιστη στο κατά πόσο τα κόμματα του συνασπισμού της «Ελιάς» μπορούν να εμφανίσουν μια συμπαγή δύναμη και να εγγυηθούν το ξεπέρασμα της οικονομικής κρίσης της χώρας. Τα φαντάσματα της περασμένης εμπειρίας διακυβέρνησης από την κεντροαριστερά και τα λάθη εκείνης της περιόδου, είναι ακόμη ζωντανά.

Ο ROMANO PRODI, στην προσπάθειά του να πείσει τους Ιταλούς, ζητάει από όλα τα κόμματα του συνασπισμού της «Ελιάς» να «υπογράψουν» ένα σύμβολο, μια σύμβαση αξιοπιστίας, ότι οι κοινοί αγώνες και στόχοι δεν θα τελειώσουν την επομένη των εκλογών και ότι θα υπάρξει συμφωνία 12 σημείων για το κυβερνητικό πρόγραμμα, η οποία θα γίνει σεβαστή απ' όλους. Τα λάθη του '98 δεν πρέπει να επαναληφθούν. Στην προσπάθειά του αυτή, ο Romano Prodi έχει βρει τον καλύτερο σύμμαχό του, όπως ο ίδιος δηλώνει, στο πρόσωπο του Fausto Bertinotti, ηγέτη της Κομμουνιστικής Μεταρρύθμισης, ο οποίος ήταν και ο κύριος υπεύθυνος της πτώσης της κεντροαριστερής κυβέρνησης το 1998.

Τα κόμματα της κεντροαριστεράς με επικεφαλής τον Romano Prodi, μετά την πολιτική δίνη που προκλήθηκε από την αποκάλυψη των σκανδάλων το 1993, κερδίζουν τις εκλογές το 1996 σε ένα πρωτόγνωρο τοπίο, όπου γεννιούνται νέα κόμματα και μεταμορφώνονται τα παλιά. Παρά το μεγάλο έργο που επιτεύχθηκε στην περίοδο της κεντροαριστερής διακυβέρνησης, κυρίως όσον αφορά την ανανέωση των δομών του Ιταλικού κράτους, οι εσωτερικές έριδες για τη νομή της εξουσίας έφεραν γκρίνια και διάλυση. Ο Romano Prodi «παραχωρεί» τη θέση του πρωθυπουργού στον Γενικό Γραμματέα του Δημοκρατικού Κόμματος της Αριστεράς Massimo D'Alema και φεύγει για τις Βρυξέλλες ως πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Οι εκλογές του 2001, κατά τις οποίες νικητής αναδείχτηκε ο Μπερλουσκόνι, απέδειξαν ότι η κεντροαριστερά,

για να κερδίσει και να κυβερνήσει, δεν πρέπει απλώς να συνεργάζεται προεκλογικά, αλλά να είναι συμπαγής και ενωμένη με στέρεους δεσμούς.

Από το 2001 και μέχρι σήμερα, η κεντροαριστερά έχει κερδίσει όλες τις εκλογές σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με αποτέλεσμα η κεντροδεξιά να έχει σήμερα μόνον 2 από τις 19 περιφέρειες της Ιταλίας. Θα μπορέσει η κεντροαριστερά να μεταφράσει αυτό το αποτέλεσμα και σε εθνικό επίπεδο στις εκλογές του 2006; Το βέβαιο είναι ότι αυτό θα εξαρτηθεί από το βαθμό της ετοιμότητάς της να απαντήσει στα διογκούμενα οικονομικά προβλήματα, αλλά και από την εικόνα συμπαγούς ενότητας που θα μπορέσει να επιδείξει. Για τη νέα αυτή πρόκληση μιλούν στην «Μεταρρύθμιση», οι ηγέτες της Ιταλικής Κεντροαριστεράς: ο Romano Prodi, επικεφαλής και υποψήφιος πρωθυπουργός του συνασπισμού της «Ελιάς», ο Piero Fassino, Γενικός Γραμματέας και ηγέτης των «Δημοκρατών της Αριστεράς», του μεγαλύτερου κόμματος της αντιπολίτευσης, ο Pier Luigi Bersani, Μέλος της Εθνικής Γραμματείας των «Δημοκρατών της Αριστεράς» και ο Fausto Bertinotti, ηγέτης της «Κομμουνιστικής Επανάδρασης». **M**

* Ο Θανάσης Γανωτής, είναι μέλος του Τομέα Διεθνών Σχέσεων του ΠΑΣΟΚ και συνεργάτης της κ.ο του ΠΑΣΟΚ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η συμβολή του ήταν σημαντική στις επαφές με τους Ιταλούς ηγέτες και στις μεταφράσεις των κειμένων.

Ρομάνο
Πρόντι

κοινό πρόγραμμα της Κεντροαριστεράς για τη διακυβέρνηση

Η εκλογή σας ως επικεφαλής της Κεντροαριστεράς στην Ιταλία ήταν εντυπωσιακή, όχι μόνον γιατί συγκεντρώσατε ποσοστό 74%, αλλά και γιατί πήραν μέρος στις προκριματικές αυτές εκλογές 4 εκ. 200 χιλιάδες Ιταλοί. Ωστόσο, το ερώτημα που τίθεται είναι εάν θα καταφέρετε να ενώσετε και πάλι την ιταλική Κεντροαριστερά, όχι μόνον για νίκη στις εκλογές, αλλά και για μια μακροπρόθεσμη κοινή πορεία...

Είμαι πεπεισμένος. Στο άμεσο μέλλον πρέπει να δουλέψουμε όλοι μαζί για να κάνουμε αποτελεσματική την επόμενη κυβέρνησή μας, για να ενδυναμώσουμε το μήνυμά μας. Οποιαδήποτε θα υπάρξουν δυσκολίες. Αναφέρομαι για παράδειγμα στο νέο εκλογικό νόμο του Μπερλουσκόνι, που πληττει όχι μόνον την παράταξη

μας, αλλά την ίδια την χώρα, διότι δίνει τη δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης σε οποιονδήποτε άλλον εκτός από την πλειοψηφία.

Οι πολίτες περιμένουν πολλά από εμάς, περιμένουν κάτι μεγάλο. Υπάρχει ένα αίσθημα απογοήτευσης όταν μας βλέπουν να μαλώνουμε μεταξύ μας. Ο κόσμος έχει ανάγκη να αισθανθεί ότι προχωράμε μαζί, ενωμένοι. Δεν μπορεί να πιστεύουμε ότι η κούραση των πολιτών προς την κυβέρνηση θα μεταφραστεί σε εμπιστοσύνη προς εμάς. Την εμπιστοσύνη πρέπει να την κατακτήσουμε με πρόγραμμα και πολιτικό σχέδιο, στο οποίο συμβάλλουν αυτή την περίοδο ισχυρά και αποφασιστικά όλες οι δυνάμεις της Ένωσης (της Ελιάς).

08.10"

συνέντευξη στον Μιχάλη Κυριακίδη

Είναι δυνατόν κατά την άποψή σας, τα κόμματα της Κεντρο-αριστεράς στη χώρα σας να ξεπεράσουν τις εσωτερικές τους ερίδες και να αποκτήσουν κοινό πρόγραμμα διακυβέρνησης;

Εδώ και πολύ καιρό συζητάμε από κοινού το πρόγραμμά μας. Είναι μια δουλειά κοινά αποδεκτή, από όπου βγήκαν προ-σχέδια προγράμματος για τα κυριότερα ζητήματα που θα αντιμετωπίσουμε ως κυβέρνηση. Τώρα, είμαστε στη διαδικασία συζήτησης του συνόλου με όλα τα κόμματα του Συνασπισμού της Ελιάς. Σύντομα το πρόγραμμα θα είναι έτοιμο. Ήταν μια δύσκολη δουλειά που απέδωσε πολλούς καρπούς και θέλω να υπογραμ-μίσω πως όλοι συνειδητοποίησαν πόσο σημαντικό είναι να συζητάμε από κοινού ξεπερνώντας, όπως λέτε κι εσείς, τις εσωτερικές διαμάχες. Το μήνυμα μά-χης πρέπει να είναι συσπείρωση. Είμαι βέβαιος πως είναι πεποίθηση όλων των κομμάτων του συνασπισμού μας.

Το φαινόμενο Μπερλουσκόνι, προβληματίζει πάρα πολλούς που ανησυχούν για την απαξίωση της πολιτικής. Είναι ένα παροδικό-μεταβατικό φαινόμενο, ή ένας νέος τρόπος «απολίτικης» έκφρασης της συντήρησης;

Η ελπίδα μου είναι να γυρίσουμε σύντομα στην πολιτική. Στη διαλεκτική της πολιτικής. Στην Ιταλία η κεντροαριστερά, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, κυβερνά με αποτελέσματα εξαιρετικά, ορατά και στην κρίση όλων των πολιτών. Όταν κερδίσουμε τις εκλογές, θα πρέπει να κυβερνήσουμε τουλάχιστον το ίδιο

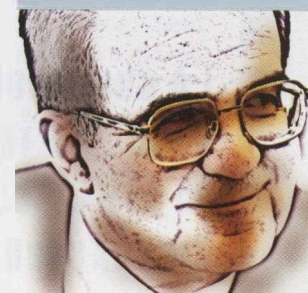
καλά. Θα ήθελα ωστόσο να ξεκινήσου-με στην πολιτική να χρησιμοποιούμε τη γλώσσα της πολιτικής. Και εφόσον επικρίναμε αυτούς που χρησιμοποιούν τη γλώσσα της αγοράς στην πολιτική - όπως ο Μπερλουσκόνι - τόσο λιγότερο θα πρέπει να πράξουμε το ίδιο κι εμείς. Εμείς μιλάμε για αντιπροσώπευση, για εκπροσώπηση, για συμμετοχή. Δεν πρέ-πει να ντρεπόμαστε για το λεξιλόγιό μας, για τους στόχους μας. Ας μην ξεχνάμε πως η χώρα, εξαιτίας της περιέργης κα-τάστασης την οποία ζει, έχει ανάγκη από μια κυβέρνηση με ισχυρή πολιτική προ-σωπικότητα. Και, το λέω με ικανοποίηση, οι προκριματικές εκλογές το απέδειξαν. Οι προκριματικές εκλογές δημιούργησαν μια γέφυρα ανάμεσα στα κόμματα και την κοινωνία. Αυτός ήταν και ο πραγματικός στόχος της διαδικασίας αυτής. Πρέπει να εκμεταλλευτούμε αυτό το αποτέλεσμα και να φτιάξουμε κόμματα όλο και πιο ανοιχτά προς την κοινωνία και μια κοινω-νία όλο και πιο κοντά στα κόμματα.

Παρακολουθήσαμε την εξέγερση των νεαρών μεταναστών στη Γαλλία. Πρόκειται για νέο φαινόμενο στην Ευρώπη, το οποίο υπάρχει κίνδυνος να εξαπλωθεί παντού; Με ποιο τρόπο μπορούν να αντιμετωπιστούν τέτοιου είδους φαινόμενα;

Δεν υπάρχουν απαραίτητα αρνητικές συνέπειες. Σίγουρα, αναγνωρίζω πως υπάρχουν διαφορετικές πραγματικότητες στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης - στη Γαλλία, για παράδειγμα, έχουμε την τρίτη γενιά μεταναστών, απο-

Ο Ρομάνο Πρόντι
είναι ο επικεφαλής και υποψήφιος πρωθυπουργός του συνασπισμού της Ελιάς για τις επόμενες εκλογές του 2006. Υπήρξε υπουργός Βιομηχανίας (1978-1979) στην κυβέρνηση Andreotti. Το 1995 ίδρυσε τον κεντροαριστερό συνασπισμό της Ελιάς. Διετέλεσε Πρωθυπουργός της Ιταλίας από το 1996 έως το 1998 και Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 1999 έως το 2004.

Ρομάνο Πρόντι

τέλεσμα του αποικιακού παρελθόντος. Στην Ιταλία δεν υφίσταται η ίδια κατάσταση.

Θεωρώ ωστόσο πως πρέπει όλοι να πάρουμε τα μηνύματα για τις μικρές ή μεγάλες ανησυχίες και τα προβλήματα που υπάρχουν. Και τα μηνύματα στα οποία αναφέρομαι – το είπαν αυτές τις μέρες πολλοί ειδικοί κοινωνιολόγοι – δεν αφορούν μόνο τις πιο δραματικές καταστάσεις, αλλά και την καθημερινή ζωή των πιο πλούσιων πόλεων. Θα ήταν μεγάλο λάθος να μην παίρνουμε υπόψη την εμπειρία άλλων χωρών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα εδώ και καιρό.

Έχοντας υπόψη αυτά, θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε το ζήτημα της αστικοποίησης των πόλεων, το οποίο απαιτεί μια νέα «σκηνοθεσία». Μπορείς να οργανώσεις μια συνοικία με υπηρεσίες, να φτιάξεις ένα κέντρο κοινωνικής ένταξης, να φωτίσεις τους δρόμους, να ανανεώσεις τις υποδομές και πολλά άλλα. Μα αν απρογραμμάτιστα εγκαθίστανται μαζικά πυρήνες οικογενειών με πολλαπλά προβλήματα πρέπει να ξεκινήσεις και πάλι από την αρχή. Προγραμματισμός μιας πόλης σημαίνει πρώτα βαθιά κατανόηση (άρα πρόβλεψη), ώστε να αποφευχθεί η συγκέντρωση των προβλημάτων σε μια μόνο περιοχή. Διαφορετικά καταλήγουμε στη δημιουργία συνοικιών «γκέτο».

Το «όχι» στο Ευρωσύνταγμα στη Γαλλία και την Ολλανδία, προκάλεσε μεγάλο προβληματισμό για το μέλλον της Ευρώπης. Σύμφωνα με ορισμένους αναλυτές αποκάλυψε και την απουσία επαφής και επικοινωνίας των ηγεσιών με τους λαούς τους για τα θέματα της διεύθυνσης και της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Τρόμαξε μεγάλα στρώματα των λαών της ΕΕ. Ποια είναι κατά την άποψή σας τα βήματα που πρέπει να γίνουν από δω και πέρα;

(ο καιρός είναι ώριμος ώστε μια συμμαχία της κεντροαριστεράς να αναλάβει πάλι της ευθύνη της διακυβέρνησης της Ιταλίας)

Η αρνητική ψήφος στη Γαλλία και την Ολλανδία για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, ήταν ένας ισχυρός κραδασμός στη διαδικασία ολοκλήρωσης. Η Ευρώπη ωστόσο δεν τελείωσε με αυτή την ψήφο. Η παραδοχή ότι περνάει μια δύσκολη περίοδο (και οι δυσκολίες ήταν εμφανείς στη διαδικασία έγκρισης του προϋπολογισμού της Ε.Ε. 2007-2013), δε σημαίνει την εγκατάλειψη ενός σχεδίου σημαντικού και μακρόπνοου. Φυσικά, αυτό το «όχι» θα πρέπει να μας βάλει σε σκέψεις για τους λόγους και τον τρόπο με τον οποίο προέκυψε. Κατά κάποιον τρόπο θα μπορούσαμε να πούμε πως αυτή η απόρριψη ετοιμάστηκε από τις κυβερνήσεις. Διότι δεν μπορεί να κακολογείς την Ευρώπη, κατηγορώντας την για υπερβολική γραφειοκρατία τη Δευτέρα, την Τρίτη, την Τετάρτη... και να περιμένεις την Κυριακή να ψηφίσουν όλοι υπέρ της. Τώρα, πρέπει να αφήσουμε να καταπέσει ο κουρνιαχτός και να αρχίσουμε πάλι το διάλογο. Χωρίς να αγνοώ το αποτέλεσμα των δημοψηφισμάτων, πιστεύω ότι η πολιτική διεύθυνση της Ευρώπης ήταν μια μεγάλη επιτυχία, μια μεγάλη ευκαιρία που πρέπει να αρπάξει η Ευρώπη από οικονομική, αλλά και πολιτισμική άποψη. Τη θεωρώ σημαντική επιχείρηση εξαγωγής δημοκρατίας, μέσω της δημοκρατίας. Τώρα, πρέπει να συγκεντρωθούμε σε μια πολιτική συνεργασίας με τις όμορες χώρες, αλλά και με τις χώρες της περιοχής της Μεσογείου.

Διατελέσατε πρωθυπουργός, αλλά και πρόεδρος της Κομισιόν. Ποια είναι σήμερα η εμπειρία σας, μπορούν τα κόμματα της Κεντροαριστεράς στην Ευρώπη να δώσουν πειστική απάντηση στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο ανάπτυξης;

Η απάντηση που πρέπει να δοθεί σε όρους ανάπτυξης στην Ιταλία αλλά και γενικότερα στην Ευρώπη, είναι μια συνταγή που κρατά άρρηκτα δεμένες την αλληλεγγύη με την αποτελεσματικότητα.

Έχοντας προμετωπίδα αυτές τις δύο έννοιες, πιστεύω ότι στην Ευρώπη γίνονται προσπάθειες σύμπλευσης από δυνάμεις της κεντροαριστεράς, που έχουν αφετηρία την παράδοση της σοσιαλιστικής μεταρρύθμισης, αλλά και τον δημοκρατικό φιλελευθερισμό. Μπροστά στις προκλήσεις μιας σύνθετης παγκοσμιοποίησης, οφείλουμε να είμαστε έτοιμοι να δώσουμε προωθημένες απαντήσεις. Θεωρώ ότι η πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί δεν μπορεί να μην υπερασπίζεται το welfare state, ακολουθώντας ωστόσο εκείνες τις οικονομικές επιλογές οι οποίες ενισχύουν την ελεύθερη αγορά. Σίγουρα, ο απόλυτος και ξέφρενος φιλελευθερισμός δεν είναι η σωστή εναλλακτική πορεία. Πρέπει γι' αυτό να αναζητήσουμε μια πορεία μεταρρύθμισης η οποία να συνθέτει διαφορετικές παραδόσεις, υπερπηδώντας, και στην Ευρώπη, τα εμπόδια του παρελθόντος, έχοντας όραμα ένα κοινό μέλλον.

Ήρθε, κατά την άποψή σας, ο καιρός που η Κεντροαριστερά θα πρέπει να λειτουργεί ως ενιαία παράταξη με κοινό πρόγραμμα;

Πιστεύω ότι ο καιρός είναι ώριμος ώστε μια συμμαχία της κεντροαριστεράς να αναλάβει πάλι την ευθύνη της διακυβέρνησης της Ιταλίας. Και το λέω αυτό με τη γνώση ότι η πορεία προς τις πολιτικές εκλογές της Άνοιξης του 2006, βασίζεται σε διαδοχικά βήματα τα οποία θα μας επιτρέψουν να παρουσιάσουμε περί το τέλος Ιανουαρίου ένα μοναδικό, κοινό πρόγραμμα για όλο τον συνασπισμό, το οποίο θα αποτελέσει οδηγό για τη λύση των προβλημάτων της χώρας: των δομικών, αλλά και αυτών που δημιουργήσε η διακυβέρνηση Μπερλουσκόνι τα τελευταία χρόνια. Στο εσωτερικό του συνασπισμού της κεντροαριστεράς, η μεταρρυθμιστική πορεία δημιουργεί την ανάγκη μιας νέας, διαφορετικής εκπροσώπησης. Η Ελιά είναι η απάντηση, μια απάντηση που σπρίχθηκε έντονα από τους πολίτες στην πρόβα των προκριματικών εκλογών της 16ης Οκτωβρίου. Πάνω από 4 εκατομμύρια πολίτες μας υπέδειξαν ότι η λύση είναι η συσπείρωση των μεταρρυθμιστικών δυνάμεων. Μια ενιαία παράταξη, όπως εσείς το αναφέρατε, βασισμένη πάνω σε κοινούς προβληματισμούς για κοινές λύσεις. Η πορεία είναι ακόμη μακρά, σίγουρα όμως όχι ατέλειωτη. Πιστεύω βαθιά ότι η φυσιολογική εξέλιξη αυτής της κοινής πορείας των κομμάτων της κεντροαριστεράς, είναι η δημιουργία ενός μοναδικού κόμματος των δημοκρατών το οποίο θα αποτελέσει τον ισχυρό και υπεύθυνο οδηγό που ζητούν οι Ιταλοί ψηφοφόροι. **Μ**

Φάουστο Μπερτινόντι

**Χρειάζεται μια
ευρεία συμμαχία
κατά
του Μπερλουσκόνι**

Ο Ιταλός κομμουνιστής ηγέτης Φάουστο Μπερτινόντι, ο οποίος βρέθηκε στην Αθήνα για το Συνέδριο του Ευρωπαϊκού Αριστερού Κόμματος, απάντησε στο ερώτημα της «Μ» για τη συνεργασία του ευρύτερου κεντροαριστερού χώρου ενόψει των εκλογών του Απριλίου στην Ιταλία.

Τι προοπτικές ανοίγει η απόφαση της Κομμουνιστικής Επανάστασης να στηρίξει την Κεντροαριστερά του Ρομάνο Πρόντι στις εκλογές του Απριλίου;

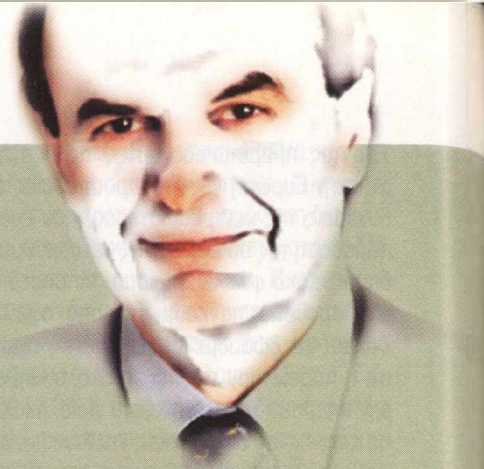
Η απαίτηση του ιταλικού λαού είναι να βάσουμε τέλος στην καταστροφική εμπειρία της κυβέρνησης του Σίλβιο Μπερλουσκόνι. Για να μπορέσουμε να το κάνουμε, χρειάζεται μια ευρεία συμμαχία δυνάμεων: σοσιαλιστικών, αριστερών, δημοκρατικών, ακόμα και κεντρώων και αυτό προσπαθούμε να κάνουμε με τη συμμαχία των κομμάτων μας. Το βασικό ζήτημα είναι να αποφύγουμε, αφού διώξουμε τον Μπερλουσκόνι, αυτό το σχήμα να μην δείξει το απαιτούμενο σθένος να υλοποιήσει πολιτικές πραγματικά εναλλακτικές. Σε αυτό επικεντρώνουμε την προσπάθειά μας: να εξασφαλίσουμε τη λαϊκή συμμετοχή που θα μας δώσει την πυγμή να καθορίσουμε το πρόγραμμα και τους νέους στόχους της κυβέρνησης.

Λιάνα Γαβριλάκη

του Pier Luigi Bersani*

Κοινωνία με ανθρώπινο πρόσωπο

*Ο Pier Luigi Bersani

Μέλος της Εθνικής
Γραμματείας των
Δημοκρατών της
Αριστεράς, υπήρξε
Πρόεδρος της
περιφέρειας Εμίλια
Ρομάνια, βουλευτής,
Υπουργός Βιομηχανίας
(1996-1999),
Υπουργός Μεταφορών
(1999-2001). Σήμερα
είναι ευρωβουλευτής
του Ευρωπαϊκού
Σοσιαλιστικού Κόμματος
εκλεγμένος το 2004
με τη λίστα της Ελιάς.

Η αγάπη για την Ιταλία. Αυτό είναι το ζήτημα στο οποίο πρέπει να εμβαθύνουμε. Δε μιλάμε για το μέλλον ενός κόμματος, μιας συμμαχίας, αλλά για το μέλλον της χώρας και για την αγωνία μας κατά πόσο μπορεί να διατηρήσει τη θέση της στο παγκόσμιο στερέωμα και να φιλοξενήσει ένα καλύτερο μέλλον για τις επόμενες γενιές.

Η πρώτη μεγάλη όσο και παλιά έννοια της παράδοσής μας, την οποία ακόμη θέλουμε να προφέρουμε και να προάγουμε στο κοινό σχέδιο δράσης, είναι ο «ανθρωπισμός». Μία έννοια σύμβολο των πρώτων αγώνων του Ιταλικού και Ευρωπαϊκού Σοσιαλισμού.

Μετά από εκατό χρόνια θέλουμε ακόμη να κοιτάμε την καινούργια παγκοσμιοποίηση με τα μάτια του ανθρωπισμού, πιστεύοντας ότι μπορεί να φέρει θετικά αποτελέσματα για όλους τους ανθρώπους. Η ματιά μας ωστόσο σήμερα είναι κριτική, θεωρούμε ότι η πολιτική πρέπει να παρέμβει στην παγκοσμιοποίηση. Αν δεν φοβόμαστε τα λόγια, πιστεύω πως για να υπάρξει πολιτικός έλεγχος στα κρίσιμα μεγέθη στον κόσμο, πρέπει να οραματισθούμε τη σταδιακή εξέλιξη σε μια παγκόσμια δημοκρατική διακυβέρνηση. Καμιά χώρα από μόνη της, ούτε και η πιο ισχυρή, δε μπορεί να αναλάβει μόνη της τέτοια ευθύνη. Θέλω να υπογραμμίσω ότι η μάχη κατά της τρομοκρατίας για μας είναι μακριά από τη λογική του πολέμου. Ο πόλεμος στο Ιράκ έγινε έξω από κάθε διεθνή νομιμότητα, ενάντια στη λογική της παγκόσμιας διακυβέρνησης, έδωσε χώρο στην τρομοκρατία και επιδείνωσε το πρόβλημα που δήλωνε πως ήθελε να λύσει. Αν κερδίσουμε τις εκλογές, θα προτείνουμε στη Βουλή ένα χρονοδιάγραμμα

απομάκρυνσης των Ιταλικών δυνάμεων και θα εντείνουμε τις πολιτικές και οικονομικές πρωτοβουλίες για μια δημοκρατική μετάβαση στο Ιράκ. Προοπτική δύσκολη, αλλά ανοιχτή μετά την πτώση του Σαντάμ Χουσεΐν.

Στην οικοδόμηση αυτού του νέου κόσμου, δε μπορεί να λείψει ένας μεγάλος πρωταγωνιστής, η Ευρώπη. Σε αντίθεση με τη Δεξιά, εμείς είμαστε κριτικοί απέναντι στην Ένωση, όχι γιατί υπάρχει πολλή Ευρώπη, αλλά γιατί υπάρχει λίγη Ευρώπη. Όπως είναι σήμερα δε μπορεί να μιλήσει με μια φωνή στον κόσμο, δε μπορεί πραγματικά να συμμετέχει στις παγκόσμιες διαδικασίες και να προωθήσει τη δική της οπτική για τις δημοκρατικές και παγκόσμιες αξίες, για τις οποίες είναι δικαίως υπερήφανη.

Ευρώπη δε μπορεί να υπάρξει και αν συνεχίσουν τα εθνικά προβλήματα να φορτώνονται στην Ένωση και αν η Ένωση συνεχίζει να αιωρείται ανάμεσα στη διακυβερνητική και την ομοσπονδιακή διάσταση, ανάμεσα στη διεύρυνση και την εμβάθυνση, ανάμεσα στη ζώνη ελεύθερων συναλλαγών και την πολιτική ένωση. Εμείς λέμε πως η Ιταλία πρέπει να εργασθεί ώστε από τη ζώνη του ευρώ να υπάρξει μια ανάληψη πολιτικών ευθυνών.

Το αίσθημα δυσπιστίας της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης έχει ρίζες σαφείς και ορατές. Είναι η διάσταση ανάμεσα στην οικονομία και την κοινωνία, ανάμεσα στην ανάγκη της καινοτομίας και της εξασφάλισης, ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και τη μεταρρύθμιση του welfare state. Το ευρώ γίνεται μέγγενη αν δε συνοδεύεται από κοινή οικονομική πολιτική - και κοινή οικονομική πολιτική δε μπορεί να υπάρξει αν δεν οικοδομηθεί μια πραγματική εσωτερική αγορά υπηρεσιών, προϊόντων, γνώσης, με γνώμονα την κοινωνική προστασία και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

Η πολιτική της Λισαβόνας δε μπορεί να παραμείνει σε κατευθυντήριες γραμμές - πρέπει να μεταφραστεί σε συγκεκριμένες πολιτικές, ξεκινώντας από τη ζώνη του ευρώ η οποία πρέπει να προωθήσει πολιτικές συνοχής για τους 25 και, ει δυνατόν, να εφαρμοσθούν άμεσα. Επιβάλλεται χρηματοδότηση σε Ευρωπαϊκή κλίμακα σχεδίων δράσης για τις υποδομές, για τη βιομηχανία, για την έρευνα. Απαιτείται σταδιακή εναρμόνιση στον τομέα της φορολογίας και η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού προϋπολογισμού - ο οποίος αντίθετα, βρίσκεται σε κίνδυνο αυτόν τον καιρό. Σε όλα αυτά θέλουμε η Ιταλία να αναλάβει πρωτοβουλία ισχυρή, συνεπή, οραματική, βγαίνοντας από έναν ευρωσκεπτικισμό που δεν οδηγεί πουθενά.

Οι Ιταλοί ψηφοφόροι το γνωρίζουν, όποιος κληθεί να κυβερνήσει θα αντιμετωπίσει μια κατάσταση πολύ δύσκολη και όλα αυτά τα χρόνια έχουν δείξει να στηρίζουν ενεργά τον κεντροαριστερό συνασπισμό.

Έτσι θέλουμε να προσδιορίσουμε τους μεγάλους μας στόχους για την οικονομική και κοινωνική πολιτική: μια κοινωνία πιο δίκαιη, πιο δυναμική και ανοιχτή, πιο πολιτισμένη. Περισσότερες δημόσιες πολιτικές και περισσότερη αγορά.

Αν καταφέρουμε να δέσουμε το σχέδιό μας για την Ιταλία με μια νέα πολιτική προοπτική, τότε σίγουρα θα έχουμε βρει τον τρόπο να οραματιζόμαστε μακριά. **M**

(πρέπει να
οραματισθούμε
τη σταδιακή
εξέλιξη σε μια
παγκόσμια
δημοκρατική
διακυβέρνηση)

Πιέρο
Φασσίνο

Δίκτυο προστασίας για τους εργαζόμενους

Συμμετέχετε στον Συνασπισμό της Κεντροαριστεράς υπό τον Πρόεδρο κ. Πρόντι. Θα έχει συνέχεια αυτός ο Συνασπισμός; Μπορεί να έχει ένα κοινό κυβερνητικό πρόγραμμα ένα τόσο ευρύ πολιτικό σχήμα;

Οπωσδήποτε ναι! Αυτή η συμμαχία κυβερνά ήδη σε τοπικό, περιφερειακό και επαρχιακό επίπεδο. Πρόσφατα οι εκλογείς έδειξαν ότι έχουν εμπιστοσύνη στο δικό μας μοντέλο διακυβέρνησης και σε πολλές περιπτώσεις, οι συμμαχίες σε τοπικό επίπεδο έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτή που θα ζητήσει την ψήφο σε εθνικό επίπεδο. Πριν από το τέλος της περασμένης χρονιάς, οι «Δημοκράτες της Αριστεράς» και η «Μαργαρίτα», φτάσανε σε μια ευρεία συμφωνία πάνω στα κύρια θέματα της πολιτικής ατζέντας της επόμενης κυβέρνησης, ενώ οι συζητήσεις με τις άλλες δυνάμεις του συνασπισμού βρίσκονται σε καλό δρόμο.

Τα τελευταία χρόνια ακόμη και οι πολιτικοί ηγέτες της Κεντροαριστεράς ζητούν νέες θυσίες από τους εργαζόμενους. Μπορεί η Δημοκρατική Αριστερά να πείσει ότι έχει ρεαλιστικό πρόγραμμα, που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας, εξασφαλίζοντας παράλληλα

ασφάλεια στους εργαζόμενους;

Θεωρώ ότι τα τελευταία χρόνια διάφορες a-priori θεωρίες για την παγκοσμιοποίηση, θετικές ή αρνητικές, αποδείχθηκαν αβάσιμες. Είναι μια διαδικασία που ανοίγει προοπτικές, αλλά παρουσιάζει και κινδύνους, εξαρτάται αποκλειστικά από το πώς καθοδηγείται πολιτικά, εάν καθοδηγείται... Η ιδέα να αντιμετωπιστεί ο ανταγωνισμός μειώνοντας το κόστος εργασίας, είναι εκτός πραγματικότητας. Όπως εκτός πραγματικότητας είναι και η τάση να καταφύγουμε στον προτεξιοπισμό, η προσπάθεια να σταματήσει η παγκοσμιοποίηση, ή, ακόμη μια αμυντική στάση η οποία εμφανίζεται στη δεξιά, αλλά και στην αριστερά. Κατά τη γνώμη μου, είναι αντίθετα όλα αυτά με τις αρχές της Αριστεράς. Οι εργαζόμενοι δεν πρέπει να πληρώσουν το κόστος του παγκόσμιου ανταγωνισμού. Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μετατόπιση του πλούτου υπέρ των μεγάλων εισοδημάτων - και αυτή η τάση πρέπει να ανατραπεί.

Οι εργαζόμενοι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν και τα πλεονεκτήματα της ελαστικότητας και όχι μόνο τις αρνητικές της πλευρές. Πρέπει να δημιουργήσουμε ένα δίκτυο προστασίας για τους εργαζόμενους σε περιόδους κρίσης, το οποίο θα ενοποιεί τα

(η Ευρώπη είναι ο κοινός χώρος, η κοινή διάσταση της ζωής μας)

μέσα στήριξης και εργασιακής επανένταξης με τέτοιο τρόπο, ώστε η ελαστικότητα να μη σημαίνει ανασφάλεια.

Συχνά μιλάμε για μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους ως συνώνυμο περικοπών και μείωσης παροχών. Εμείς θέλουμε να βελτιώσουμε την ποιότητα των παροχών, χτίζοντας ένα σύστημα προστασίας των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Πολλές από τις θυσίες πρέπει να χρηματοδοτηθούν τέτοιου είδους σχεδιασμούς, οι οποίοι θα στοχεύουν στην προστασία των εργαζομένων από τη μια πλευρά, αλλά από την άλλη, θα βελτιώνουν και την ποιότητα της εργασίας, δηλαδή την ανταγωνιστικότητα της Ιταλικής οικονομίας.

Είναι κοινή πεποίθηση ότι μετά το «όχι» στο Ευρωσύνταγμα, η ΕΕ περνά βαθεία θεσμική κρίση. Ποια είναι κατά την άποψή σας τα βήματα που πρέπει να γίνουν από δω και πέρα;

Η κρίση στην Ευρώπη είναι πολύ βαθιά. Πρέπει να θέσουμε σε λειτουργία την Ευρώ-

πη με συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες και να ξαναβάλουμε μπροστά το ζήτημα του Συντάγματος. Πρέπει να θυμίσουμε τις επιτυχίες της Ευρώπης (ενιαία αγορά, ενιαίο νόμισμα, διεύρυνση) και να βάλουμε νέους στόχους για την κοινωνική Ευρώπη, για τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης. Η Ευρώπη δεν αποτελεί μέρος των εθνικών προβλημάτων: είναι η κύρια και βασική λύση τους.

Θα προτείνουμε μια διαδικασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε τέσσερις φάσεις:

>2006-2007: Θα αναδείξουμε την ανάγκη μιας βαθιάς θεσμικής μεταρρύθμισης και θα καταθέσουμε προτάσεις στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου 2006.

>2007-2009: Να ξεκινήσει πάλι η διαδικασία, ώστε η Ευρώπη να αποκτήσει ένα δικό της Σύνταγμα.

>Το Σύνταγμα θα πρέπει να τεθεί σε πανευρωπαϊκό δημοψήφισμα συγχρόνως με τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2009.

>Να ασκήσουμε πολιτική προσέγγισης, φέρνοντας πιο κοντά τις μεγάλες με τις μικρές χώρες της Ένωσης.

Από την κρίση μπορούμε να βρούμε μάλλον με περισσότερη Ευρώπη, περισσότερη δημοκρατία, συμμετοχή, περισσότερα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα. Είναι απαραίτητος επιπλέον ο συντονισμός και η προσέγγιση των οικονομικών και φορολογικών πολιτικών, ξεκινώντας από τις χώρες της ζώνης του ευρώ που έχουν μεγαλύτερη ευθύνη για τη διαδικασία προσέγγισης των άλλων χωρών της Ε.Ε.

Η Ευρώπη, πρέπει να μπορεί να εγγυηθεί στο εσωτερικό της ομοιόμορφα κοινωνικά στάνταρ, να προάγει τα κοινωνικά δικαιώματα και την πάλη κατά του αποκλεισμού, ώστε να αποφευχθεί, ιδιαίτερα με τις διευρύνσεις, ένας ανταγωνισμός προς τα κάτω, ο οποίος θα υποβάθμιζε τα δικαιώματα και τις κατακτήσεις που ήρθαν μετά από μακρόχροτους και σκληρούς αγώνες. **M**

Ο Piero Fassino είναι από το 2001 Γενικός Γραμματέας και ηγέτης των Δημοκρατών της Αριστεράς, του μεγαλύτερου κόμματος της αντιπολίτευσης. Πρωτοεξελέγη βουλευτής το 1994 και υπήρξε υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου στην κυβέρνηση **D'Alema (1998-2000)** και υπουργός Δικαιοσύνης στην κυβέρνηση **Amato (2000-2001)**

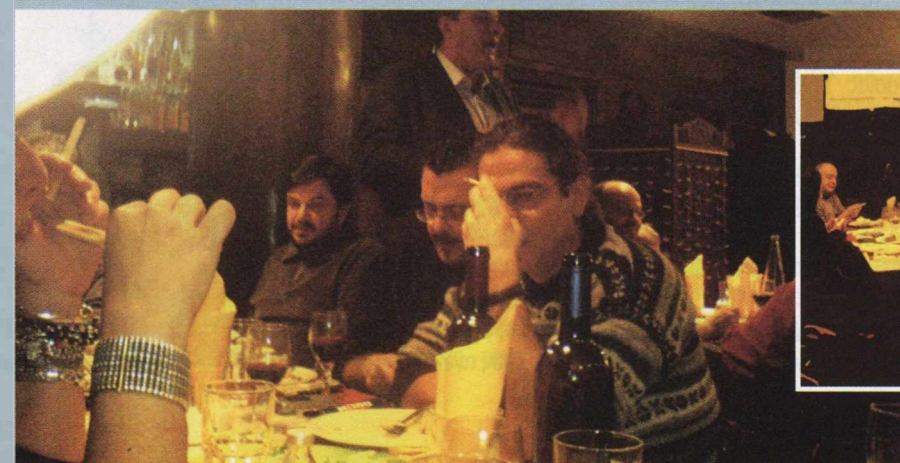

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ εκδηλώσεις

ΜΙΑ ΖΕΣΤΗ ΒΡΑΔΙΑ με εκπροσώπους του δημοσιογραφικού κόσμου οργάνωσε η «Μεταρρύθμιση» την Τρίτη 17 Ιανουαρίου, στο φιλόξενο ουζερί της Καρνεάδου. Δημοσιογράφοι από εφημερίδες, ραδιόφωνα και τηλεοράσεις που καλύπτουν το ρεπορτάζ του ΠΑΣΟΚ, καθώς και συνάδελφοι τους που ενδιαφέρονται για τις εξελίξεις στο χώρο της κεντροαριστεράς, συζητήσαν με τα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού και, φυσικά, δοκίμασαν τους πλούσιους μεζέδες και το πολύ καλό κόκκινο κρασί του καταστήματος.

ΜΙΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ νωρίτερα, στα γραφεία μας, κόπηκε η πίττα της «Μεταρρύθμισης». Τα μέλη της Συντακτικής, ο εκδότης και φίλοι του περιοδικού αντήλλαξαν ευχές για μια χρονιά χαρούμενη και «μεταρρυθμιστική».

κάθε
μέρα
πολίτης

ΜΜΕ και Δημοκρατία 22 Φεβρουαρίου

“ Πριν από κάποια χρόνια λέγαμε: δεν υπάρχει δημοκρατία χωρίς ελευθερία του Τύπου. Μήπως σήμερα μας απειλεί το τέλμα της λεγόμενης “πλεοιπτικής δημοκρατίας”;

Σε όλα τα αυταρχικά καθεστώτα οι κυβερνήσεις ελέγχουν τα ΜΜΕ. Μήπως στις σύγχρονες δημοκρατίες βιώνουμε μια αντιστροφή αυτών των ρόλων;

Τα ΜΜΕ είναι μια επιχειρηματική δραστηριότητα όπως άλλες ή μια εξουσία; Και αν ισχύει το δεύτερο, πως εφαρμόζονται και σ' αυτά οι κανόνες της δημοκρατίας;

Πότε τα ΜΜΕ εξυπηρετούν την δημοκρατία και πότε την απειλούν; Πότε είναι όπλο του ενεργού πολίτη και πότε εργαλείο χειραγώγησης της κοινής γνώμης; Πως μπορούμε να εξασφαλίσουμε το πρώτο και να αποτρέψουμε το δεύτερο; Μαζί θα το συζητήσουμε στις 22 Φεβρουαρίου 2006.

Οδυσσέας Βουδούρης
Πρόεδρος του ΚΜΠ

Το Σχέδιο Ανάν Η περιρρέουσα ατμόσφαιρα Εκδήλωση- Συζήτηση

Δευτέρα 6 Φεβρουαρίου στις 7 το βράδυ στο ξενοδοχείο «Τιτάνια»

Θα προβληθεί βίντεο του δημοσιογράφου Μακάριου Δρουσιώτη για την αντιμετώπιση που είχαν στην Κύπρο οι υποστηρικτές του ΝΑΙ στο Δημοψήφισμα.

Θα ακολουθήσει συζήτηση με τους:

Μακάριο Δρουσιώτη, Τάκη Χατζηδημητρίου, Μιχάλη Παπαγιαννάκη, Πάνο Μπεγλίτη, Νίκο Μπίστη.

Συντονίζει ο **Ριχάρδος Σωμερίτης**

info@metarithmisi.gr

2006

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Αποστρατιωτικοποίηση τώρα!

Μια πρόταση που πολλές φορές ψιθυρίζεται, αλλά ποτέ μέχρι τώρα δεν έχει συζητηθεί σοβαρά και αφορά την αποστρατιωτικοποίηση του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας και τον απεγκλωβισμό του από το σφιχτό εναγκαλισμό του Λιμενικού Σώματος, καταθέτουμε μέσα και από τη «Μεταρρύθμιση». Η «Μεταρρύθμιση» διαθέτει τις σελίδες της σε έναν σχετικό διάλογο, φιλοξενώντας ως εισαγωγικό σχόλιο ένα σύντομο κείμενό μας.

Σε όλον τον κόσμο, το Λιμενικό Σώμα αναπτύσσει τις δραστηριότητες ακτοφυλακής και ασφαλείας, στα πλαίσια των Υπουργείων με ευθύνη τη δημόσια τάξη. Στην Ελλάδα, οι εργαζόμενοι στο Λιμενικό Σώμα - παγκόσμιο παράδοξο - αποτελούν τα στελέχη που διαμορφώνουν (σε υπηρεσιακό και όχι μόνο επίπεδο) την πολιτική που αναφέρεται στην ακτοπλοΐα, στη ναυτιλία, στα λιμάνια και τελικά στις μεταφορές. Ταυτοχρόνως, το Σώμα αυτό είναι συγκροτημένο όπως τα Στρατιωτικά Σώματα και όχι όπως αυτά της Ασφάλειας. Είναι δεδομένες οι δυσκολίες ενός στρατιωτικού σώματος, που από τη φύση του πρέπει να λειτουργεί με τη διαταγή-εντολή του ανώτερου, να συμβάλλει με παρρησία ως επιστημονικό αλλά και πολιτικά βουλευόμενο όργανο σε επιλογές που επηρεάζονται καταλυτικά, σε εξαιρετικά σύντομο χρόνο, από τις κοινωνικό-οικονομικό-πολιτικές εξελίξεις.

Αυτό δε σημαίνει άρνηση της ύπαρξης εξαιρετικού επιστημονικού προσωπικού με ειδικευση σε τομείς όπως αυτούς που προαναφέραμε. Σημαίνει όμως ότι η έκφραση γνώμης, η διενέργεια έρευνας, η επιστημονική αναζήτηση, η αμφισβήτηση των δεδομένων, η αναζήτηση εναλλακτικών επιλογών, κ.λπ., υποκειται στους περιορισμούς που επιβάλλει η λειτουργικότητα ενός στρατιωτικού σώματος, με την ιεραρχική δομή και στο επίπεδο της έκφρασης γνώμης, άποψης, θέσης.

Πρότασή μας είναι η οργάνωση και ο προγραμματισμός της αποστρατιωτικοποίησης του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας και η στελέχυσή του με πολιτικό προσωπικό, επιστημονικό και διοικητικό.
Η ευχή για μεταρρυθμίσεις στο 2006». **Μ**

(η πρότασή μας
είναι
η οργάνωση
και στελέχωση
του Υπ.
Εμπορικής
Ναυτιλίας
με πολιτικό
προσωπικό)

*Ο Κώστας Χλωμούδης είναι
πανεπιστημιακός

Ιδεολογίες

70-83

Πολιτισμός
και Οικονομία

Γράφουν:

ΜΥΡΣΙΝΗ ΖΟΡΜΠΑ

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

ΘΑΝΟΣ ΜΙΚΡΟΥΤΣΙΚΟΣ

ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

84-85

αξίζουν
οι αξίες
της Αριστεράς;

Γράφει ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΟΥΤΣΑΚΗΣ

86-88

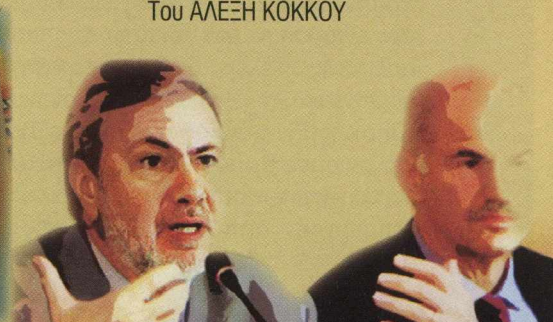
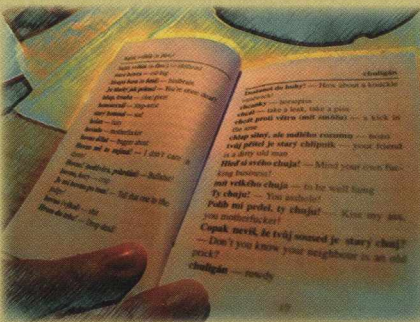
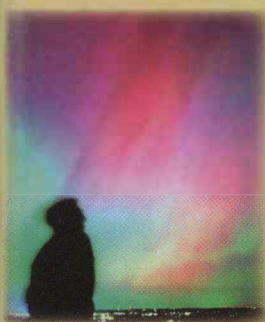
η «δεξιά»
παραχάραξη
της γλώσσας

Γράφει ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

90-91

η σημασία
της συμμετοχικής
πολιτικής
επιμόρφωσης

Του ΑΛΕΞΗ ΚΟΚΚΟΥ

ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ

της Μυρσίνης Ζορμπά*

03.50"

κουλτούρα και οικονομία

Η σχέση κουλτούρας και οικονομίας αποτελεί τις τελευταίες δεκαετίες αντικείμενο συζήτησης στο πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης, του πολιτιστικού τουρισμού, της αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, της πολιτιστικής βιομηχανίας. Συζητείται επίσης σε σχέση με την παρέμβαση του κράτους στον πολιτισμό και τις συνεργασίες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, όσον αφορά τα μεγάλα αναπτυξιακά προγράμματα της ΕΕ (Β' και Γ' ΚΠΣ), τις χρηματοδοτήσεις των αμιγώς κρατικών οργανισμών (θέατρα, ορχήστρες, κλπ), των ιδιωτικών ιδρυμάτων (μουσεία, οργανισμοί) και των καλλιτεχνικών σχημάτων.

Σε εθνικό επίπεδο, ο προβληματισμός κατευθύνεται ιδιαίτερα στην περιφερειακή ανάπτυξη, την απασχόληση, τις τεχνολογίες. Ξεχωριστή βαρύτητα κατέχει ο τομέας των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, τον οποίο, λόγω της ιδιαίτερης πολιτικής σημασίας του, ορισμένοι επιμένουν να διαχωρίζουν από τον πολιτισμό, αυτονομώντας τον. Ωστόσο, είναι χαρακτηριστικό ότι οι μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες τον εντάσσουν στο πλαίσιο της πολιτιστικής πολιτικής. Τέλος, διεθνείς οργανισμοί όπως η Ουνέσκο, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας αλλά και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (με αναφορά στην απελευθέρωση των οπτικοακουστικών υπηρεσιών), λειτουργούν στην κατεύθυνση της ρύθμισης

οικονομικών θεμάτων που αφορούν τον πολιτισμό. Είναι προφανές ότι η ίδια η κοινωνία της πληροφορίας και η λειτουργία του Διαδικτύου, με τον τεράστιο όγκο «περιεχομένου» που συνεισφέρει, οδηγούν σε ακόμη πιο σύνθετη και εντατική σχέση κουλτούρας και οικονομίας.

Τα παραπάνω υπονοούν απλώς τους τρόπους και τις διασυνδέσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν προσεγγίζουμε τη σχέση κουλτούρας και πολιτισμού, καθώς και το αναπόφευκτο αυτής της σχέσης.

Είναι γνωστό ότι η ένταξη της κουλτούρας, μετά το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου, στη λογική του διευρυνμένου πλαισίου του κεϋνσιανού κράτους πρόνοιας, οδήγησε στη γενικότερη αποδοχή της πολιτιστικής πολιτικής ως δημόσιας πολιτικής και, συνεπώς, στην εγγραφή της στον κρατικό προϋπολογισμό. Ακόμη και κυβερνήσεις με καθαρά φιλελεύθερη πολιτική δεν αρνήθηκαν εντέλει το κοινωνικό αίτημα παρέμβασης στον πολιτισμό. Μάλιστα, τα πολιτιστικά δικαιώματα αποτέλεσαν, με το πέρασμα των δεκαετιών, ένα διαρκώς διεκδικούμενο πεδίο με σημεία αναφοράς τον εκδημοκρατισμό της κουλτούρας (πρόσβαση και συμμετοχή), την διαφορετικότητα και την πολυπολιτισμικότητα.

Παράλληλα, παρατηρήθηκε ραγδαία ανάπτυξη της πολιτιστικής βιομηχανίας, που ανταποκρινόταν στην αυξανόμενη ζήτηση πο-

λιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών, ανάλογη της διεύρυνσης και διαφοροποίησης του κοινού, της κατανάλωσης λαϊκής κουλτούρας, της αύξησης του ελεύθερου χρόνου και της λειτουργίας της ιδιωτικής τηλεόρασης.

Έτσι, ενώ αρχικά, το ποσοστό του κρατικού προϋπολογισμού που προοριζόταν για την κουλτούρα, όσο μικρό κι αν ήταν, αποτελούσε σημαντικό ποσό σε σχέση με την αγορά και την ιδιωτική κατανάλωση, στη συνέχεια, η οικονομία της αγοράς του πολιτισμού κατέλαβε μακράν την πρώτη θέση. Αυτό συνέβη όχι μόνο στις ΗΠΑ, όπου ήδη από τη δεκαετία του '30 ο έντονα αναπτυσσόμενος πολιτιστικός ιδιωτικός τομέας, συνεπικουρούμενος από τα πανίσχυρα συνδικάτα, είχε λάβει θέση μάχης προκειμένου να εξασφαλίσει από την Πολιτεία εγγυήσεις ελεύθερης ανάπτυξης και ανταγωνισμού, αλλά και στην Ευρώπη, όπου η κρατική παρέμβαση ήταν διαρκώς παρούσα.

Σκιαγραφώντας το εύρος του οικονομικού ορίζοντα της κουλτούρας στην εποχή μας και της συνθετότητας των προβλημάτων που ανακύπτουν, διαπιστώνουμε μια ακόμη φορά την ανάγκη επεξεργασίας ενός σχεδίου διαρθρωτικών μέτρων που θα υπηρετούν την πολιτιστική πολιτική της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και την οικονομική διάσταση, τόσο εντός, όσο και εκτός συνόρων. Διότι, αν η πολιτιστική πολιτική μπορούσε στο παρελθόν να αναζητά τη στρατηγική της προστατευμένη σε μεγάλο βαθμό από τα σύνορα του έθνους-κράτους, κάτι τέτοιο είναι σήμερα ουτοπικό. Το μέσα και το έξω επικοινωνούν και συνδέονται πλέον αμφίδρομα. Γι' αυτό, όσοι μιλούν για πολιτιστική διπλωματία, θα πρέπει να γνωρίζουν καλά ότι βασικό της προαπαιτούμενο είναι, πριν απ' όλα, η χάραξη σοβαρής πολιτιστικής πολιτικής στο εσωτερικό της χώρας. Τι μπορείς να εξάγεις, αν δεν παράγεις. Το φυτώριο ανά-

... η κοινωνία της πληροφορίας οδηγεί σε ακόμα πιο εντατική σχέση κουλτούρας και οικονομίας...

πτυξης στο εσωτερικό της χώρας και η εξωστρέφεια των πολιτιστικών προτάσεων, αποτελούν αδιάσπαστο σύνολο, προκειμένου οι πιο δημιουργικές δυνάμεις του τόπου να επικοινωνήσουν με το κοινό τους και να ανοίξουν φτερά για πιο μακριά.

Σ 'αυτό το τεύχος φιλοξενούνται τρία κείμενα που ανικνεύουν τρεις βασικές όψεις της σχέσης οικονομίας και πολιτισμού. Ο Νίκος Χριστοδουλάκης αναφέρεται στον κρατικό προϋπολογισμό και τις πέραν του υπουργείου Πολιτισμού δαπάνες, που διαχειρίζονται άλλα υπουργεία. Αναλύει τις δυνατότητες συντονισμένης διαχείρισης και χρησιμοποίησης πολιτιστικών κριτηρίων, προκειμένου να υπάρξει μεγιστοποίηση του πολιτιστικού αποτελέσματος.

Ο Θάνος Μικρούτσικος, συνδέει την οικονομία και τις ευκαιρίες απασχόλησης με τον πολιτισμό, χρησιμοποιώντας επίσης άλλα ευρωπαϊκά επιτυχημένα παραδείγματα.

Η Λίνα Μενδώνη εκθέτει τα δεδομένα του Γ' ΚΠΣ για τον πολιτισμό και την πορεία των έργων ως σήμερα.

**Η Μυρσίνη Ζορμπά ήταν ευρωβουλευτής (2000-2004) και συμμετέχει στον τομέα Πολιτισμού του ΠΑΣΟΚ και στην επιτροπή Πολιτισμού του ΙΣΤΑΜΕ.*

Η οικονομία του πολιτισμού

Σκέψεις για μια αποτελεσματική χρηματοδότηση

Η οικονομία και ο πολιτισμός είναι δύο περιοχές δραστηριότητας φαινομενικά ανεξάρτητες, αλλά βαθύτατα ελκύνουσες η μια την άλλη. Για να έρθει στην επιφάνεια η «κρυμμένη» σχέση πάθους, θα διατυπώσω δύο ερωτήματα:

Άραγε, μπορούμε να αξιοποιήσουμε την εξέλιξη της οικονομίας, του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας, των επιχειρήσεων και των αγορών, για να διαμορφώσουμε ένα πιο εμπλουτισμένο και αποτελεσματικό πλαίσιο ενίσχυσης και στήριξης του πολιτισμού;

Άραγε, υπάρχει έδαφος και νόημα ο πολιτισμός μας να αξιοποιήσει την σύγχρονη εικόνα της Ελλάδας;

Είναι προφανές ότι η οικονομική ανάπτυξη της προηγούμενης δεκαετίας και, γενικότερα, η αντίληψη ότι είμαστε επιτέλους μια χώρα ενταγμένη στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, αυξάνει τη ζήτηση και αναζήτηση πολιτισμού από τους σημερινούς Έλληνες πολίτες. Από την πλευρά της προσφοράς πολιτισμού, η οικονομική ανάπτυξη ανοίγει δυνατότητες για πρωτοβουλίες. Ταυτόχρονα δημιουργεί ευκαιρίες για τη σχέση του οικονομικού πλούτου με τον πολιτισμό, είτε μέσω χορηγιών,

είτε μέσω επιχειρηματικών πρωτοβουλιών στο χώρο της τέχνης.

Όπως συμβαίνει με όλα τα αγαθά, έτσι και για τα πολιτισμικά αγαθά, το επίπεδο παραγωγής, κατανάλωσης, ποιότητας και συμμετοχής διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό με βάση την αντίστοιχη ζήτηση και προσφορά

Κράτος και πολιτισμός

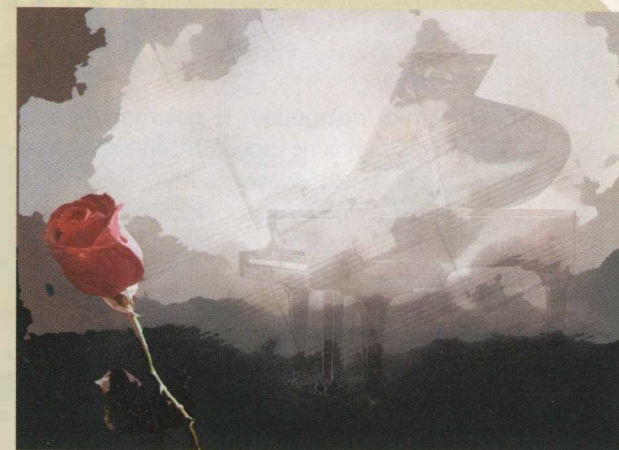
Υπάρχει μια στρέβλωση της πραγματικής εικόνας γύρω από το θέμα της κρατικής χρηματοδότησης του πολιτισμού. Αν κάποιος εξετάσει μεμονωμένα θέματα πολιτιστικής δραστηριότητας, θα οδηγηθεί στη διαπίστωση ανεπαρκούς χρηματοδότησής του. Σε επιμέρους τομείς, από τις κινηματογραφικές παραγωγές, τις θεατρικές παραστάσεις, τις εικαστικές τέχνες, τα βιβλία, θα κάνει αυτήν την εύκολη αλλά ταυτόχρονα και αποσπασματική διαπίστωση. Θα εκπλαγεί όμως εάν υπολογίσει αθροιστικά το σύνολο των πόρων κρατικής χρηματοδότησης για αρκετούς τομείς του πολιτισμού.

Όλοι σχεδόν που ασχολούνται με την πολιτική του πολιτισμού, προβάλλουν ως μείζονα στόχο την επίτευξη ενός επιπέδου δημόσιας χρηματο-

δότησης που θα έφτανε στο 1% των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού, όπως κατά μέσο όρο γίνεται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Δεν υπολογίζουν, όμως, έκτακτες χρηματοδοτήσεις, τις πολιτιστικές δαπάνες της αυτοδιοίκησης και τις κρατικές τραπεζικές χορηγίες. Ο συνυπολογισμός τους θα ανέβαζε το ποσοστό στο 2% του Κρατικού Προϋπολογισμού, επίπεδο που αποτελεί απληροίστερο όνειρο για οποιονδήποτε άλλο προϋπολογισμό ευρωπαϊκού κράτους. Στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους είχε γίνει μια συνολική καταγραφή από την οποία προκύπτει ότι η συνολική πραγματική δαπάνη του κράτους ανέρχεται περίπου στο 1,6% του Κρατικού Προϋπολογισμού, δηλαδή υπερέρχει κατά πολύ του αντίστοιχου μέσου όρου των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γιατί υπάρχει, όμως, αυτή η διαφορά; Τα κονδύλια που διαχειρίζεται το Υπουργείο Πολιτισμού ως κατεχόμενη αρμόδια φορέας, είναι (δυστυχώς) μόνο ένα κλάσμα του συνόλου. Άλλα υπουργεία και φορείς ενισχύουν κυρίως την κατανάλωση, αλλά και τις υποδομές ειδικών τομέων του πολιτισμού. Τα υπουργεία Παιδείας, Εσωτερικών, Εξωτερικών, Απασχόλησης, Άμυνας, αλλά σε κάποιο βαθμό και όλα τα υπόλοιπα, χρηματοδοτούν πλήθος πολιτιστικών δραστηριοτήτων, από αγάλματα

σε μια οργανωμένη κοινωνία... είναι αδιανόητο να λείπει η οικονομική πληροφόρηση για την αγορά πολιτισμού

στις πλατείες, λογοτεχνικά βιβλία στα σχολεία και θεατρικές παραστάσεις στους φαντάρους, έως την οργάνωση εκθέσεων, συναυλιών και εκδηλώσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Πού οδηγεί αυτό το φαινόμενο του κατακερματισμού; Πρώτα απ' όλα δεν κάνει εφικτή μια συντονισμένη κατανομή σε σχεδιασμένες προτεραιότητες, ώστε να μπορούν να χρηματοδοτηθούν δράσεις που θα αλλάζουν τα δεδομένα του πολιτισμού στη χώρα μας. Το κράτος ξοδεύει πολλά, αλλά δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει αποτελεσματικά πολιτισμικές παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας. Εκτός αυτού, υποβαθμίζεται η ποιότητα, επειδή η ισοπεδωτική ενίσχυση της κατανάλωσης του πολιτισμού συχνά μετατρέπει την πολιτισμική πολιτική σε ένα είδος κοινωνικής πρόνοιας. Διάφοροι παράγοντες και αμφιβόλου ποιότητας φορείς του πολιτισμού συντηρούνται από κρατικά κονδύλια, τα οποία θα έπρεπε να προορίζονται για την αναβάθμιση των υποδομών και της ποιότητας του πολιτισμού.

Όπως και σε πολλούς άλλους τομείς, μια ισοπεδωτική πολιτική ενίσχυσης δεν μπορεί τελικά να έχει ουσιαστικά αποτελέσματα. Για παράδειγμα, η καθιέρωση πριν από χρόνια της δωρεάν εισόδου των Ελλήνων στα μουσεία ως μέσο αύξησης της ζήτησης, δεν απέδωσε τα αναμενόμενα, ούτε κατ' ελάχιστο. Αυτή είναι μια αποτυχία ισοπεδωτικής εφαρμογής προνοιακών κριτηρίων

ΙΔΕΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

στην πολιτική πολιτισμού. Η πολιτική της καθ' ολοκληρίαν ενίσχυσης μιας πολιτιστικής δραστηριότητας είναι αποπροσανατολιστική, διότι ο κρατικός φορέας δεν έχει τη δυνατότητα να εκτιμήσει εάν πραγματικά έχει ενδιαφέρον ο πολίτης να καταναλώσει μια μορφή τέχνης.

Το φαινόμενο της ισοπεδωτικής ενίσχυσης, οδηγεί σε πληθωρισμό καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων. Οι Έλληνες φορολογούμενοι πληρώνουν ταινίες που δεν τις βλέπουν ούτε οι συγγενείς των πρωταγωνιστών, ενώ κρατικές υπηρεσίες αγοράζουν πίνακες που κανείς με στοιχειώδη αισθητική δεν θα κρεμούσε στο σπίτι του. Είναι φανερό ότι η κατακερματισμένη χρηματοδότηση δεν οδηγεί το καλλιτεχνικό στερέωμα της χώρας να γίνει πιο ανταγωνιστικό, να σταθεί δυναμικά στη διεθνή σκηνή. Για να το θέσω με οικονομικούς όρους, η πολυκεφαλή, πελατειακή, ασυντόνιστη και χωρίς αξιολόγηση κρατική χρηματοδότηση της ζήτησης έχει οδηγήσει σε εκτεταμένα φαινόμενα πολιτισμικής προσφοράς χαμηλής ποιότητας.

Για να αλλάξει το σημερινό πλαίσιο πρέπει να υπάρξει μια συντονισμένη κατανομή των δημοσίων πόρων για τον πολιτισμό, με κεντρική ευθύνη του Υπουργείου Πολιτισμού και με βάση μια συνολική αξιολόγηση, στην οποία θα λαμβάνεται υπ' όψιν, εκτός των άλλων, και το κριτήριο της ανταγωνιστικότητας όπως το διαμορφώνει η κοινωνία και τα αισθητικά και καλλιτεχνικά κριτήρια που έχουν όχι μόνο οι δημιουργοί, αλλά και οι καταναλωτές πολιτισμού.

Σε μια οργανωμένη κοινωνία, η οποία όλο και περισσότερο προσδιορίζει τη συμπεριφορά της με οικονομικούς όρους, είναι αδιανόητο να λείπει η οικονομική πληροφόρηση για την αγορά πολιτισμού, με τα στοιχεία κόστους – εισπράξεων, απτήρησης στην αγορά κ.λ.π.

Μπορεί βέβαια κάποιος να παρατηρήσει ότι έτσι θα «στραγγίσουν» ορισμένες πειραματικές μορφές τέχνης, οι οποίες πρέπει να έχουν χρηματοδοτική στήριξη χωρίς τη λογική του ανταγωνισμού. Αυτή η περίπτωση πρέπει να αξιολογείται με διαφορετικά κριτήρια, κατά τον ίδιο τρόπο που το κράτος χρηματοδοτεί καινοτομικές ιδέες. Μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τη χρηματοδότηση πειραματικών μορφών τέχνης ως ενίσχυση φυτάρων νέων πολιτισμικών δημιουργιών, με την προϋπόθεση της σοβαρότητας και της ποιότητας. Έτσι μπορεί να δοθεί μια ώθηση στα νέα καλλιτεχνικά ρεύματα, τα οποία αποτελούν το οξυγόνο της πολιτισμικής δραστηριότητας. Ο πολιτισμός δεν μπορεί να νοηθεί μόνο ως μια δραστηριότητα ανάδειξης του κληρονομημένου πλούτου, αλλά είναι πάνω απ' όλα ένα σύγχρονο κοινωνικό ρεύμα δημιουργίας, πειραματισμού.

Πολιτισμός και επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο ως χορηγοί. Σήμερα, η πολιτισμική χορηγία δεν αντικατοπτρίζει μόνο προσωπικές επιλογές και φιλίες. Οι επιχειρήσεις ενδιαφέρονται να έχουν κοινωνική παρουσία, να επιδεικνύουν κοινωνικό έργο, να αποδεικνύουν

**από την πλεύρα της
προσφοράς πολιτισμού. η
οικονομική ανάπτυξη ανοίγει
δυνατότητες για πρωτοβουλίες**

ότι λαμβάνουν υπ' όψιν τις αξίες τις οποίες ενστερνίζεται ο μέσος πολίτης. Εκτός όμως από το θεσμό των χορηγιών, οι επιχειρήσεις αποτελούν και ενδιαφερόμενους επενδυτές σε παραγωγή αγαθών και αξιοποίηση υποδομών του πολιτισμού.

Βέβαια, θα ήταν απαράδεκτο να εκχωρηθεί ένας ανεκτίμητης αξίας και συμβολικού περιεχομένου αρχαιολογικός χώρος σε μια επιχείρηση και να ταυτιστεί ένα μνημείο του πολιτισμού με μια επιχειρηματική δραστηριότητα. Υπάρχουν όμως στοιχεία και υποδομές του πολιτισμού, οι οποίες μπορούν να συνδυαστούν με επιχειρηματικές δραστηριότητες. Οι νέες τεχνολογίες (CD-ROM κ.ο.κ.), οι οποίες αξιοποιούν και διαδίδουν πολιτισμικά αγαθά, προσφέρονται για κάτι τέτοιο. Για παράδειγμα, ο «Μηχανισμός των Αντικυθήρων» που θεωρείται ότι για την εποχή του ήταν ένας ευφυής υπολογιστής, θα μπορούσε να γίνει παιχνίδι, χωρίς να προσβληθεί κανείς για τη χρήση η οποία γίνεται στο πολιτισμικό αντικείμενο.

Ένα άλλο ζήτημα αφορά τη χρήση πολιτισμικών υποδομών με κανόνες και κριτήρια. Αξίζει να δούμε τους χώρους «φιλοξενίας» των πολιτιστικών αγαθών ως χώρους όπου ο «χρήστης» της τέχνης συμμετέχει σε περισσότερες δραστηριότητες και απολαμβάνει εμπλουτισμένες υπηρεσίες. Η αξιοποίηση των υποδομών πολιτισμού μπορεί να προσελκύσει επιχειρηματικό ενδιαφέρον, περισσότερη κατανάλωση τέχνης, περισσότερες δυνατότητες για νέες επενδύσεις στον πολιτισμό και διεύρυνση της αγοράς. Είναι άραγε προτιμότερο να έχουμε έναν εγκαταλειμμένο πολιτισμικό χώρο, ή να δώσουμε την ευκαιρία αυτός ο χώρος να αξιοποιηθεί, να αναδειχθεί και να ρισκάρουμε την επιχειρηματική ανάμειξη στην εικόνα του πολιτισμικού δημιουργήματος; Σε πολλές περιο-

χές της χώρας υπάρχουν, π.χ., μικρές βυζαντινές εκκλησίες με εκπληκτικές αγιογραφίες και αξιόζηλευτη αρχιτεκτονική, αλλά δυστυχώς ετοιμόρροπες και ασυντήρητες. Είναι πράγματι αδύνατον να βρεθούν στο άμεσο μέλλον κρατικά κονδύλια για την αποκατάστασή τους. Θα ενοχλούσε αν μια τράπεζα, μια ναυτιλιακή εταιρεία ή ένα ξενοδοχείο, υιοθετούσαν μερικές εκκλησίες και τις λειτουργούσαν βάζοντας μια μικρή ταμπέλα με το όνομά τους στον περίβολο; Ένας μεθοδικός πειραματισμός προς αυτή την κατεύθυνση δεν θα έβλαπτε. Επίσης, αρκετά κάστρα, εάν συντηρηθούν κατάλληλα, θα μπορούσαν να είναι συνεδριακοί χώροι ή χώροι αναψυχής μέσα σε αυστηρά αισθητικά πλαίσια.

Οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν και στην ανάπτυξη ενός τομέα ο οποίος σήμερα ελάχιστα αξιοποιείται: ο συνδυασμός των πολιτιστικών αγαθών με άλλες υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα τουριστικές, μπορεί να δώσει ώθηση στη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών με όλες τις θετικές επιπτώσεις στη ζήτηση πολιτισμού, σε όλα τα επίπεδα.

**Ο Νίκος Χριστοδουλάκης είναι βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, πρώην υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών.*

ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ

του Θάνου Μικρούτσικου

05.15

Πολιτισμός, οικονομία και αναπτυξη ή...

πώς συνδέονται, η «κυρία Χάρι Πότερ»,
το Εδιμβούργο και η Πάτρα

Ο Πολιτισμός ως παράγων οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής προόδου, είναι ζωτικής σημασίας για όλους τους πολίτες ενός τόπου. Μήπως η σύνδεση του Πολιτισμού με την Οικονομία και την Ανάπτυξη είναι ικανή και αναγκαία υπόθεση για να υπάρξει στο μέλλον Πολιτισμός και Τέχνη;

Ζούμε στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και της φιλελευθεροποίησης της οικονομίας και ένα από τα θύματα, είναι ο Πολιτισμός. Αυτό συνέβη γιατί σε μεγάλο βαθμό και σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, ο Πολιτισμός και η σοβαρή Τέχνη στηρίχτηκαν κυρίως στις κρατικές επιδοτήσεις.

Δεν χρειάζεται να είναι κανείς προφήτης για να καταλάβει την καθοδική πορεία των κρατικών επενδύσεων στον πολιτισμό. Και, βεβαίως, αυτό είναι μέγα λάθος, γιατί ορισμένοι τομείς της Σοβαρής Τέχνης δεν αντέχουν στον ανταγωνισμό και την Ελεύθερη Αγορά - η Όπερα, για παράδειγμα, ή οι υποδομές κεντρικών Μουσείων και Αρχαιολογικών χώρων. Ό,τι δεν αντέχει, δε σημαίνει ότι πρέπει να πεθάνει, γιατί με αυτή τη λογική θα

πεθάνει και ο homo sapiens.

Αλλά ακριβώς επειδή υπάρχουν αυτοί οι κίνδυνοι, όσοι αγαπάμε τον Πολιτισμό δεν πρέπει να εξαντλούμαστε σε διαμαρτυρίες οι οποίες ελάχιστα, ή και τίποτα δε προσφέρουν. Αντίθετως, πρέπει να δουλέψουμε στην κατεύθυνση της ανάδειξης του αναπτυξιακού στοιχείου του Πολιτισμού. Με στόχους, σχέδια, προϋπολογισμούς, κερδοφόρους ισολογισμούς, χρονοδιαγράμματα.

Η αιτηματολογία (λίστα αιτημάτων), πέθανε. Ας δούμε τον Πολιτισμό ως την οικονομία του ελεύθερου χρόνου, που συνδέεται με τη βιομηχανία της ψυχαγωγίας. Ο κινηματογράφος, ειδικά το Hollywood, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί μια από τις βαρύτερες βιομηχανίες των ΗΠΑ. Τα εικαστικά - Χρηματιστήριο της Τέχνης, μια από τις σταθερότερες αξίες στον Τομέα των Επενδύσεων. Το βιβλίο - τελευταίο παράδειγμα η Τζόαν Ρόουλινγκ, η κυρία Χάρι Πότερ, που μέσα σε 15 χρόνια έγινε η δεύτερη πλουσιότερη γυναίκα της Μ. Βρετανίας, αλλά και μια από τις χρυσοφόρες κότες των βρετανικών εξαγωγών.

Στη Μουσική, τα παραδείγματα πολλά. Παρ'

ότι σήμερα η Δισκογραφική Βιομηχανία αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα, για δεκαετίες στις ΗΠΑ αλλά και στην Ευρώπη ήταν σημαντικός παράγοντας στην οικονομία. Τα εκατοντάδες εκατομμύρια units που πούλησαν οι Μπήτλς ή οι Rolling Stones, είναι αψευδής μάρτυρας. Αλλά και μεγάλοι συνθέτες όπως ο Μπιτόβεν ή ο Μότσαρτ, έχουν κάνει χιλιάδες εκδόσεις εκατομμυρίων δίσκων. Δεν είναι τυχαία κουβέντα ότι διαχρονικά, το εμπορικότερο προϊόν στη Μουσική είναι ο Μότσαρτ. Ακούγεται σαν βλασφημία, αλλά είναι ορθό.

Στον τομέα της Πολιτιστικής κληρονομιάς, η Ελλάδα με την Ιταλία διαχειρίζονται το 30% της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Εκτός από το κύρος, που αυτό το ίδιο είναι αξιοποιήσιμη διάσταση οικονομικά, θα αναφέρω τρεις τομείς της οικονομίας που σχετίζονται:

ότι δεν αντέχει, δε σημαίνει
ότι πρέπει να πεθάνει, γιατί
με αυτή τη λογική θα πεθάνει
και ο homo sapiens

...διαχρονικά, το
εμπορικότερο προϊόν στη
Μουσική είναι ο Μότσαρτ.
Ακούγεται σαν βλασφημία,
αλλά είναι ορθό

1 Πολιτιστικός Τουρισμός: Ο τουρισμός στη χώρα μας που μέχρι τώρα στηρίχτηκε σε μεγάλο βαθμό στο τρίπτυχο «λίγο κρασί, λίγο θάλασσα και τ' αγόρι μου», πρέπει να αναδιαταχθεί και να στηριχθεί ουσιαστικά στα μοναδικά μνημεία και εκθέματα των Μουσείων μας. Γιατί παρά την έλλειψη σχεδίου, η Ελλάδα αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης τουριστών σε παγκόσμιο επίπεδο και βρίσκεται στην 15η θέση της παγκόσμιας κατάταξης των τουριστικών προορισμών. Το 2000 είχαμε 12.164.000 επισκέπτες, από τους οποίους το 93,1 % έχει προέλευση από Ευρωπαϊκές χώρες - και συμμετοχή στο ΑΕΠ πάνω από 7%. Οι τουριστικές εισπράξεις, το 2000, ξεπερνούν τα 9 δις δολάρια. Το 83% των επισκεπτών προέρχεται από χώρες με υψηλό βιοτικό επίπεδο, κατά συνέπεια, επισκέπτες με ενδιαφέρον σε πολιτιστικές δραστηριότητες. Ας ληφθεί υπόψη η μοναδικότητα των τόπων όπως η Ολυμπία, η Πέλλα και η Βεργίνα, οι Μυκήνες, οι Δελφοί, το Άγιο Όρος. Πουθενά δε θα βρεις μαζί 12 Θεούς παρά μόνο στον Όλυμπο, μετά από μια μοναδική εμπειρία ορειβάσις. Εδώ, υπάρχει το περιθώριο για μεγάλα έργα με την έννοια της σύνδεσης τόπων και την ανάδειξη της αλυσίδας θέσεων ειδικού ενδιαφέροντος.

Τρίγωνο Πέλλας - Βεργίνας - Δίου, τρίγωνο Δελφών - Ολυμπίας - Αργολικής γης με κέντρο την Πάτρα, η μονοκρατορία του Μίνωα στην Κρήτη, τα νησιά του Κυκλαδικού πολιτισμού. Ο κατάλογος μακρύς.

Παρόλα τα προβλήματα και την έλλειψη σχε-

δίου, οι Αρχαιολογικοί χώροι και τα Μουσεία προσελκύουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών που για το έτος 2000 άγγιξε τα 8.5 εκατομμύρια (συνυπολογιζόμενου του εσωτερικού τουρισμού). Τα περιθώρια ανάπτυξης, αν υπάρξει στρατηγικό σχέδιο, είναι μεγάλα.

2 Συνεδριακός τουρισμός: Το παράδειγμα της Βαρκελώνης, νωπό: Αξιοποίηση των Ολυμπιακών Ακινήτων. Κατάλληλες επιλογές και θέσεις ανάλογα με το περιεχόμενο κάθε συνεδρίου. Κως, νησί του Ιπποκράτη -ιατρικά συνέδρια, Στάγειρα-Μιέζα, πατρίδα του Αριστοτέλη - φιλοσοφικά συνέδρια. Παραδείγματα άπειρα.

3 Νέες τεχνολογίες και Πολιτισμός: Τα πνευματικά δικαιώματα που κατέχει η χώρα στον τομέα της Πολιτιστικής κληρονομιάς και η αξιοποίησή τους στην κατεύθυνση των νέων τεχνολογιών, θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα θαύμα.

Η αγορά αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών κινείται τα τελευταία δέκα χρόνια διεθνώς με αυξητικούς ρυθμούς. Από έρευνες, προκύπτει ότι 3 στους 10 επισκέπτες Μουσείων και Αρχαιολογικών χώρων, θα έδιναν μέχρι 50% παραπάνω από τα χρήματα που στοιχίζει το εισιτήριο εισόδου αν είχαν πρόσβαση σε προηγμένες υπηρεσίες. Με βάση διεθνή στατιστικά, προκύπτει ότι 1 στους 2 επισκέπτες διατίθεται να ξοδέψει κατά μέσο όρο 25 ευρώ για να αγοράσει αναμνηστικά από την επίσκεψή του.

Σημαντική αγορά δημιουργείται ακόμη από την καινοτόμο προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τα έργα αυτά αφορούν ψηφιακές τεχνολογίες και εφαρμογές για να αναπαραστήσουν σημαντικά θεματικά σύνολα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η On-line παροχή πολιτιστικού περιεχομένου, αποτελεί επίσης μια κατηγορία υπηρεσιών και προϊόντων που μπορεί να αποφέρει έσοδα. Έρευνες αποτυπώνουν μια αγορά εντός της ΕΕ που πλησιάζει τα 6 δις ευρώ.

Πέρα από την Πολιτιστική κληρονομιά, θα ήθε-

**πουθενά δε θα βρεις μαζί
12 θεούς παρά μόνο
στον Όλυμπο, μετά από μια
μοναδική εμπειρία ορειβάσις**

λα να αναφερθώ σε πόλεις που χάρη σε θεσμούς που αφορούν τη σύγχρονη τέχνη, κατόρθωσαν να γίνουν γνωστές παγκοσμίως και να αναπτυχθούν. Με σχέδιο, με υποδομές, μακριά από λαϊκισμούς και συντηρητικές νοοτροπίες.

Μπιλμπάο, Εξ αν Προβάνς, Αβινιόν, Κάσελ, Μονπελιέ και πάνω από όλα, Εδιμβούργο. Το Εδιμβούργο, μια ωραία πόλη της Σκωτίας αλλά χωρίς τα στρατηγικά πλεονεκτήματα λ.χ. της Πάτρας, ξεκίνησε ένα φεστιβάλ το 1947. Στις αρχές του '60, οι τοπικοί παράγοντες αντιλήφθηκαν το θησαυρό και ανέπτυξαν το Φεστιβάλ που από το '70 θεωρείται το σημαντικότερο της Μ. Βρετανίας. Έκλεισαν συμφωνία με την Κυβέρνηση, βάσει ενός σχεδίου επενδύσεων. Το 1980, το Φεστιβάλ αποκτούσε παγκόσμια αίγλη και θεωρείτο το καλύτερο στο είδος του στην Ευρώπη. Συνέταιροι σε όλες τις υποχρεώσεις Κυβέρνηση-Δήμος-Ιδιω-

τικοί Φορείς, με το κοινό να συμπαραστέκεται με φανατισμό σε αυτή την οργανωμένη προσπάθεια. Η ανοδική πορεία συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Το Φεστιβάλ διαρκεί 21 ημέρες. Το Εδιμβούργο έχει 450.000 κατοίκους. Στη διάρκεια του Φεστιβάλ, ο καθημερινός αριθμός των επισκεπτών αγγίζει το ένα εκατομμύριο. Συνολικά, 21 εκ. διαμονές, με έσοδα στην πόλη πάνω από 5 δις ευρώ.

Τι γίνεται με την Πάτρα ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης; Όταν πήραν το χρίσμα πόλεις όπως το Παρίσι ή το Βερολίνο, ο θεσμός είχε κυρίως συμβολική σημασία, αφού οι πόλεις αυτές είναι πολιτιστικά κέντρα παγκόσμιας εμβέλειας. Ο θεσμός άρχισε να αποκτά ουσιαστική σημασία με τις μικρότερες πόλεις. Κάθε πόλη ερχόταν αντιμέτωπη με την πρόκληση να ξεπεράσει τα οροθετημένα της σύνορα και να αποκτήσει πολιτιστικούς θεσμούς και υποδομές, κερδίζοντας ρόλο στον Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Χάρτη.

Το στοίχημα για την Πάτρα είναι ακόμα μεγαλύτερο, αφού καλείται να συνδέσει την ανάπτυξη της με τον πολιτισμό. Και μπορεί να το κερδίσει, αφού διαθέτει πλεονεκτήματα στρατηγικής σημασίας.

Η Πάτρα, βρίσκεται γεωγραφικά στο κέντρο ενός τριγώνου με κορυφές τους Δελφούς, την Ολυμπία και την Αργολική γη (Αργος, Μυκήνες, Επίδαυρος) - τρεις από τους πιο φημισμένους ιστορικούς χώρους παγκοσμίως. Από το λιμάνι της διέρχονται ετησίως ενάμισι εκ. Έλληνες και ξένοι, χωρίς προς το παρόν να σταματούν ούτε για

**πρέπει να δουλέψουμε
για την ανάδειξη
του αναπτυξιακού στοιχείου
του Πολιτισμού.
Με στόχους, σχέδια,
κερδοφόρους ισολογισμούς,
χρονοδιαγράμματα**

μία ώρα. Επιπλέον, εκατομμύρια άνθρωποι διέρχονται από τη γέφυρα Ρίου-Αντιρίου. Μπορεί η Πάτρα να αξιοποιήσει όλον αυτόν τον κόσμο που κινείται εντός της; Μπορεί! Αρκεί να διαμορφώσει ένα πολιτιστικό πρόσωπο ικανό να προσελκύει επισκέπτες ως τόπος προορισμού, ή έστω, ενδιάμεσης στάσης. Άρα, πρέπει να διαμορφώσει θεσμούς με διεθνή εμβέλεια, που θα εγγραφούν στον ευρωπαϊκό πολιτιστικό χάρτη.

Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα διατυπώθηκε σε ενότητες με αυτήν ακριβώς τη φιλοσοφία. Για να κερδηθεί το στοίχημα, πρέπει αυτοί που θα κρατήσουν τις τύχες της πόλης στα χέρια τους στο μέλλον, αλλά και όλοι μας, να βοηθήσουμε ώστε η πόλη να μετατρέψει τα στρατηγικά πλεονεκτήματα από αδρανή, σε ενεργά.

Πολιτισμός και Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης

Η σχέση του Πολιτισμού με τους προερχόμενους από την Ευρωπαϊκή Ένωση οικονομικούς πόρους, είναι αρκετά πρόσφατη και σε κάθε περίπτωση, πολύ νεότερη από τη σχέση που αναπτύχθηκε με άλλες τομεακές πολιτικές, από την έναρξη της εισροής ευρωπαϊκών κονδυλίων στη χώρα μας. Η παρουσία του τομέα του Πολιτισμού στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, αλλά και στο Α' ΚΠΣ (1989-1994), ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτη.

Η πρώτη συστηματική προσπάθεια ουσιαστικής παρέμβασης στο χώρο του Πολιτισμού, με τη διαμόρφωση μιας συγχρηματοδοτούμενης από την Ε.Ε. διαρθρωτικής πολιτικής, συγκεκριμενοποιήθηκε στο υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Τουρισμός-Πολιτισμός» του Β' ΚΠΣ (1994-1999), το οποίο πλαισιώθηκε και συμπληρώθηκε από δράσεις και έργα που εντάχθηκαν στα 13 Επιχειρησιακά Περιφερειακά Προγράμματα, στο Ταμείο Συνοχής και στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες της ίδιας περιόδου. Μέσω αυτών των χρηματοδοτικών σχημάτων εκτελέστηκαν σε εθνικό και τοπικό επίπεδο 278 έργα, συνολικού προϋπολογισμού περίπου 140 δισεκατομμυρίων δραχμών, έναντι των 10 τρις δραχμών του συνολικού προϋπολογισμού του Β' ΚΠΣ.

Η αποτίμηση του συνολικού έργου, καταδεικνύει ότι με τις παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν, είτε στο πεδίο της πολιτιστικής κληρονομιάς, με

έργα μουσείων, συντήρησης και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, είτε στο πεδίο του σύγχρονου πολιτισμού, με την κατασκευή βασικών πολιτιστικών υποδομών, καλύφθηκε ένα μικρό μόνο μέρος των πραγματικών και κρίσιμων ποσοτικών και ποιοτικών αναγκών του τομέα, αν μάλιστα συνεκτιμηθεί και η παράμετρος ότι τόσο το Πρόγραμμα «Τουρισμός-Πολιτισμός», όσο και τα αντίστοιχα μέτρα των ΠΕΠ, ενδιαφέρονταν κυρίως για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος και όχι για τον ίδιο τον Πολιτισμό.

Αυτό όμως που θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα είναι ότι ήταν η πρώτη φορά που το Υπουργείο Πολιτισμού και οι Υπηρεσίες του, ανεπαρκώς στελεχωμένες, είχαν να διαχειριστούν ένα πρωτόγνωρο σε ύψος ποσόν, αν μάλιστα συγκριθεί με το ετήσιο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων το οποίο κυμαινόταν από 4 έως 12 εκ. ευρώ - και να εκτελέσουν ένα πρωτοφανές για τα δεδομένα τους σε μέγεθος πρόγραμμα. Το εγχείρημα πέτυχε απολύτως. Η απορροφητικότητα των πόρων ξεπέρα-

σε το 100%, το ΥΠ.ΠΟ. και ιδιαίτερα η Αρχαιολογική Υπηρεσία στο σύνολό της, απέδειξαν ότι μπορούν να ανταπεξέρχονται σε γραφειοκρατικές απαιτήσεις και χρονοδιαγράμματα, σε διοικητικές υποχρεώσεις, σε επιστημονικό μόχθο και να φέρουν σε πέρας έργα σύνθετα και δύσκολα, επιτυγχάνοντας υψηλή ποιότητα και χρηστή οικονομική διαχείριση.

Με δεδομένα την ευνοϊκή για την πολιτιστική ανάπτυξη διατύπωση του Κοινοτικού Κανονισμού του 1999, τα θετικά αποτελέσματα της

**η εικόνα στον άξονα του
σύγχρονου πολιτισμού
προκαλεί σοβαρές ανησυχίες.
Ένα μόνο χρόνο πριν από τη
λήξη της προγραμματικής
περιόδου, η απορροφητικότητα
του φτάνει μόλις στο 6%.**

Β' Προγραμματικής Περιόδου και κυρίως, την έμπρακτα εκπεφρασμένη πολιτική βούληση της τότε κυβέρνησης να επενδύσει στον Πολιτισμό, δημιουργείται στο Γ' ΚΠΣ (2000-2006) για πρώτη φορά ως αυτοτελής τομέας διαρθρωτικής παρέμβασης στο χώρο, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός», προϋπολογισμού 590,4 εκ. ευρώ. Παράλληλα, από τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα διασφαλίστηκαν πόροι της τάξεως περίπου των 500 εκ. ευρώ για δράσεις και έργα Πολιτισμού.

Η ενδιάμεση αξιολόγηση του συνόλου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων στα τέλη του 2003, θα κατατάξει το Πρόγραμμα «Πολιτισμός» πρώτο, με βαθμολογία 9,7/10. Απτή επιβράβευση των προσπάθειών όλων των εμπλεκόμενων είναι η αύξηση του προϋπολογισμού του Προγράμματος σε 675,4 εκ. ευρώ. Η εικόνα των διαθέσιμων για τον Πολιτισμό πόρων, συμπληρώνεται με επιπλέον 110 εκ. ευρώ δια του Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας», 53 εκ. από το Πρόγραμμα «Επαγγελματική Κατάρτιση και Απασχόληση» και περίπου 50 εκ. από Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Αποτελέσματα των ανωτέρω είναι ένα πρωτοφανές για τα μέχρι τότε δεδομένα του Πολιτισμού χρηματοδοτικό μέγεθος 1,3 δις ευρώ περίπου.

Η βασική αντίληψη που διήπε την πολιτιστική πολιτική ήταν η παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στον Πολιτισμό της κοινωνίας των 3/3 και στο στόχο αυτό κατέτεινε πλήθος δράσεων, έργων και ενεργειών. Η στρατηγική του τομέα σχεδιάστηκε σε δύο βασικούς άξονες προτεραιότητας, την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη του σύγχρονου πολιτισμού - και έθεσε δυο γενικούς στόχους, την ισόρροπη διαρθρωτική παρέμβαση στους δυο άξονες και την άρση των περιφερειακών ανισοτήτων σε όρους προσφοράς και ζήτησης των πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Έθεσε επίσης τέσσερις ειδικότερους, την αναβάθμιση και

τον εκσυγχρονισμό της πολιτιστικής προσφοράς, την τόνωση της πολιτιστικής ζήτησης, την ενίσχυση της πολιτιστικής υποδομής και την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών ενημέρωσης και πληροφόρησης.

Στον Άξονα Ι υπήχθησαν δυο μέτρα. Το πρώτο αφορά στα μουσεία, στην αναβάθμιση των υφισταμένων και στη δημιουργία νέων υποδομών, στην παρουσίαση των εκθέσεων σύμφωνα με τις σύγχρονες μουσειακές και μουσειολογικές αντιλήψεις, στην ανάπτυξη της εκπαιδευτικής τους διάστασης, στην προσέλκυση επισκεπτών, στην ένταξή τους στην καθημερινή ζωή. Το δεύτερο μέτρο αφορά στην προστασία, στη συντήρηση και ανάδειξη μνημείων, μνημειακών συνόλων και αρχαιολογικών χώρων, στην εκπαιδευτική και ψυχαγωγική, με την αρχαία έννοια του

παροχή ίσων ευκαιριών πρόσβασης στον Πολιτισμό της Κοινωνίας των 3/3

όρου, διάστασή τους, στην κοινωνικοποίηση τους. Τα δυο μέτρα του Άξονα ΙΙ αφορούν στη δημιουργία βασικών υποδομών για τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία και έκφραση.

Στο πλαίσιο αυτό υλοποιούνται σήμερα περισσότερες από 300 μείζονες παρεμβάσεις, οι 260 από τις οποίες είχαν ενταχθεί ως τον Μάρτιο του 2004 σε όλη την Επικράτεια. Παράλληλα, ένα απόθεμα ώριμων έργων επιτρέπει σήμερα στο Υπουργείο Πολιτισμού να προχωρεί σε νέες εντάξεις, αξιοποιώντας 130 εκ. ευρώ, τα οποία δόθηκαν από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών στο ΥΠ.ΠΟ. ως υπερδέσμευση, λόγω της ικανοποιητικής πορείας του Προγράμματος. Πολλά είναι τα έργα που έχουν ήδη ολοκληρωθεί και παραδοθεί. Με την ολοκλήρωση του συνόλου των έργων, ο πολιτιστικός χάρτης της χώρας τροποποιείται απολύτως, ενώ η συμβολή του Πολιτισμού στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος, στην ενίσχυση της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, είναι κρίσιμη και καθοριστική.

Η εικόνα της απορρόφησης των κονδυλίων είναι απολύτως ικανοποιητική και ξεπερνά τον συ-

νολικό μέσο όρο του ΚΠΣ, ως προς τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, τόσο στα έργα που είναι ενταγμένα στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, όσο και στα ΠΕΠ. Ιδιαίτερα στα έργα που εκτελούνται σε αρχαιολογικούς χώρους και επί μνημείων, το ποσοστό απορροφητικότητας ξεπερνά το 65%, αποδεικνύοντας ότι η μέθοδος της αυτεπιστασίας, η οποία ενισχύθηκε θεσμικά το 2001, όχι μόνον εγγυάται την επιστημονικά τεκμηριωμένη επέμβαση στο μνημειακό απόθεμα και την ποιοτική εκτέλεση των έργων με τον συνεχή επιστημονικό επιτόπιο έλεγχο, αλλά διασφαλίζει τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και χρηστή διαχείριση.

Αντίθετα, η εικόνα στον άξονα του σύγχρονου πολιτισμού προκαλεί σοβαρές ανησυχίες, καθώς ένα μόνο χρόνο πριν από τη λήξη της προγραμματικής περιόδου, η απορροφητικότητά του φτάνει μόλις στο 6%, ενισχύοντας τις επιφυλάξεις για τη δυνατότητα επίτευξης του στόχου του ν+2 για το 2006 και το 2007. Οι συνέπειες μιας ενδεχόμενης αδυναμίας εκτέλεσης του προγράμματος σήμερα, δε θα σημαίνουν απλώς την απώλεια πόρων για τον Πολιτισμό. Θα σημαίνουν την απώλεια μιας μεγάλης ευκαιρίας να αναδειχθεί το πολιτιστικό πρόσωπο της σύγχρονης Ελλάδας και να ενισχυθεί η σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία, όχι μόνο στα μητροπολιτικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου συγκεντρώνεται το κύριο μέρος των υποδομών, αλλά και στην περιφέρεια, αφού βασικές υποδομές, όπως το Λυρικό Θέατρο

η Κυβέρνηση πρέπει να αποδείξει εμπράκτως ότι ο Πολιτισμός αποτελεί πράγματι προτεραιότητά της

Κέρκυρας, το Μέγαρο Χορού Καλαμάτας, τα Συνεδριακά Κέντρα του Ηρακλείου και της Κομοτηνής, αφορούν σε όλη την Επικράτεια.

Η αναθεώρηση γενικά του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, επέφερε την αναθεώρηση και του Ε.Π. «Πολιτισμός». Το σχέδιο αναθεώρησης της κυβέρνησης, καθώς έχει τις ίδιες στρατηγικές επιδιώξεις με τον αρχικό σχεδιασμό, καταδεικνύει ότι τόσο ο σχεδιασμός, όσο και η διαπραγμάτευση της περιόδου 1998-2000, υπήρξαν ιδιαίτερα επιτυχείς, εύστοχοι και εξασφάλισαν πολύ σημαντικούς πόρους. Στον μεθοδικό και εύστοχο αρχικό σχεδιασμό και στην εργώδη προσπάθεια των Υπηρεσιών του Υπουργείου, οφείλεται και η αύξηση του ποσοστού απορρόφησης το 2004 και το 2005, για το οποίο τόσο επαιρείται η κυβέρνηση. Οι ασχολούμενοι, έστω και στοιχειωδώς, με την εκτέλεση έργων, γνωρίζουν ότι η δυναμική τους αναπτύσσεται σταδιακά, για να φτάσει στην κορύφωσή της λίγο διάστημα πριν από την ολοκλήρωσή τους.

Είναι φανερό ότι το μεγάλο στοίχημα για τη σημερινή πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, της οποίας, ας μην λησμονούμε ότι προΐσταται ο Πρωθυπουργός, είναι όχι απλώς και μόνον η διασφάλιση των «κεκτημένων», αλλά και η ενίσχυση του τομέα του Πολιτισμού, όπως έγινε από την κυβέρνηση Σημίτη στα πλαίσια της διαπραγμάτευσης και του σχεδιασμού του ισχύοντος κοινοτικού πλαισίου, με ισχυρό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και περισσότερους πόρους κατά την προσεχή Προγραμματική Περίοδο 2007-2013. Για την Κυβέρνηση, είναι η μεγάλη ευκαιρία να αποδείξει εμπράκτως ότι ο Πολιτισμός αποτελεί πράγματι προτεραιότητά της. Οι Κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ έχουν ανεβάσει τον πήχη!

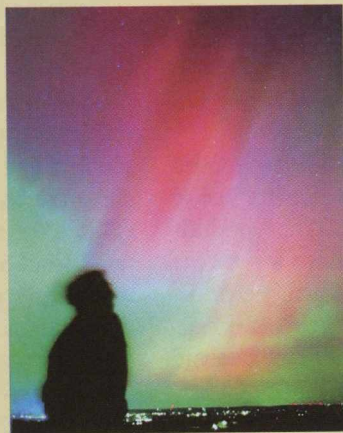
** Η Λίνα Μενδώνη είναι πρώην ΓΓ του υπουργείου Πολιτισμού*

Αξιίζουν οι αξίες της Αριστεράς;

Πριν από λίγο καιρό κυκλοφόρησε το βιβλίο του Ευκλείδη Τσακαλώτου «Οι αξίες και η αξία της Αριστεράς». Ένα αντι-εκσυγχρονιστικό δοκίμιο για την οικονομία και την κοινωνία» (Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική). Βρήκα το βιβλίο εξαιρετικά ενδιαφέρον, παρότι διαφωνώ με τα περισσότερα από όσα λέει. Και το βρήκα εξαιρετικά ενδιαφέρον όχι γιατί ταράζει τα νερά ή γιατί προκαλεί σε σκέψη. Αλλά γιατί σε μια εποχή που πολλοί κάνουν λόγο για το τέλος των οραμάτων, ο Τσακαλώτος πιάνει τον ταύρο από τα κέρατα. Το θέμα είναι αν τον βαστά μέχρι το τέλος. Αν, με άλλα λόγια, η λύση που ψάχνει δε βρίσκεται στις αξίες της Αριστεράς αλλά στις αξίες της Κεντροαριστεράς.

Πολλοί θα διαρωτηθούν: η πολιτική εμπνέεται από αξίες; Και πού πάει η ανάλυση της πραγματικότητας; Η πολιτική, δε συρρικνώνεται έτσι στην ηθική;

Ο εκσυγχρονισμός δεν αποτελεί αβασάνιστη προσαρμογή στην πραγματικότητα, μηχανική αντανάκλαση της λαϊκής βούλησης

Αυτό ακριβώς είναι που αρνείται ο Τσακαλώτος. Ναι μεν δέχεται ότι οι αξίες έχουν φθαρεί λόγω της αναξιοπιστίας του πολιτικού λόγου, της σύνδεσής τους με το μυστικισμό, τον εθνικισμό ή την ηθικολογία. Ναι μεν αναγνωρίζει την αναγκαιότητα θεωριών περί των κοινωνικών δομών.

Από την άλλη όμως, καταγράφει την κατάρρευση του επιστημονισμού: σε πείσμα των υποστηρικτών της αξιακής ουδετερότητας των επιστημών, η πρακτική ή τα συμφέροντα των ανθρώπων δε μπορούν καν να νοηθούν ερήμην των αξιών με τα οποία έχουν επενδυθεί. Παράλληλα, παίρνει στα σοβαρά την ίδια την πολιτική πρακτική: ο αγώνας, π.χ., για τη δημοκρατία, κάνει το νόημά του αν οι πολίτες δε θεωρηθούν υποκείμενα που πείθονται και πείθονται ως προς το αν αυτό που επιδιώκουν αξίζει τον κόπο.

Ο Τσακαλώτος επιστρατεύει λοιπόν και το ηθικό περιεχόμενο της μαρξικής διδασκαλίας, καλεί δε την Αριστερά σε ανάκτηση της ηγεμονίας - και δη στο πεδίο των αξιών - όπως, κατ' αυτόν, έκανε η Δεξιά τα τελευταία χρόνια. Προκειμένου δε η Αριστερά να επιτύχει κάτι τέτοιο, πρέπει να πατά σε γερά θεμέλια: σε μια προοπτική αναστοχασμού μας καλεί να εξετάσουμε τις αξίες που κάνουν την Αριστερά αξία να υποστηριχθεί, ή καλύτερα, μια αριστερή πρόταση αξία να υιοθετηθεί.

Ως εδώ το εγχείρημά του μου φαίνεται αυτονόητο - και τολμηρό (ο κοινός νους και η τόλμη ενίοτε συμβαδίζουν!). Από εδώ και κάτω όμως είναι που έχω επιφυλάξεις. Για να δείξει ποια είναι η αξία της Αριστεράς, ο Τσακαλώτος κάνει δυο κινήσεις. Κίνηση πρώτη: οριοθετεί την Αριστερά από το εκσυγχρονιστικό ρεύμα, την Κεντροαριστερά - μόνο η Αριστερά δίνει πράγματι τη μάχη των αξιών. Κίνηση δεύτερη: παραθέτει τις αξίες που θεμελιώνουν την αξία της Αριστεράς και ελέγχει πώς μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη. Πιστεύω ότι αποτυγχάνει και στις δυο κινήσεις.

Θα αρχίσω με τη δεύτερη. Ο Τσακαλώτος συνδέει την Αριστερά με αξίες όπως η κοινότητα, η συμμετοχή, η ισότητα (του αποτελέσματος). Το πρόβλημα είναι ότι οι αξίες αυτές μπορούν να νοηθούν με πολλούς τρόπους: η κοινότητα μπορεί να καταπιέζει τους δι-αφωνούντες, η συμμετοχή να στηρίζεται στον εξαναγκασμό, η ισότητα να οδηγεί σε ομοιομορφία. Αν τέτοιοι κίνδυνοι είναι υπαρκτοί, η αξία της Αριστεράς φαντάζει σαθρή.

Ας μη βιαστούμε όμως να τον ψέξουμε. Πιστεύω ότι δεν τον παρερμηνεύω αν δεχθώ ότι θα αναγνώριζε την αξία μιας πολιτικής θεωρίας που θα προσπα-

θήσει να εναρμονίσει τις αξίες αυτές. Κάτι τέτοιο όμως δεν αρκεί: η εναρμόνιση είναι τυπική λύση. Προκειμένου να αποκτήσει έρμα, η θεωρία πρέπει να επεκταθεί σε ορισμένες αξίες που δε φαίνεται να έχουν τόση σημασία στο σχήμα του. Κυρίως δε στην αυτονομία. Μια πολιτική θεωρία δε μπορεί να αγνοήσει τις αρνητικές ελευθερίες, διότι αυτές είναι ίσως το μόνο πράγμα ως προς την αξία του οποίου θα συμφωνούσαμε όλοι: ταυτόχρονα όμως δε μπορεί να μην τους προσδώσει αυξημένο ειδικό βάρος - ειδάλλως χάνουν το νόημά τους. Με άλλα λόγια: οι αξίες της Αριστεράς καθίστανται πραγματικά αξίες να υιοθετηθούν αν -και μόνο αν- ληφθεί σοβαρά υπόψη η αξία της αυτονομίας.

Αν όμως είναι έτσι, η συζήτηση μετατίθεται σε άλλο πεδίο: το πεδίο του πολιτικού φιλελευθρισμού. Δηλαδή, μετατίθεται στο πεδίο από όπου αντλεί πλέον τις ιδέες της η Κεντροαριστερά. Σε πείσμα όσων υποστηρίζει ο Τσακαλώτος με την πρώτη πλέον κίνησή του, είναι μάλλον αδόκιμο να ανάγεται ο εκσυγχρονισμός σε μια αφέλη λαϊκή κοινωνιολογία: ο εκσυγχρονισμός δεν αποτελεί αβασάνιστη προσαρμογή στην πραγματικότητα, μηχανική αντανάκλαση της λαϊκής βούλησης. Αντίθετα, αν κάτι υποστηρίζει και έτσι συνδέεται με τις αρχές του Διαφωτισμού, είναι ότι ο άνθρωπος, κάθε άνθρωπος, πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αυτόνομο ον.

Από κει και πέρα, τονίζει, αρχίζει ο κατήφορος του αυταρχισμού και του πατερναλισμού. Το ερώτημα λοιπόν που θέτει είναι το εξής: θέλει η Αριστερά να ξαναγίνει αυταρχική;

Οι αξίες της Αριστεράς καθίστανται πραγματικά αξίες να υιοθετηθούν αν -και μόνο αν- ληφθεί σοβαρά υπόψη η αξία της αυτονομίας

* Ο Βασίλης Βουτσάκης είναι πανεπιστημιακός Δρ. Φιλοσοφίας του Δικαίου

Η «δεξιά» παραχάραξη της γλώσσας

Αν η παραποίηση της ιστορίας και η διαστρέβλωση της αλήθειας χαρακτηρίζουν απολυταρχικές συμπεριφορές που απαντώνται σε αντιδημοκρατικά καθεστώτα, τότε αναμφίβολα η παραχάραξη της γλώσσας, αποτελεί ένα πρώτο, αλλά αποφασιστικό βήμα προς τον ολοκληρωτισμό.

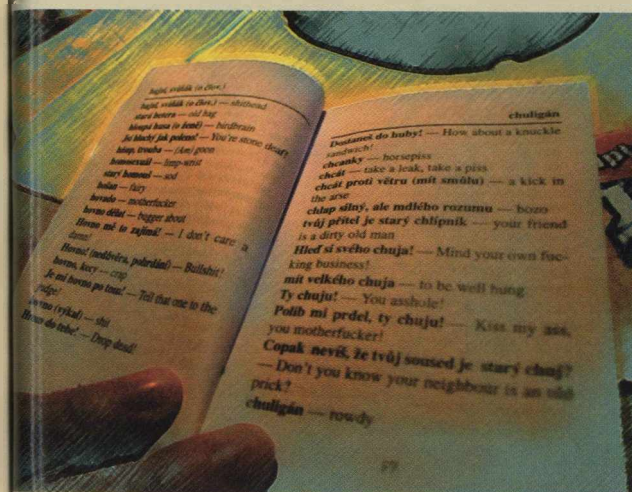
Η σημερινή κυβέρνηση, έχοντας εξαντλήσει όλες τις προσπάθειες δημιουργίας εντυπώσεων και έχοντας μετέλθει όλες τις επικοινωνιακές μεθόδους προκειμένου, άλλοτε να καλύψει το κενό κι άλλοτε να αποκρύψει τον πραγματικό προσανατολισμό της πολιτικής της, δεν διστάζει να εφαρμόσει προχωρημένες τακτικές προπαγάνδας, φτάνοντας ακόμη και στο έσχατο στάδιο της διαστρέβλωσης της αλήθειας, δια της μεθόδου της παραποίησης της γλώσσας. Στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής, άλλες λέξεις χάθηκαν από το λεξιλόγιο, άλλες άλλαξαν νόημα κι άλλες διαστρεβλώθηκαν σκοπίμως. Κι όλα αυτά, όχι ως μια ένδειξη ημιμάθειας ή αγραμματοσύνης (αν και αυτό συμβαίνει συχνά), αλλά κυρίως ως αποτέλεσμα ιδιοτελών προθέσεων και πολιτικών σκοπιμοτήτων.

Σήμερα, στο πολιτικό μας λεξιλόγιο υπάρχει το εκεί, αλλά δεν υπάρχει το εδώ. Υπάρχει ο νότος, αλλά όχι κι ο βορράς. Υπάρχει η Αριστερά, η Κεντροαριστερά και το... «Κοινωνικό Κέντρο», αλλά όχι κι η Δεξιά. Ο όρος έχει χαθεί οριστικά. Παρά το γεγονός ότι η ύπαρξή του είναι απαραίτητη για τον προσδιορισμό και των υπολοίπων πλευρών του πολιτικού χάρτη. Οι Νεοδημοκράτες υπερασπίζονται σθεναρά το δικαίωμά τους στον αυτοπροσδιορισμό, χωρίς παράλληλα όμως να εκχωρούν αυτό το δικαίωμα και σε επίσημα κράτη. Ιδίως όταν αυτά είναι γειτονικά και τους θυμίζουν οικεία κακά...

Άλλοτε πίσω από τις παραιτήσεις, τις απολύσεις και τις κάθε είδους απομακρύνσεις κυβερνητικών στελεχών, ανακαλυπτόταν «διαφθορά», «διαπλοκή» και «σκάνδαλα». Η σημερινή κυβέρνηση, ως αντιπολίτευση και όχι μόνον, ανάλωσε μεγάλο μέρος της προσπάθειάς της και αφιέρωσε σημαντικό

μήμημα της πολιτικής της στην καταγγελία παρόμοιων φαινομένων, όταν αυτά βέβαια αφορούσαν τους πολιτικούς της αντιπάλους. Σήμερα, οι λέξεις αυτές έχουν εξαφανιστεί από το κυβερνητικό λεξιλόγιο, χρησιμοποιούμενες μόνο όταν πρόκειται για επίθεση στην αντιπολίτευση και για επίριψη ευθυνών στο παρελθόν.

Σε τρέχοντα πολιτικό χρόνο, οι σχεδόν εβδομαδιαίες απομακρύνσεις αναδεικνύουν τον «πόλεμο με τα οργανωμένα συμφέροντα», προδίδουν τη «διαφάνεια» και μαρτυρούν τη «σεμνότητα» και την «ταπεινότητα» της δεξιάς διακυβέρνη-

...για τη δεξιά προπαγάνδα σημασία δεν έχει το «είναι»... αλλά αντίθετα το «φαίνεσθαι»

...η παραχάραξη της γλώσσας παραπέμπει στην παραποίηση της αλήθειας. Γεγονός που ενέχει βαθύτερους κινδύνους...

σης. Άσχετα αν έτσι τελικά επιτυγχάνεται η συγκάλυψη των κυβερνητικών σκανδάλων, καθώς όλο το κακό εκτονώνεται στις παραιτήσεις. Αφού για τη δεξιά προπαγάνδα σημασία δεν έχει το «είναι», δηλαδή η πρόληψη, η έγκαιρη αντιμετώπιση και η καταπολέμηση των εκφυλιστικών φαινομένων, αλλά αντίθετα το «φαίνεσθαι», άλλοτε με τη μορφή των από τηλεοράσεως αποκαλύψεων, που αποπροσανατολίζουν από την ουσία των προβλημάτων και άλλοτε με τη μορφή των ανθρωποθυσιών, που υποκαθιστούν την πολιτική, με την έννοια της επέμβασης και της λήψης των κατάλληλων μέτρων.

Ένας άλλος όρος που χρησιμοποιείται για να δηλώσει ακριβώς το αντίθετο από αυτό που σί' αλήθεια σημαίνει, είναι αυτός της «αξιοκρατίας». Σήμερα, ο όρος χρησιμοποιείται προσχηματικά, για να καλύψει τα εκτεταμένα φαινόμενα κομματισμού που πλήττουν το κράτος. Αφού σύμφωνα με τον πλέον υπεύθυνο για τη Δημόσια Διοίκηση, τον αρμόδιο υφυπουργό, ο όρος «αξιοκρατία» παραπέμπει μονόδρομα στα «δικά μας παιδιά». Που από χέρι, σύμφωνα με δηλώσεις του, είναι τα πιο άγια.

Και στα Πανεπιστήμια όμως, ο όρος χρησιμοποιείται για να δηλώσει την επαναφορά της ταξικής παιδείας. Αφού εκεί οδηγεί το «αξιοκρατικό» μέτρο της βαθμολογικής βάσης στις εισαγωγικές εξετάσεις. Το οποίο, αν εφαρμοστεί, θα κλείσουν 120 από τις πλέον χρήσιμες κοινωνικά σχολές, κυρίως της περιφέρειας, όπως είναι οι σχολές

ιδεοπογίες

Ναυτιλιακών και Τουριστικών Σπουδών. Επιπλέον, η εφαρμογή του μέτρου θα αποκλείει ετησίως 25.000 νέους από τη δημόσια εκπαίδευση, στέλνοντας τους ως έτοιμη πελατεία στα υπό αναγνώριση ιδιωτικά Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών και τα λογής ψευδεπίγραφα ιδιωτικά «Πανεπιστήμια»!

Η πιο ταλαιπωρημένη όμως λέξη σήμερα, είναι αναμφίβολα αυτή της «μεταρρύθμισης». Κάθε προσπάθεια μεταβολής της υπάρχουσας κατάστασης, άσχετα με τον κοινωνικό ή όχι χαρακτήρα της και ανεξάρτητα από τον προοδευτικό ή οπισθοδρομικό προσανατολισμό της, χαρακτηρίζεται ως «μεταρρύθμιση». Σε βαθμό που η λέξη

Σήμερα, μια νέα γλώσσα τείνει να πάρει τη θέση αυτής που ξέραμε. Κι όπως κάθε γλώσσα, εκφράζει απόλυτα τον τρόπο που σκέπτονται αυτοί που τη χρησιμοποιούν

να αποκτά πλέον αρνητικό πρόσημο, καθώς ταυτίζεται συστηματικά με αντιλαϊκές και αντικοινωνικές παρεμβάσεις.

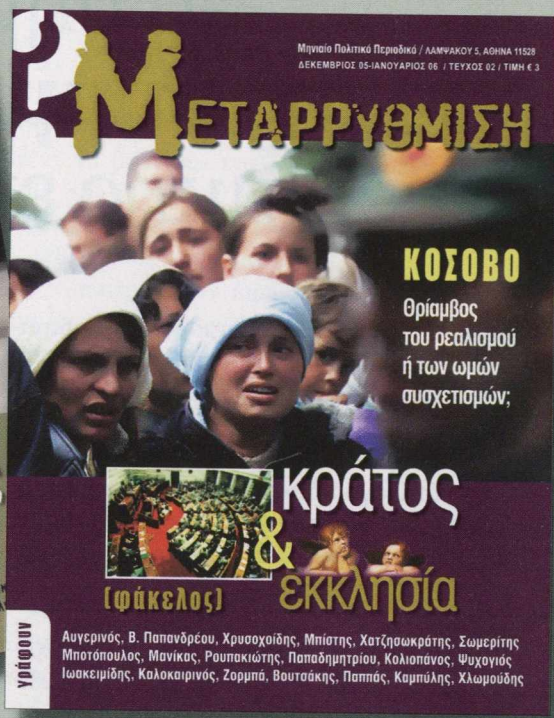
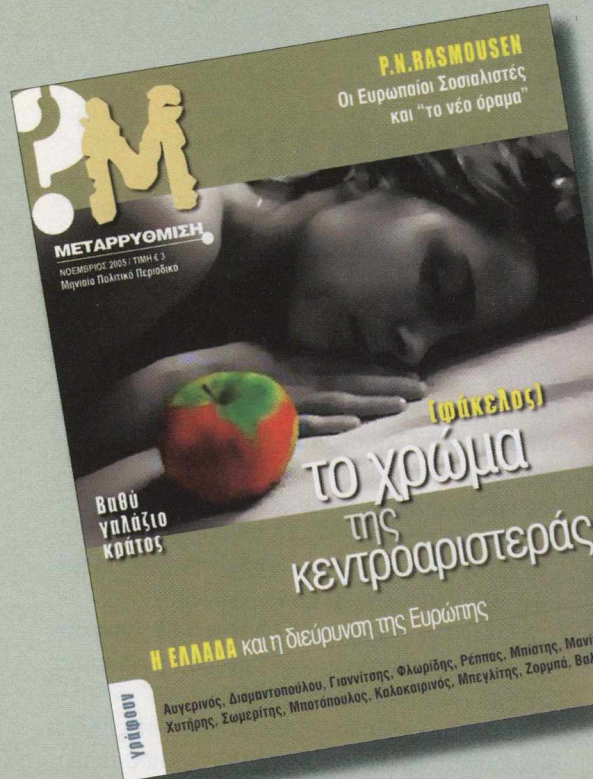
Η «μεταρρύθμιση» στις εργασιακές σχέσεις εννόησε λίγους και ζημίωσε πολλούς. Αφού αφαιρέσε κοινωνικές κατακτήσεις και απαξίωσε την εργασία, μειώνοντας το κόστος της. Η «μεταρρύθμιση» στην Παιδεία κατήργησε το διάλογο και συρρίκνωσε, έως υποβάθμισης, τη δημόσια εκπαίδευση. Ανοίγοντας έτσι το δρόμο στην εμπορευματοποίηση ενός από τα σημαντικότερα δημόσια αγαθά. Επιπλέον, υπονόμωσε την αυτοδιοίκηση των Πανεπιστημίων και περιόρισε τις ακαδημαϊκές ελευθερίες, εισάγοντας πρωτόγνωρους θεσμούς επιτήρησης της ακαδημαϊκής κοινότητας και ενίσχυσης της εξάρτησης των ΑΕΙ από την κρατική εξουσία. Από την οποία πλέον εξαρτάται ακόμη και το δικαίωμα υποβολής υποψηφιότητας στις εκλογές των ακαδημαϊκών οργάνων διοίκησης! Στο όνομα της «μεταρρύθμισης», τέλος, ξεπληρώθηκαν τα κομματικά γραμμάτια της «νέας» διακυβέρνησης προς τον αρχιεπίσκοπο, με την ίδρυση 4 νέων εκκλησιαστικών Πανεπιστημίων. Για να εξομοιωθούμε με τον τρόπο αυτόν με μεσαιωνικά, θεοκρατικού τύπου εκπαιδευτικά συστήματα...

Σήμερα, μια νέα γλώσσα τείνει να πάρει τη θέση αυτής που ξέραμε. Κι όπως κάθε γλώσσα, εκφράζει απόλυτα τον τρόπο που σκέπτονται αυτοί που τη χρησιμοποιούν. Κι αυτό είναι και το πιο ανησυχητικό. Γιατί η παραχάραξη της γλώσσας παραπέμπει στην παραποίηση της αλήθειας. Γεγονός που ενέχει βαθύτερους κινδύνους. Οι οποίοι αγγίζουν τα όρια μιας γενικευμένης και προϋούσας πολιτικής παρακμής.

•Ο Γιάννης Α. Μυλόπουλος είναι καθηγητής της Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ
- Μέλος της Γραμματείας του Τομέα Αγροτικής Ανάπτυξης του ΠΑΣΟΚ

Η Μεταρρύθμιση αγαπάει το διάλογο...

Γράψτε μας, συμφωνείτε-διαφωνείτε!

Το περιοδικό φιλοξενεί τις απόψεις αναγνωστών, αρκεί τα σχόλια που θα αποστέλλονται να μην υπερβαίνουν τις 250 λέξεις.

Διεύθυνση επικοινωνίας:
info@metarithmisi.gr

ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ

του Αλέξη Κόκκου*

03.50"

η σημασία της συμμετοχικής πολιτικής επιμόρφωσης

Το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης δημιουργήθηκε το Σεπτέμβριο του 2004 και λειτουργεί στο πλαίσιο του ΠΑΣΟΚ (άρθρο 47 του Καταστατικού). Έχει στόχο να αποτελεί βήμα διαλόγου όπου τα μέλη, οι φίλοι, οι πολίτες θα μπορούν να ενημερώνονται, να εκφράζουν γνώμη και να επεξεργάζονται από κοινού λύσεις.

Το Ινστιτούτο αναπτύσσει επιμορφωτικές δραστηριότητες σε όλους τους Νομούς που απευθύνονται σε μέλη και φίλους του ΠΑΣΟΚ, σε θέματα που επιλέγουν οι ίδιοι (λ.χ. αγροτικής ανάπτυξης, παιδείας, περιβάλλοντος, κατανάλωσης, τοπικής αυτοδιοίκησης, συμμετοχικής δημοκρατίας, πολιτικής επικοινωνίας κ.ά.). Επίσης διοργανώνει «εργαστήρια» προβληματισμού που απευθύνονται σε βουλευτές και στελέχη του ΠΑΣΟΚ.

Θεμελιώδης αρχή λειτουργίας του Ινστιτούτου είναι ότι όλοι όσοι παίρνουν μέρος σε μια επιμορφωτική διαδικασία, συμμετέχουν ενεργητικά σε αυτήν. Από την άλλη, είναι γεγονός, ότι δεν είμαστε συνηθισμένοι σε τέτοιες διαδικασίες. Μέχρι σήμερα, συνήθως, στις επιμορφωτικές ή ενημερωτικές συναντήσεις έπαιρναν το λόγο – και συνήθως μιλούσαν πολύ – μόνο οι ανώτεροι στην κομματική ιεραρχία, ενώ οι υπόλοιποι τηρούσαν

παθητική στάση. Είναι φανερό ότι για να υλοποιηθεί – στο πεδίο της επιμόρφωσης – η αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας, αυτές οι συνήθειες χρειάζεται να αλλάξουν. Το Ινστιτούτο προσπαθεί, όσο και αν αυτό δεν είναι πάντοτε εύκολο, να τηρούνται οι παρακάτω αρχές λειτουργίας:

► Όλες οι απόψεις έχουν αξία. Γίνονται σεβαστές, εισακούονται και καταγράφονται.

► Όλοι θεωρείται ότι μπορούν να συνεισφέρουν στο διάλογο, με βάση τις μοναδικές εμπειρίες ζωής που καθένας φέρνει μαζί του.

► Ο τρόπος δουλειάς είναι συλλογικός. Όλοι δικαιούνται να έχουν χρόνο ομιλίας, που μοιράζεται ανάμεσα στους συμμετέχοντες.

► Οι επιμορφωτές δεν έχουν ρόλο «δασκάλου», αλλά συντονιστή και εμψυχωτή της συζήτησης. Προσφέρουν αφορμές για προβληματισμό, διευκολύνουν την έκφραση των απόψεων, προωθούν τη σύνθεση των γνώμων και την από κοινού επεξεργασία λύσεων.

Για να γίνουν πράξη αυτές οι αρχές, χρειάζεται να ακολουθούνται ορισμένες προδιαγραφές:

► Οι συμμετέχοντες στην επιμορφωτική διαδικασία δεν είναι πολλοί (το πολύ 25), ώστε να μπορεί να γίνει άνετα ο διάλογος.

► Η εισήγηση δεν διαρκεί πολύ (το περισσότε-

ρο 15'), ώστε να δοθεί γρήγορα, κυκλικά, ο λόγος στους συμμετέχοντες και αυτοί να έχουν χρόνο για να εκφραστούν.

► Είναι αρκετά τα θέματα στα οποία δεν χρειάζεται να γίνει εισήγηση. Ο επιμορφωτής μπορεί να θέσει ερωτήματα – άξονες και με βάση αυτά να γίνει η συζήτηση και στη δευτερολογία του να διευκρινίσει την άποψή του, αφού λάβει υπόψη όσα πουν οι συμμετέχοντες.

Τα αποτελέσματα που μπορεί να έχει αυτός ο τρόπος επιμόρφωσης είναι σημαντικά:

► Ενεργοποιούνται όλοι όσοι παίρνουν μέρος, καθώς διαπιστώνουν ότι τα θέματα της συζήτησης τους αφορούν άμεσα και λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι απόψεις τους.

► Η θεωρία συνδέεται με την πράξη και με τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων. Έτσι, κάθε ζήτημα εξετάζεται πιο σφαιρικά και πιο αποτελεσματικά και πρακτικά.

► Οι συμμετέχοντες γίνονται περισσότερο υπεύθυνοι και αυξάνει η αυτοπεποίθησή τους, καθώς διαπιστώνουν ότι συνεισφέρουν στη διαμόρφωση απόψεων και λύσεων.

Τελικά, από όλη αυτή τη διαδικασία, προκύπτουν βαθύτερες πολιτικές προεκτάσεις:

► Οι συμμετέχοντες σε αυτού του είδους την επιμόρφωση γίνονται ενεργά κοινωνικά και πολιτικά άτομα. Μαθαίνουν να συμμετέχουν, μαθαίνουν να σκέφτονται σφαιρικά και κριτικά, να εκφράζουν με θάρρος και πληρότητα την άποψή τους, να δίνουν σημασία στις γνώμες των άλλων και να αντλούν από αυτές ενδεχομένως χρήσιμα στοιχεία. Μαθαίνουν επίσης να συνθέτουν από-

όλες οι απόψεις έχουν αξία. Γίνονται σεβαστές, εισακούονται και καταγράφονται

ψεις, να βρίσκουν εναλλακτικές λύσεις αποδεκτές από όλους, να επεξεργάζονται από κοινού σχέδια δράσης.

► Επομένως, μαθαίνουν να διαβουλεύονται. Γίνονται περισσότερο έτοιμοι να πάρουν μέρος σε μια διαβούλευση στο εσωτερικό μιας πολιτικής οργάνωσης με στόχο τη συλλογική διαμόρφωση πολιτικών θέσεων. Επίσης, γίνονται περισσότερο ικανοί να πάρουν μέρος ως πολίτες σε κοινωνικές διαβουλεύσεις σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο για σημαντικά θέματα, όπως είναι η παιδεία, η κατανομή του κοινωνικού πλούτου, το ασφαλιστικό, το αγροτικό ζήτημα, η διαχείριση του περιβάλλοντος, η κοινωνική πρόνοια κ.ά.

► Τέλος, συνδέουν τη θεωρία με την πράξη. Όσοι έμαθαν να συζητούν συλλογικά, ανοικτά και σε βάθος ένα ζήτημα, δεν μπορεί παρά να αυξάνουν το βαθμό της συνευνοητοποίησής τους και επομένως, να αναλαμβάνουν στη συνέχεια μορφές δράσης που συνδέονται με την κοινωνική ανάπτυξη.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ο συμμετοχικός τρόπος επιμόρφωσης, και μάλιστα πολιτικής επιμόρφωσης, μπορεί να συμβάλει – ορισμένες φορές αποφασιστικά – στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών και ουσιαστικά πολιτικοποιημένων ανθρώπων που συνεργάζονται, διαβουλεύονται και πράττουν προς την κατεύθυνση της προόδου.

**Ο Αλέξης Κόκκος είναι Καθηγητής Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και Πρόεδρος του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης του ΠΑΣΟΚ.*

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΗΣ

Αδίστακτο - αντιλαϊκό όργανο των δυνάμεων του σκότους!

Έτος 32ο - Φάση 4η - Φύλλο 11.317

Φλεβάρης 2006

Συνταγματολόγος: ΜΕΙΜ

Νέα... συγκλονιστική επιτυχία της κυβέρνησης Μπήκε ο καινούργιος χρόνος!!!

Αποιομωτική απάντηση δόθηκε πάλι σε όσους έσπευσαν να χαρακτηρίσουν την κυβέρνηση της Ν.Δ. άβουλη και αναποτελεσματική.

Από την 1η Ιανουαρίου, το 2006 είναι μια πραγματικότητα για τη χώρα μας! Την καινούργια χρονιά, συνεχίζοντας με την ίδια αποφασιστικότητα, η κυβέρνηση φαίνεται να υλοποιεί και τη δέσμευσή της για μικρό κυβερνητικό σχήμα, αξιοποιώντας έτσι και την εκπληκτική ανικανότητα των υπουργών της!

Εκεί οφείλεται άλλωστε και η καθυστέρηση του ανασχηματισμού, αφού ο πρωθυπουργός, ενώ είχε πάντα μεγάλη ευχέρεια επιλογής στο ποιους να βγάλε, δεν είχε... ποιους να βάλει.

Η αξιωματική αντιπολίτευση, από την πλευρά της, χαιρέτησε την είσοδο του νέου χρόνου σαν ένα παράδειγμα ευρύτητας κοινωνικής συναίνεσης και εξαντλητικής διαβούλευσης! Την ίδια στιγμή, το ΠΑΣΟΚ αντιμετωπίζει με αισιοδοξία τη χρονιά των

εκλογών στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ήδη, εντείνονται στις Δημοτικές Οργανώσεις οι δημοκρατικο-συμμετοχικές διαδικασίες για τον... διορισμό των υποψηφίων Δημάρχων και Νομαρχών από το Πολιτικό Συμβούλιο του Κόμματος!

Το ΚΚΕ, κατήγγειλε τον καινούργιο χρόνο σαν χρόνο που θα φέρει στην πλουτοκρατία ακόμα περισσότερα κέρδη!

Το Κόμμα, ετοιμάζεται πυρετωδώς να συμμετάσχει στις ξεχωριστές Δημοτικές Εκλογές που θα οργανώσει το ΠΑΜΕ, αισιοδοξώντας ότι οι υποψήφιοί του θα εκλεγούν ομόφωνα!

Ο ΣΥΝ, χαρακτηρίζει το νέο χρόνο σαν ένα σταθμό στην πορεία της Συριζακής αριστεράς!

Με μια κίνηση μεγάλης πολιτικής εμβέλειας, η ηγεσία του κόμματος δήλωσε ότι σε - περιορισμένο πάντως - αριθμό Δήμων θα δεχθεί και τη στή-

Είμαι που 'μαι αραχτός...
δεν τους τραβάω και μια αναθεώρηση;

ριξη του ΠΑΣΟΚ, χωρίς φυσικά όρους και προϋποθέσεις ή άλλες αλαζονίες του νεοφιλελεύθερου αυτού κόμματος!

Ο μαζί με τις πιο εκσυγχρονιστικές του ευχές, καλεί τους αναγνώστες του να αγωνιστούν για ένα ακόμα πιο σύγχρονο Σύνταγμα, για σύμφιξη των σχέσεων κράτους-εκκλησίας, για καθιέρωση της μονιμότητας και στον ιδιωτικό τομέα και για κατάργηση του ασυμβίβαστου των βουλευτών με το παραδικαστικό κύκλωμα...

**Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΡΑ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΖΕΤΑΙ!!!**

Κάνουν την ανάγκη τους ...πάνω μας!

Ανάγκη για Συνταγματική αλλαγή προέκυψε από την παράταξη που δεν θέλει στην ουσία τίποτα ν' αλλάξει, κυβέρνηση κι αντιπολίτευση τονίζουν την ανάγκη για ανεξάρτητη δικαιοσύνη, χωρίς παρεμβάσεις στο έργο της, ο Μαργκογιαννάκης υποστηρίζει την ανάγκη να κάνει ο αγράμματος Λινός καλύτερα τη δουλειά του, στελέχη της αξιωματικής αντιπολίτευσης υπογραμμίζουν την ανάγκη να γίνονται οι καταθέσεις μαρτύρων πρωινές ώρες, ο Χριστόδουλος και η Μπουρμπούλια νιώθουν την ανάγκη να κυκλοφορούν στο Παρίσι, η Παπαρήγα πνίγεται από την ανάγκη για δημοκρατία και ελεύθερη λειτουργία όλων των κομμάτων, ο Κωνσταντόπουλος ανακάλυψε την ανάγκη για τη δημιουργία τρίτου πόλου και ο Βαρδινγιάννης την ανάγκη για τίμιο πρωτάθλημα, για τις οικονομικές τους ανάγκες ληστεύουν οι αντιεξουσιαστές, η Κυπριακή κυβέρνηση επιμένει σταθερά στην ανάγκη για λύση του Κυπριακού, την ανάγκη να αποχωρήσουν τα στρατεύματα από το ΙΡΑΚ υποστηρίζει η πλειοψηφία των Αμερικανών, αφού ψήφισε δυο φορές τον Μπους!

Την ανάγκη να σεβαστεί την νοημοσύνη μας, την αισθάνεται κανείς;

Ιστορίες... εκσυγχρονιστικής φαντασίας

Ο Κώστας, είχε... ξετσαουλιστεί στο χασμουρητό. Χαράματα και οι κωλο-Πολωνοί δεν έλεγαν να συμφωνήσουν ακόμα. Σωστό μαρτύριο είχαν κατακτήσει οι Σύνοδοι Κορυφής!

Ετοιμή η νέα κυβέρνηση!

Ξανδιάβαζε τις σημειώσεις του από τη συνάντηση με τον Μπλερ, να βεβαιωθεί για τα 20 δις. Τέλεια...

Κοίταξε δίπλα του αυτό τον άγιο άνθρωπο. Μιλιά δεν έβγαλε όλη τη νύχτα. Πραγματικός Υπουργός Εξωτερικών!

Και μόνο που αναλογιζόταν, από την επόμενη φορά τη Ντόρα δίπλα του, να χαιρετάει με κέينو το σαρδόνιο χαμόγελο τους πάντες και τα πάντα, τον έπιανε πανικός.

Χασμουρήθηκε ξανά...

Ο Γιώργος, ολοκλήρωνε την ομιλία του για τη Σοσιαλιστική Διεθνή. Του έμενε μόνο η δήλωση στη «Μεταρρύθμιση», και ξεμπέρδευε με αυτά. Είχε και τα τρέχοντα, βλέπεις. Έριξε μια τελευταία ματιά στη λίστα με τα 100 νέα στελέχη του ΠΑΣΟΚ που σκόπευε να αξιοποιήσει το επόμενο δίμηνο. Το σχέδιό του προχωρούσε!

Διάβασε σε μια εφημερίδα δίπλα του: «η Μελί-

να του Γιώργου». Ωραία ιδέα!

Έπιασε ασυναίσθητα το χαρτοκόπιτη και είπε με στόμφο: «Αντζελα φύγε, κρατάω μαχαίρι». Αισθανόταν σε φόρμα...

Η Αλέκα, παρακολουθούσε απελπισμένη τη συνέντευξη της Λιάνας στη ΝΕΤ.

Ήθελε, λέει, όταν θα πέθαινε, το φέρετρό της να είναι σκεπασμένο μισό με την κόκκινη σημαία με το σφυροδρέπανο και μισό με την ελληνική σημαία. Και... φυσικά, θρησκευτική τελετή!

Προσπάθησε να φέρει την εικόνα στο μυαλό της: ένα φέρετρο... ΚΚΕ εσωτερικού και δίπλα οι παπάδες να ικετεύουν το Θεό να αναπαύσει τη δούλη του!

Η Γ.Γ. σταυροκοπήθηκε... Τουλάχιστον να αναπαυόταν η ίδια νωρίτερα, να μην το βλέπε κι αυτό!

Ο Αλέκος, έφερε ακόμα μια φορά στο μυαλό του ότι περιθωριακά στοιχεία θυμόταν και χαμογέλασε ευχαριστημένος.

Δεν πρέπει να είχε μείνει κανένα εκτός ΣΥΡΙΖΑ.

Χώθηκε στην πολυθρόνα του και αναπόλησε τα είκοσι ανέμελα χρόνια που πέρασε στις Βρυξέλλες...

Πού αυτά τώρα, με τις σκοτούρες της Προεδρίας και τις γκρίνιες των τάσεων.

Το ραδιόφωνο έπαιζε πάλι το εκνευριστικό τραγούδι του Πυροβολάκη:

Δεν βλέπω να ξαναπερνάω-ώ

ΑΠ' ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ !!!

Μήπως να' βαζε καμιά γραβάτα;

Ο Χριστόδουλος, αγνάντευε τα Champs Elysées από το ιαράθυρο του ξενοδοχείου Georges V.

Να ήταν άραγε έτσι και στο V.I.P. του Παρισιού;

Πνευματικές ασκήσεις

1. Τους ξεσκέπασε το ρόλο - και τους... έκοψε τον κώλο!
2. Τη Δεξιά υπηρετεί - του... Κυρίου είναι κι αυτή!
3. Στο μπλα-μπλα θα μας τρελάνουν - και της πλάκας θα την κάνουν!
4. Κατά τας μεταγωγάς - τέτοια... μέτρα παίρν' η ΕΛΑΣ!
5. Την ημέρα μας φωτίζει - τις σημαίες...πρασινίζει!
6. Όλοι θέλουν να προφτάσουν - να τη βρουν, να τη διαβάσουν!
7. Τους ενώνει με... αρχές - Χριστιανούς - Κομμουνιστές!
8. Κάποτε ήταν κι αυτός - Έλληνας πρωθυπουργός!
9. Εκτελέστηκε Αλβανός - και... σιγά το γεγονός!
10. Σχέδιο έφερε με θράσος - ευτυχώς που 'ταν... ο Τάσος!
11. Στην Ελλάδα γεννημένη - κάθε μέρα κι άλλη βγαίνει!
12. Γι' αυτήν έτρεχε στο κόμμα - τώρα ξάπλα και κονόμα!
13. Την πολιτική σφραγίζει - βγαίνει μόνο όποιος... αζίζει!

Τα αρχικά των λέξεων-λύσεων των ποιητικών αινιγμάτων- σχηματίζουν το όνομα ελληνικού κόμματος, που θα βρείτε λύνοντας το γρίφο:

Κάθε 20 χρονάκια
την Ελλάδα κυβερνάει
κάνει την απογραφή της
και μετά την κοπανάει!
[ένας...ένας]

Λύσεις:

13. Αξιοκρατία.
12. Ιερόλογία.
11. Τρωάδα.
10. Άλφειο.
09. Ραδιομόδος.
08. Κώδικας Σημειώσεων.
07. Ορθοδοξία.
06. Μεταρρύθμιση.
05. Ήλιος.
04. Δρακόνειρα.
03. Ανεξάρτητη.
02. Εκκλησία.
01. Νταβουζίδες.

PUT LINO
DOWN
SLOWLY!

Η παροιμία του μήνα

Το 'να χέρι βγάζει τ' άλλο
και τα δυο... τα μάτια μας!

Είπαν της ΝΔ να κυβερνήσει
κι αυτή μας... ξεκώλιασε!

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

δημοσιεύει σχόλια-παρεμβάσεις αναγνωστών που δεν ξεπερνούν τις 250 λέξεις

απαιτούνται μεγάλες, έγκαιρες και αποτελεσματικές αποφάσεις-δράσεις

Πριν από πολλά χρόνια ο Μανωλιός -κομμουνιστής ων από την Κρήτη- αφού άκουσε προσεχτικά την ανάλυση των κομματικών θέσεων από τον υπεύθυνο καθοδηγητή, σύμφωνα με την οποία το κόμμα είχε σωστές θέσεις, όπως πάντα, μονολογούσε κι έλεγε «εξωτερική πολιτική καλή, εσωτερική πολιτική σωστή, αλλά ο Μανωλιός στη φυλακή.» Κάπως έτσι είναι τα πράγματα και στο ΠΑΣΟΚ. Η θέση του για τη ΝΔ είναι σωστή, η θέση του για το ίδιο το ΠΑΣΟΚ ορθή, όμως οι πολίτες γυρίζουν την πλάτη και στο ΠΑΣΟΚ και στον Πρόεδρο, τον κ. Γιώργο Παπανδρέου.

Η σημερινή κατάσταση του κόμματος, που δεν λειτουργεί, δεν παράγει, δεν μπορεί να συνεχιστεί. Οι κλασικές συγκεντρώσεις δεν προσφέρονται πλέον. Πρέπει να διατυπωθεί ένα ολόκληρο σχέδιο και να προσδιοριστούν τα επιμέρους στοιχεία, π.χ. τα στελέχη που χρειάζεται ο πρόεδρος δεν πέφτουν εξ ουρανού, αλλά πρέπει να είναι προϊόν μιας συγκεκριμένης πολιτικής διαδικασίας ανάδειξης στελεχών. Επιπλέον, δεν αρκεί ένα κόμμα να διατυπώνει σωστές απόψεις. Πρέπει ακόμα τα μέλη του να τις γνωρίσουν και να τις κατανοήσουν. Δυστυχώς, η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ δεν αντιλαμβάνεται πως ο κόσμος του είναι απογοητευμένος και ο λαός επιφυλακτικός απέναντί της.

Κατά τη γνώμη μου τρία είναι τα κεντρικά ερωτήματα στα οποία πρέπει να απαντήσει ορθά και πειστικά το ΠΑΣΟΚ:

α) Ποια θα πρέπει να είναι η αναγκαία και ρεαλιστική προγραμματική πρόταση και ό,τι συνδέεται μ' αυτή.

β) Ποια η απάντηση στο κομματικό πρόβλημα, ποιο κόμμα πρέπει να οικοδομηθεί, ποια η λειτουργία, ποια η παραγωγή του -ιδεών, στελεχών κ.λ.π.

γ) Πώς η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ θα καταφέρει ώστε ο λαός να υιοθετήσει τις θέσεις του.

Φοβάμαι πως αν συνεχιστεί η σημερινή κατάσταση, ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ θα υποστεί τα ίδια που έπαθε ο Γκορμπατσόφ. Διότι ένα - δυο συνθήματα, δεν εξασφαλίζουν την επιτυχία. Ο χρόνος περνάει ανεπιστρεπτή. Σ' αυτή την πολιτική συγκυρία, δεν αρκούν ούτε οι κάποιες δικαιολογίες και οι εφησυχασμοί, αλλά ούτε και τα επικοινωνιακά παιχνίδια. Απαιτούνται μεγάλες, έγκαιρες και αποτελεσματικές αποφάσεις-δράσεις. Ο κόσμος του ΠΑΣΟΚ, αλλά και ο ελληνικός λαός, περιμένει τρία πράγματα:

1. Προγραμματική πρόταση για ένα δημοκρατικό, οικονομικό, κοινωνικό και ηθικό μετασχηματισμό της χώρας,

2) κομματική οικοδόμηση για ένα κόμμα μαζικό, δημοκρατικό, ΑΝΑΝΕΟΥΜΕΝΟ - και

3) τον τρόπο-πορεία προς την κυβέρνηση.

Δημήτριος Βαντόλας
Γιάννενα

μήπως χρειαζόμαστε περισσότερη γραφειοκρατία;

Συνήθως αποδίδουμε τα φαινόμενα αναποτελεσματικότητας και κατάχρησης εξουσίας του δημόσιου τομέα στην γραφειοκρατία. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Βέμπερ, η γραφειοκρατία αναδύθηκε ιστορικά ως ένας μηχανισμός διαχείρισης ιεραρχικών σχέσεων εξουσίας που αποβλέπει ακριβώς στην ορθολογική αποτελεσματικότητα και στον ταυτόχρονο περιορισμό της αυθαίρετης εξουσίας. Η αυθαίρεσία της εξουσίας περιορίζεται με την υπαγωγή της σε ένα σύστημα κανόνων που υπαγορεύουν τυποποιημένες, άρα προβλέψιμες, διαδικασίες λήψης αποφάσεων και δράσεων.

Στην προσπάθειά της να περιορίσει την αυθαίρετη εξουσία των διασκορπισμένων μοναρχιών της ύστερης μεσαιωνικής Ευρώπης, η αστική τάξη διαπραγματεύεται με αυτές, συναλλάσσοντας φόρους με μια σειρά νομικά κατοχυρωμένα δικαιώματα (π.χ. ατομική ιδιοκτησία). Έτσι συνδράμει στην ανάδυση συγκεντρωτικών κρατών και απόλυτων μοναρχιών που συγκροτούνται γύρω από την ιδέα του κράτους δικαίου.

Στα πλαίσια αυτών των ιδανικών, η εργατική τάξη και η ευρεία αριστερά (συμπεριλαμβανομένου εν μέρει και του κοινωνικού φιλελευθερισμού) προωθούν την γραφειοκρατία για δικούς τους σκοπούς - και πρώτα από όλα για τον περιορισμό της αυθαίρετης εξουσίας των αστών στους χώρους εργασίας. Η σοσιαλδημοκρατική αριστερά χρησιμοποιεί την γραφειοκρατία, μέσα στα πλαίσια του κράτους δικαίου, για να κτίσει το κοινωνικό κράτος πρόνοιας, ενώ ο κομμουνιστική αριστερά αποσυνδέει τη γραφειοκρατία από το κράτος δικαίου και την μετατρέπει έτσι σε ολοκληρωτικό κράτος εξουσίας...

Η γραφειοκρατία συναναδύεται λοιπόν με το κράτος δικαίου και αργότερα με το κοινωνικό κράτος πρόνοιας και αποτελούν μαζί αναπόσπαστα στοιχεία μιας πτυχής της μοντερνικότητας - του συνεχούς εκσυγχρονισμού. Ο εκσυγχρονισμός αυτός προϋποθέτει δύο όρους:

(1) μια συνεχή αναπροσαρμογή του γραφειοκρατικού συστήματος κανόνων στις εκάστοτε συνθήκες, και

(2) ένα ιδιαίτερο τύπο ανθρώπου, τον δημόσιο υπάλληλο ή γραφειοκράτη, που εκτελεί τα καθήκοντά του, κατά την κλασική έκφραση του Βέμπερ, «δίχως αργή και πάθος», σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα κανόνων. Μη γραφειοκρατία, δεδομένων των ιεραρχικών δομών της κοινωνίας, σημαίνει επιστροφή σε προ-μοντέρνες, αυθαίρετες μορφές εξουσίας. Το ελληνικό δημόσιο ταλανίζεται ακόμα από τέτοιες προ-μοντέρνες μορφές εξουσίας - βασικά υπό την μορφή ενός δημόσιου υπαλλήλου που, εκμεταλλευόμενος ενδεχομένως αναχρονιστικούς κανονισμούς, μετατρέπει το κράτος του «γραφείου» σε «προσωπικό» κράτος. Αυτό το στοιχείο αποτελεί αναμφίβολο το μεγαλύτερο εμπόδιο για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής κοινωνίας γενικά και για έναν «αριστερό» εκσυγχρονισμό ειδικότερα. Έχουμε λοιπόν λόγους να επιστρέψουμε στο θέμα...

Φώτης Θεοδωρίδης

“Μεταρρύθμιση” στο σπίτι σας...

Γραφτείτε συνδρομητές

στο 210-7777422, 210-7777230

Φίλες και φίλοι,

ΕΛΠΙΖΟΥΜΕ και το δεύτερο τεύχος της “Μ” να σας αφήσει το ίδιο καλές εντυπώσεις, όπως και το πρώτο.

ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ σχόλια, μαζί με την κριτική και τις παρατηρήσεις σας, ήταν η καλύτερη επιβράβευση της προσπάθειάς μας και, ταυτόχρονα, ουσιαστική συμβολή για τη βελτίωση της δουλειάς μας.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ, συνεχίζεται σε όλη την Ελλάδα η εγγραφή συνδρομητών, έτσι ώστε, όσες και όσοι το επιθυμείτε, να λαμβάνετε το περιοδικό κάθε μήνα στο σπίτι σας.

ΕΚΤΟΣ από τους τρόπους που σας υποδείξαμε στο προηγούμενο τεύχος

(κατάθεση στην Εθνική τράπεζα, αρ. λογαριασμού **729-400024-20**, αποστολή ταχυδρομικής επιταγής ΕΛΤΑ) έχετε επίσης τη δυνατότητα να γραφείτε συνδρομητές, είτε μέσω της ιστοσελίδας **www.diamet.gr** είτε στους αριθμούς τηλεφώνου **210-7777422, 210-7777230** στα γραφεία του περιοδικού, καθημερινά 10πμ-3μμ.

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΕΤΑΙ ότι η ετήσια συνδρομή είναι 30 ευρώ (για δέκα τεύχη), η φοιτητική 20 ευρώ, ενώ, για όσους επιθυμούν να παίρνουν το περιοδικό σε ερωπαϊκή χώρα, 50 ευρώ.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

**ΚΥΚΛΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ
& ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ**

FUTURE CITY

Η ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Μία συζήτηση για το (όχι και τόσο μακρινό) αύριο της πόλης που ζείς

ΤΕΤΑΡΤΗ 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2006

“ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΑ”

ΓΛΥΦΑΔΑ, ΘΕΑΤΡΟ “ΜΕΛΙΝΑ ΜΕΡΚΟΥΡΗ”, ΩΡΑ: 18:00

ΔΕΥΤΕΡΑ 6 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2006

“ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ”

ΜΑΡΟΥΣΙ, ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ, ΩΡΑ: 18:00

Χορηγοί
Επικοινωνίας:

ATHENS

Δήμος Αμαρουσίου

πρωτοσυνάντηση

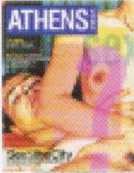
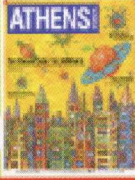

το επόμενο τεύχος

κυκλοφορεί την 1 Μαρτίου 2006

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ATHENSvoice

FREE PRESS		
	FREE VOICE	Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
	ΚΑΘΕ ΜΕΜΟΤΗ	

ATHENSvoice

ATHENS